

รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MODEL AND INTERACTIVE PROCESS OF INTERNET NETWORK ON CRIME PREVENTION

Miss Dounghatai Srisuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการ ป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต
โดย	นางสาวดวงหทัย ศรีสุข
สาขาวิชา	สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ฐิติยา เพชรมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.นันทิ จิตสว่าง)

ดวงหทัย ศรีสุข : รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต (MODEL AND INTERACTIVE PROCESS OF INTERNET NETWORK ON CRIME PREVENTION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 121 หน้า.

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยวิธีการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตทั้ง 4 เพจ ได้แก่ เพจตามล่าไอโอม เพจตามจับขุติมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอปัง และเพจตามหาคนร้าย จำนวน 3 ส่วน ได้แก่ ผู้จัดตั้งและผู้ดูแลเพจ สมาชิกเพจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม กระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายใน ของเครือข่ายฯ และความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม

จากการศึกษาพบว่า การศึกษารูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ได้ศึกษาเครือข่ายฯ ที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป เพื่อหาข้อมูลและเบาะแสของผู้ต้องหาที่ก่ออาชญากรรม โดยใช้โปรแกรมเฟสบุ๊กเป็นเครื่องมือในการจัดตั้งเครือข่ายฯ พบว่ามี 3 กรณีศึกษาที่ผู้จัดตั้งเครือข่ายฯ เป็นผู้เสียหายเอง และ 1 กรณีศึกษาที่ผู้จัดตั้งเครือข่ายฯ เป็นญาติของผู้เสียหาย สำหรับระยะเวลาในการจับกุมผู้ต้องหาหลังจากตั้งเครือข่ายฯ ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 3 เดือน จึงสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ และหลังจากผู้ต้องหาถูกดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น ทุกเครือข่ายยังคงมีอยู่และเป็นช่องทางในการเตือนภัยและแจ้งข่าวสารอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ได้จากการศึกษา พบว่า เกิดจากการเกิดเหตุอาชญากรรมในสังคม หลังจากนั้นผู้เสียหายได้ดำเนินการแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และตั้งเพจเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนเฟสบุ๊ก เพื่อเป็นอีกช่องทางในการตามหาข้อมูลและเบาะแสต่าง ๆ ของผู้ต้องหา ซึ่งหากเครือข่ายฯใดเครือข่ายฯหนึ่งสามารถผลักดันให้เครือข่ายฯของตนออกสู่สื่อกระแสหลัก อาทิ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายเป็นอย่างดี ผู้เสียหายนำข้อมูลที่ได้จากเครือข่ายฯ ส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยแต่ละเครือข่ายฯ มีองค์ประกอบของเครือข่ายฯที่สำคัญมาก คือ สมาชิกเครือข่ายฯที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือโดยการถูกใจ (Like) แสดงความคิดเห็น (Comment) และแบ่งปันโพสต์ (Share Post) จะเห็นได้ว่า รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตดังกล่าว เป็นการป้องกันอาชญากรรมแนวใหม่ที่สอดคล้องกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็วและสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมสมัยใหม่ที่ทันต่อเหตุการณ์ได้ต่อไป

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา สังคมวิทยา ปลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5480609124 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS: CRIME PREVENTION / INTERNET NETWORK / CRIME PREVENTION ON INTERNET

DOUNGHATAI SRISUK: MODEL AND INTERACTIVE PROCESS OF INTERNET NETWORK ON CRIME PREVENTION. ADVISOR: ASSOC. PROF. JUTHARAT UA-AMNOEY, Ph.D., 121 pp.

This research uses the method, both documentary research and qualitative research. By providing the in-depth interview with stakeholders in 4 Facebook's pages that are "The internet network on crime prevention" (เพจตามล่าไอ้โอม, เพจตามจับชู้ติมา เรื่องทิพย์, เพจตามล่าไอ้ปิ้ง, เพจตามหาคนร้าย), includes founders and administrators, members, and policemen. The research objectives are studying for the characteristics of the effective "the internet network on crime prevention", internal-interaction in their networks, and the response with judicial system.

The scope of research since 2007 to the present, the result of research found that the founders or administrators of 3 cases were the victims of the crimes they were following up, and the other one was a relative to the victim of the crime. Since founding of the network, average between 3 months before arresting the criminals, and then, after ending of the case, the networks still active to share the information to prevent any crime that can happen to society in the future. For the studying of the characteristic and pattern of the network, found that, after the victim or their relatives informed the police officers about the crime, at the same time, they formed up the Facebook network to gather the information for following the criminals. Any networks that can attend to the public media, for the result of broadcasting, it will help to impel the police officer to follow up the crimes investigation quickly, and take a good care to the victims. And the other benefit of the network is, after gathering the information from the network, the victim will inform the police officer to make the investigation quicker. The characteristic of the network, that help to gather information for crime prevention, are that each member can Like the post, Comment on the post, and Share Post. All of those interaction, make the network provide the fast and wide information to the society.

From the result of the research, found that the interaction in "The Internet Networks on Crime Prevention" is the interesting way for development of crime prevention, that suit for the next future, the modern period of information technology.

Department: Sociology and Anthropology Student's Signature

Field of Study: Sociology Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากการให้ความช่วยเหลือและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอกล่าวนามไว้เพื่อเป็นเกียรติมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ท่านเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ท่านได้กรุณาเสียสละเวลาเวลาส่วนตัวอันมีค่าในการให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์และตรวจทานตั้งแต่ต้นจนจบ อีกทั้งยังเป็นผู้ให้ความสนับสนุนเป็นกำลังใจให้เสมอมา นับตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จุฑิยา เพชรมณี ท่านเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้เสนอแนะและกำหนดทิศทางในการทำวิจัยให้ผู้วิจัยได้ปรับแก้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. นัทธี จิตสว่าง รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรม ท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้จัดตั้งเพจ กลุ่มผู้ติดตามเพจ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจของเพจตามล่าไอโอม เพจตามจับชุติมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอปัง และเพจตามหาคนร้าย ทุกท่านที่เสียสละเวลาถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลรายละเอียด โดยได้เสียสละเวลาส่วนตัวให้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

ท้ายสุดขอขอบพระคุณ มารดาและพี่ชาย รวมทั้งเพื่อน พี่ น้อง ที่ศึกษาร่วมกันในสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	1
สารบัญตาราง.....	1
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 นิยามศัพท์	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่ 2	13
ทบทวนวรรณกรรม	13
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต.....	13
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายชุมชนออนไลน์.....	24
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม.....	41
2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	54
บทที่ 3.....	55

ระเบียบวิธีวิจัย	55
3.1 วิธีที่ใช้ในการวิจัย	55
3.1.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research).....	55
3.1.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study).....	56
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
3.3 เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล	56
3.4 วิธีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล	57
3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลขณะอยู่ในภาคสนามด้วยตนเอง.....	58
3.4.2 ประมวลผลจำแนกชนิดของข้อมูล.....	58
บทที่ 4	59
ผลการศึกษาและอภิปรายผล	59
กรณีศึกษาที่ 1 เพลง "ตามล่าไอ้โอม".....	59
กรณีศึกษาที่ 2 เพลง "จับชุดิมา เรื่องทิพย์".....	73
กรณีศึกษาที่ 3 เพลง "ตามล่าไอ้ปิ้ง".....	85
กรณีศึกษาที่ 4 เพลง "ตามหาคนร้าย"	96
อภิปรายผล.....	104
บทที่ 5	107
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	107
5.1 คำถามวิจัย.....	107
5.2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	107
5.3 สรุปผลวิจัย	108
5.4 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย	110
5.5 ข้อเสนอแนะ	111

5.6 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป	111
รายการอ้างอิง	112
ภาคผนวก.....	116
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	121

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กระบวนการสื่อสารขั้นพื้นฐาน.....	15
ภาพที่ 2 การสื่อสารในสังคม.....	15
ภาพที่ 3 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจตามล่าไอโอม.....	62
ภาพที่ 4 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และ กระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย.....	66
ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และ กระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย.....	67
ภาพที่ 6 ช่องทางการสื่อสารทางเลือกที่แอดมินสร้างขึ้น เพื่อรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม.....	69
ภาพที่ 7 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์.....	76
ภาพที่ 8 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และ กระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย.....	79
ภาพที่ 9 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และ กระจายข้อมูลเพื่อป้องกันอาชญากรรม.....	80
ภาพที่ 10 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจตามล่าไอปัง.....	88
ภาพที่ 11 ข้อมูลของคนร้ายที่ได้มาจากกระทู้พันทิป แอดมินนำมาลงในเพจเพื่ออัปเดตข้อมูลที่ ได้มาใหม่.....	91
ภาพที่ 12 ช่องทางการสื่อสารทางเลือกที่แอดมินสร้างขึ้น เพื่อรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม.....	92
ภาพที่ 13 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจตามหาคนร้าย.....	98
ภาพที่ 14 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และ กระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย.....	100
ภาพที่ 15 รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบน อินเทอร์เน็ต.....	104

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 อัตราส่วนจำนวนตำรวจที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ต่อจำนวนประชากร แยกตามหน่วยรับผิดชอบพื้นที่ระดับกองบัญชาการ	2
ตารางที่ 2 แบบสัมภาษณ์ที่จำแนกตามวัตถุประสงค์	10

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ อยู่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) เรียกกันว่าเป็นฉบับชุมชน ที่ต้องการพัฒนาเดินหน้าประเทศไปสู่สังคมแห่งความสุขอย่างมีภูมิคุ้มกัน ทั้งนี้ สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี การสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และลดความขัดแย้งในสังคมไทย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงาม และรู้คุณค่าความเป็นไทย เสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคง และเอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ยุทธศาสตร์เหล่านี้เมื่อพิจารณาประกอบกับสถานการณ์ภายในประเทศที่กำลังอยู่ในช่วงของการเติบโต พัฒนา เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม พบว่าส่วนหนึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความไม่เป็นธรรม ปัญหาสังคมหลายรูปแบบ รวมถึงปัญหาอาชญากรรม โดยเฉพาะในส่วนของอาชญากรรมที่จะพัฒนาขึ้นตามเทคโนโลยี ซึ่งมีการขยายขอบเขตการกระทำผิดมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาทั้งในพื้นที่โลกแห่งความเป็นจริง และโลกในสังคมเครือข่ายออนไลน์ (Social Network) บนอินเทอร์เน็ต เพื่อหาช่องทางและโอกาสในการกระทำความผิดต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งลำพังการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะตำรวจที่มีกำลังพลอย่างจำกัด และทำงานในแนวตั้งรับ ยังไม่เพียงพอหรือรับมือกับภัยปัญหาที่เกิดขึ้น ถึงเวลาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีไปสู่แนวรุกกับภัยอาชญากรรม รวมทั้งเชื่อมประสานการทำงานร่วมกับประชาชน โดยเปิดช่องทางและช่องโอกาสให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ทรงพลังและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเฝ้าระวัง คนในสังคมจากทุกภาค

ส่วนร่วมมีร่วมใจห่วงใยใส่ใจซึ่งกันและกัน โดยรวมตัวป้องกันภัยที่มีอยู่หรืออาจเกิดขึ้นรอบตัว ทั้งกับตนเองและสังคมส่วนรวม

ตารางที่ 1 อัตราส่วนจำนวนตำรวจที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่อจำนวนประชากร แยกตามหน่วยรับผิดชอบพื้นที่ระดับกองบัญชาการ

ที่	หน่วย	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตำรวจแยกตามสายงาน			ประชากร (คน)	อัตราส่วน
			ป้องกัน	สืบสวน	สอบสวน		
1	ภ.1	19,659.97	7,431	1,130	1,250	6,517,832	1 : 664
2	ภ.2	36,502.79	6,800	937	887	4,777,179	1 : 554
3	ภ.3	83,990	14,420	1,539	1,541	10,531,373	1 : 602
4	ภ.4	86,664.70	14,687	2,065	1,441	10,740,870	1 : 590
5	ภ.5	85,944	10,204	1,207	1,090	5,493,507	1 : 439
6	ภ.6	83,792	9,546	1,143	860	6,313,487	1 : 547
7	ภ.7	46,857.34	7,652	930	928	5,275,168	1 : 555
8	ภ.8	44,413	8,072	1,026	759	4,356,653	1 : 442
9	ภ.9	18,215	8,986	777	589	2,332,735	1 : 225
10	ศชต.	11,785	5,787	287	379	1,804,790	1 : 280
11	บช.น.	1,687.14	7,027	1,593	2,029	11,358,493	1 : 1,067
รวม		519,510.94	100,612	12,634	11,753	69,502,087	1 : 556
			124,999				

ที่มา ข้อมูลท้องถิ่นงานป้องกันอาชญากรรม กลุ่มงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2554.

สถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศดังที่กล่าวมา นับเป็นปัญหาสำคัญซึ่งสังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีที่เกิดจากการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมกลายเป็นผลด้านกลับที่ทำให้เกิดการขยายตัวของปัญหาอาชญากรรม ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แม้กลไกการทำงานจากหน่วยงานภาครัฐ จะดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการปราบปรามและควบคุมปริมาณการเกิด แต่เมื่อสภาพพื้นที่มีเป็นปริมาณมาก กอปรด้วยรูปแบบของสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย พัฒนาเติบโตขึ้นเป็นสังคมเมือง พร้อม ๆ กับการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนภายในประเทศ ตลอดจนจำนวนแรงงาน ต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยทำมาหากินในพื้นที่ประเทศไทยอย่างมากมาย ทำให้เกิดปัจจัย

จากหลายปัญหา ซึ่งทำให้ยากต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการไล่ติดตามให้ทันรูปแบบ และลักษณะการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น มาตรการดำเนินงานด้านการปราบปรามโดยมุ่งผลที่การจับกุมด้านเดียว จึงยังไม่เพียงพอที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันให้ลดน้อยลงไปได้ จำเป็นต้องมีมาตรการด้านการป้องกันมาเป็นยุทธศาสตร์เสริม เพื่อการเสริมแรงในการทำงานทุกด้านให้เกิดประสิทธิภาพ โดยต้องมุ่งเน้นศักยภาพของคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของปัญหาทั้งในด้านเจ้าหน้าที่รัฐผู้ปฏิบัติงานที่ต้องรับผิดชอบต่องานในหน้าที่หลายลักษณะ รวมถึงประชาชนผู้ต้องตกอยู่ในภาวะเสี่ยงจากการถูกละเมิดสิทธิรวมถึงเสรีภาพจากปัญหาการก่ออาชญากรรม

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏ จึงเป็นฐานข้อมูลทางสถิติสำคัญ ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงสัญญาณอันตรายจากภัยอาชญากรรม อันเนื่องมาจากสัดส่วนจำนวนตำรวจไม่สอดคล้อง และเพียงพอต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการป้องกันภัยให้กับประชาชน เมื่อสภาพการณ์เป็นดังนี้ จึงมีความจำเป็นที่ตำรวจจะต้องพิจารณาปรับฐานกลยุทธ์การดำเนินงานเพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มช่องว่างให้กับสิ่งที่ขาดหายไป นั่นคือ อัตรากำลังส่วนต่าง ที่สามารถสร้างขึ้นมาได้จากการแปลงหรือแปรสภาพประชาชนให้กลายมาเป็นตำรวจ บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ตำรวจคือประชาชน และประชาชนคือตำรวจ” ซึ่งจะก่อกำเนิดให้เกิดรูปแบบการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม ที่เป็นพัฒนาการต่อไป(เฉลิมเกียรติ ศรีวรขาน 2553)

เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรม จึงเป็นหนึ่งในหลักการและแนวคิดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ประสงค์ต้องการให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ในงานตำรวจด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาอาชญากรรม จากวิธีการเบื้องต้นด้วยการแจ้งข้อมูล เบาะแส หรือเตือนภัยให้กันและกัน ไปสู่ความร่วมมือ (Collaboration) ในลักษณะของการร่วมแรงร่วมใจแก้ไขปัญหาทั้งที่เป็นภัยจากปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนภัยจากธรรมชาติ และพัฒนาประชาชนให้ก้าวไปสู่การเป็นหุ้นส่วนร่วมป้องกันอาชญากรรม (Partnership) กับงานตำรวจด้วยใจที่เป็นจิตอาสา มองเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในมุมมองลักษณะเดียว กับแนวคิดเรื่อง CSR (Corporate Social Responsibility) คือ ความร่วมรับผิดชอบต่อสังคมนั่นเอง ซึ่งเมื่อปัญหาทั้งหมดได้รับการฉีกกำลังเป็นพลังร่วมแก้ไข จะส่งผลลัพธ์สุดท้ายให้ประชาชนเกิดความผาสุก สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยในประเด็นนี้ (เฉลิมเกียรติ ศรีวรขาน 2553) ได้ตั้งคำถามและให้ข้อสังเกตในเชิงแนะนำไว้ว่า

“การจะให้ประชาชนเกิดความผาสุก และสังคมอยู่เย็นเป็นสุขในภาพรวมนั้น คำตอบที่จะไปตอบโจทย์ คือ หลักการและแนวคิดการทำงานระหว่างตำรวจกับประชาชนควรเริ่มต้น

อย่างไร กิจกรรมหรือภารกิจใดของตำรวจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และภารกิจใดที่ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมเป็นเจ้าของได้ เพราะอาชญากรรมเป็นเรื่องของคนทุกคนในชุมชน อาชญากรก็คือ “คน” เมื่อคนเป็นปัญหา ศูนย์กลางการแก้ไขปัญหาจึงต้องปรับแก้ที่ตัวคน”

จากข้อสังเกตในเชิงแนะนำดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดทิศทางการศึกษาในมุมมองของการให้ความสำคัญกับ “คน” หรือประชาชนในสังคม จากการรวมกลุ่มหรือรวมพลังเพื่อการป้องกันอาชญากรรมให้สัมฤทธิ์ผล ในลักษณะของเครือข่าย โดยกำหนดพื้นที่บนอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ศึกษาภาคสนามของกระบวนการวิจัย ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหรือทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมให้บังเกิดผลที่เป็นรูปธรรม

สำหรับการกำหนดให้พื้นที่บนอินเทอร์เน็ต เป็นพื้นที่ศึกษาภาคสนามของการวิจัยนี้ สืบเนื่องจาก ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นช่องทางทางการสื่อสารลักษณะหนึ่งที่มีความนิยมอย่างสูง จนมีผู้ใช้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะมีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารหรือเพื่อการรับ – ส่ง ข้อมูลสูง ความก้าวหน้าของการพัฒนา ลักษณะและรูปแบบการนำเสนอและแสดงจากตัวอักษรอย่างเดียว ไปสู่รูปแบบของมัลติมีเดียที่แสดงทั้งภาพ ตัวอักษร และเสียงได้ รวมถึงได้มีการพัฒนารูปแบบของการใช้งานให้ง่ายและสะดวกขึ้น ทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร หรือส่งผ่านข้อมูล ที่ได้รับความสนใจมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถผสมผสานสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ รวมเข้าไว้เป็นหนึ่งเดียว อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ คลิปวิดีโอ เป็นต้น

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยอยู่ในยุคแห่งการพัฒนาเทคโนโลยีที่ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศถูกเชื่อมโยงบนโลกของอินเทอร์เน็ตอย่างไร้พรมแดน และแลกเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ที่ได้แทรกซึมเข้าไปในทุกภาคส่วนของสังคม และเข้ามามีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ที่จากเดิมอินเทอร์เน็ตเป็นเพียงแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น แต่ปัจจุบันได้ขยายการใช้ประโยชน์ออกไปในวงกว้าง แผ่ขยายไปสู่ประชาชนโดยไม่จำกัด เพศ วัย และอาชีพ จนส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีอินเทอร์เน็ตใช้และเป็นส่วนสำคัญของการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ และการที่อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นจำนวนมากนี้เอง ประกอบนโยบายภาครัฐที่มุ่งส่งเสริมการใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ที่สามารถเชื่อมต่อเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา รวมถึงการแข่งขันทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยีอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่ทำงานผ่านเครือข่ายไร้สาย (Wireless) ของผู้ประกอบการธุรกิจหรือมี

กิจการทางด้านโทรคมนาคม ล้วนส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนของผู้ใช้งาน ซึ่งก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของเทคโนโลยี หรือสนใจในเรื่องเดียวกันบนโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และทัศนคติจากการแสดงความคิดเห็น เกิดเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ ขึ้นบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ เช่น Facebook หรือโปรแกรมที่ให้บริการดาวโหลดฟรีผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น WhatsApp หรือ Line เป็นต้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร หรือการแลกเปลี่ยนทัศนะจากการแสดงความคิดเห็นได้ตอบระหว่างกัน

จากเหตุการณ์ปัจจุบันที่มีอาชญากรรมปรากฏให้เห็นเป็นข่าวอยู่ทุกวันนี้ ล้วนเป็นอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน มีความแนบเนียนและซับซ้อนมากขึ้น ดังเช่นกรณีที่ผู้วิจัยได้รับทราบข่าวสาร กรณีตัวอย่าง คดีตามล่าไอโอม และคดีตามล่าไอบิ่ง ที่มีผู้เสียหายเป็นผู้ตั้งเพจบนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก เพื่อเผยแพร่เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเองให้กับเพื่อนในสังคมออนไลน์ได้รับทราบ จนขยายวงกว้างและเกิดเป็นเครือข่ายใหม่ขึ้นมา ซึ่งหลังจากนั้น ผู้เสียหายอีกหลายคนจึงเข้ามาให้ข้อมูล และเบาะแสของคนร้าย จนกระทั่ง สามารถนำข้อมูลมามอบแก่เจ้าหน้าที่รัฐ และสามารถจับกุมผู้ต้องหาเพื่อมาดำเนินคดีทางกฎหมายได้ในที่สุด

ด้วยข้อเท็จจริงจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาจากปริมาณการเกิดอาชญากรรม ซึ่งกำลังเจ้าหน้าที่รัฐไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม เมื่อนำมาพิจารณาหาวิธีการแก้ไขภายใต้ยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์และการระดมต้นทุนทางสังคมจากคน หรือประชาชน ที่มีอยู่ ด้วยคุณค่าและอรรถประโยชน์จากการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับจากการทำงานในเรื่องส่วนตัวหรือเฉพาะกลุ่มที่ยินยอมเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารระหว่างกันมาอย่างยาวนานเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากการรวมกลุ่มของประชาชนในลักษณะดังกล่าวสามารถใช้ศักยภาพจากเว็บไซต์ หรือโปรแกรม ที่ใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร หรือการแลกเปลี่ยนทัศนะจากการแสดงความคิดเห็นได้ตอบระหว่างกัน ไม่ว่าจะในรูปแบบใด ให้เกิดผลในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ได้แล้ว จะส่งผลนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่ทรงพลังและมีอานุภาพ อันจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระจากการทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของกลไกภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีคิดของประชาชนคนไทยทุกคนที่จะไม่ปล่อยให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นงานของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น หากแต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในสังคม เพราะปัญหาอาชญากรรมเป็นภัยที่อยู่รอบตัว และอาจเกิดขึ้นได้กับทุกคน โดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ การเสริมแรงสร้าง

แนวร่วมจากกลไกภาคประชาชนที่รวมกลุ่มเป็นรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต จะส่งผลสุดท้ายต่อการสร้างสังคมให้เกิดความผาสุก ปลอดภัยจากอาชญากรรม และยังช่วยบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่สังคมให้คลี่คลายลงด้วยจิตสำนึกสาธารณะ เป็นพัฒนาการจากระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ขับเคลื่อนเชื่อมโยงกับกลไกในกระบวนการยุติธรรม นำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุการณ์ปัจจุบันที่มีอาชญากรรมปรากฏให้เห็นเป็นข่าวอยู่ทุกวันนี้ ล้วนเป็นอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน มีความแนบเนียนและซับซ้อนมากขึ้น ดังเช่นกรณีที่ผู้วิจัยได้รับทราบข่าวสาร กรณีตัวอย่าง คดีตามล่าไอโอม และคดีตามล่าไอปิ่ง ที่มีผู้เสียหายเป็นผู้ตั้งเพจบนเว็บไซต์เฟสบุ๊ค เพื่อเผยแพร่เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเองให้กับเพื่อนในสังคมออนไลน์ได้รับทราบ จนขยายวงกว้างและเกิดเป็นเครือข่ายใหม่ขึ้นมา ซึ่งหลังจากนั้น ผู้เสียหายอีกหลายคนจึงเข้ามาให้ข้อมูล และเบาะแสของคนร้าย จนกระทั่งจับตัวคนร้ายได้ หลังจากนั้น มีการก่อตั้งเพจการตามล่าคนร้ายในกรณีอื่น ๆ อีกหลายเพจ ซึ่งตอนนี้มีทั้งเพจที่สามารถจับตัวคนร้ายได้ และเพจที่กำลังร่วมกันเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพื่อตามจับคนร้าย บนโลกสังคมออนไลน์ เพราะเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจประเด็นการป้องกันอาชญากรรมบนสังคมออนไลน์ ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ทางสังคมที่อยู่ภายใต้ยุคแห่งเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้า ความทันสมัย และโลกาภิวัตน์

ประเด็นดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยต้องการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำผลไปสังเคราะห์หารูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพ โดยมีคำถามการวิจัยว่า การปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตมีลักษณะรูปแบบและกระบวนการทำงานอย่างไร และเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมอาชญากรรมได้อย่างไร

1.2 คำถามวิจัย

รูปแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตมีลักษณะอย่างไร และเชื่อมโยงกับการกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อมีผลในทางปฏิบัติได้อย่างไร?

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

1.3.2 เพื่อศึกษากระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

1.3.3 เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับ กระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และทำการวิจัยโดยวิธีการสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลจากโปรแกรมเฟสบุ๊ค (Facebook) เพจตามล่าไอโอม เพจจับชุกติมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอ้ปิ้ง และเพจตามหาคนร้าย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้จัดตั้ง, ผู้ดูแลเพจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 ราย โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม ศึกษากระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต และศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับ กระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม

ก. รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพ ทำการศึกษาโดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1.) การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมเอกสารต่างๆ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร

วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

- 2.) การศึกษาข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพหลายรูปแบบ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) รวมทั้งการใช้เทคนิคการจดบันทึก (Field note) โดยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งปรับปรุงมาจากแนวคำถามที่สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎี และสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหลักในการกำหนดประเด็นต่างๆ เพื่อให้มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

ข. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

- 1.) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Documentary Study) โดยรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดและเว็บไซต์ต่างๆ
- 2.) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และอาศัยแบบสัมภาษณ์โดยการรวบรวมข้อมูลจากเพจต่างๆ เช่น วันที่ก่อตั้งเพจ จำนวนผู้ก่อตั้งและผู้จัดการเพจ ความเป็นมาของเพจ บทบาทของผู้ดูแลเพจในกรณีที่มีหลายคน ความสำคัญของเพจเพื่อหาข้อมูลผู้ต้องหา การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการจัดตั้งเพจของประชาชน โดยอธิบายแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย และแจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบทุกครั้งว่า จะไม่มีการเปิดเผยชื่อจริงของผู้ให้สัมภาษณ์ให้ผู้อื่นทราบโดยเด็ดขาด พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ตอบการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามความจริง

2.2) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสังเกตและศึกษาจากเพจทั้ง 4 เพจ ศึกษาจากโพสต์ รูปภาพและวิดีโอบนเพจ การ Like, Comment และ Share Post ที่ทำให้เกิดการกระจายข้อมูลไปในลักษณะดาวกระจาย ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลบนเพจที่มีข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนและมีความตรงไปตรงมาจากสมาชิกเพจและผู้จัดตั้งเพจ ซึ่งผู้วิจัยต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบและกำหนดช่วงเวลาเก็บข้อมูลแต่ส่วนอย่างชัดเจน เนื่องจาก

ข้อมูลที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตสามารถเคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องสังเกตการณ์ในช่วงเวลาเดียวกันหรือเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกันมากที่สุด

ค. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งจัดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ดังนี้

- 1.) เพจตามล่าไอโอม
- 2.) เพจจับชุกติมา เรื่องทิพย์
- 3.) เพจตามล่าไอปิ้ง
- 4.) เพจตามหาคนร้าย

ง. กรณีศึกษา

ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกรณีศึกษาจำนวน 2 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 ราย ดังนี้

- 1.) ผู้จัดตั้งและผู้ดูแลเพจ โดยคัดเลือกเพจมาจากเพจที่มีองค์ประกอบดังนี้คือ มีผู้จัดตั้งเพจ สมาชิกและเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 8 ราย
- 2.) เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยคัดเลือกมาจากเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ข้อมูลที่ได้จากเพจ ติดตามและจับกุมผู้ต้องหา จำนวน 4 ราย

จ. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยมีเนื้อหาครอบคลุมโจทย์การวิจัย ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด – ปิด ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยอาศัย ทฤษฎี แนวคิดต่างๆ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษามาทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อปรับปรุงแบบสัมภาษณ์อย่างสมบูรณ์แล้ว จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป โดยแบบสัมภาษณ์สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แบบสัมภาษณ์ที่จำแนกตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย
เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของ เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบน อินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการ ป้องกันอาชญากรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เพจการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต เกิดขึ้นได้อย่างไร - เพจฯ เกิดขึ้นเมื่อใด - มีสมาชิกเพจฯ กี่คน - เพจฯ มีเป้าหมายเพื่ออะไร - ผู้จัดตั้ง/กลุ่มผู้จัดตั้ง ศึกษาข้อมูลการใช้เพจฯ เพื่อ เป็นการสร้างกลุ่มอย่างไร - มีการประชาสัมพันธ์เพจฯ หรือแบ่งปันเพจส่งต่อ กับสมาชิกอื่นๆ อย่างไร - ความคาดหวังในการต่อตั้งเพจฯ คืออะไร - ความน่าเชื่อถือ ของข้อมูล หรือเบาะแสที่ได้จาก คนภายในเพจมากน้อยอย่างไร
เพื่อศึกษากระบวนการเชิง ปฏิสัมพันธ์ภายในของเครือข่ายการ ป้องกันอาชญากรรมบน อินเทอร์เน็ต	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะของการแบ่งปันข้อมูลบนเพจฯ เป็น อย่างไร - การช่วยเหลือระหว่างคนภายในเพจฯ เป็น อย่างไร (ทางบวก,ทางลบ) - มีการประชาสัมพันธ์ และช่วยเหลือในการ กระจายข่าวสารเพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างไร - การมีส่วนร่วมของคนภายในเพจฯ ในการป้องกัน อาชญากรรม
เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงระหว่าง เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรม บนอินเทอร์เน็ตกับกระบวนการ ยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุม อาชญากรรมในสังคม	<p>มีการติดต่อดำเนินการกับหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมที่ใดบ้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูลหรือการช่วยเหลืออย่างไรบ้าง - การเข้าขอรับการช่วยเหลือต่อหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรม มีปัญหาและอุปสรรคเรื่อง ใดบ้าง

1.5 นิยามศัพท์

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเอง เป็นตัวแทนของโครงสร้างทางความคิดที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษา เพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย กระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้ เพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

กระบวนการ หมายถึง ปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือวิธีการปรับปรุงเพื่อตอบสนองความต้องการไปสู่เป้าหมาย ที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบระเบียบไปสู่ผลลัพธ์ เป็นกรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง

กระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน และมีการกระทำต่อกันภายใต้รูปแบบของการขัดแย้ง การประนีประนอม การปรับตัว การแข่งขันและความร่วมมือ อย่างมีระบบระเบียบไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ให้ความหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้การสื่อสารผ่านตัวกลาง เครื่องคอมพิวเตอร์ และรูปแบบการใช้งานของผู้ใช้

เครือข่าย หมายถึง รูปแบบการประสานงาน กลุ่มของคน หรือองค์กร ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยการติดต่อสื่อสาร อาจทำได้ทั้งการผ่านศูนย์กลาง หรือแม่ข่าย และการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบที่ยังคงความอิสระ โดยมีรูปแบบการรวมตัวแบบหลวม ๆ ตามความจำเป็น หรือเป็นโครงสร้างที่มีความชัดเจน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ของกลุ่มคน หรือองค์กรในชุมชน ซึ่งมีทั้งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การกระทำในกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขจัดเงื่อนไขทางสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์กับอาชญากรรม รวมถึงการปรับปรุงความสามารถของกระบวนการยุติธรรมที่จะสืบหาจับกุม ตัดสินลงโทษ และปรับปรุงผู้กระทำผิดให้กลับเข้าสู่สังคม รวมทั้ง การลดสภาพการณ์ที่อาชญากรรมมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ง่าย

เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การรวมกลุ่มของคน ด้วยสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันในการเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ในการป้องกันปัญหาความไม่ปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อขจัดเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับอาชญากรรม

อินเทอร์เน็ต (Internet) หมายถึง เครือข่ายของคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเครือข่ายโทรคมนาคม และเทคโนโลยี

สารสนเทศเป็นตัวเชื่อมเครือข่าย ผู้ใช้เครือข่ายนี้สามารถสื่อสารถึงกันได้หลาย ๆ ทาง อาทิเช่น อีเมล เว็บบอร์ด และสามารถสืบค้นข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ รวมทั้งคัดลอกแฟ้มข้อมูลและโปรแกรมมาใช้ได้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

1.5.2 ทำให้ทราบกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายใน ของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตรูปแบบต่าง ๆ

1.5.3 ทำให้ทราบรูปแบบการเชื่อมโยง ระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่นำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

1.5.4 เพื่อเปิดมิติใหม่ในการศึกษาฐานข้อมูล ด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ให้เกิดการตื่นตัวจากภาคประชาชน และเผยแพร่วิธีการให้เกิดความแพร่หลายมากขึ้น สามารถนำไปใช้กำหนดเป็นกลยุทธ์ หรือเป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าต่อไป

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาในส่วนของแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เคยมีการศึกษามาก่อน (Documentary Research) โดยใช้วิธีการ ศึกษาแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytical Method) เป็นหลัก และจะวิจัยเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญเพื่อนำผลไปสังเคราะห์หารูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เข้มแข็งสามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายสังคมออนไลน์
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
- 2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต

กระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่แห่งยุคสมัยปัจจุบัน สิ่งที่ควมคุม่าพร้อม ๆ กัน คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ซึ่งการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อให้เราสื่อสารกันง่ายที่สุดและสะดวกมากขึ้น ทำให้สามารถติดต่อกันได้อย่างทั่วถึงไม่ว่าจะอยู่ในส่วนใดของโลก โดยรูปแบบวิถีชีวิตของคนในยุคโลกาภิวัตน์ได้เข้าไปเกี่ยวพันกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและใกล้ชิดกับมนุษย์มาก ดังเห็นได้จากการที่หน่วยงานต่าง ๆ ล้วนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานของตน ตลอดจนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ก็มีคอมพิวเตอร์ เพื่อรองรับความต้องการของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ทั้งในเรื่องการสืบค้นข้อมูล และในส่วนของ การติดต่อสื่อสาร 2 ทาง ไม่ว่าจะ เป็นระหว่างครูกับศิษย์ หรือระหว่างนักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้วยกันเอง ความจำเป็นและความต้องการดังกล่าว จึงทำให้คอมพิวเตอร์จัดเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ที่เรียกได้ว่า เป็นอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับชีวิตมนุษย์ในยุคปัจจุบันอย่างขาดเสียไม่ได้ และ

การพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์คู่กันไป

สำหรับการก่อกำเนิดของเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต นั้น พบว่า เกิดจากความต้องการของสังคมมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ต้องการเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างไร้ขอบเขตหรือข้อจำกัด เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาในการเดินทาง และลดขั้นตอนในการสื่อสารหรือส่งต่อข้อมูลไปสู่เป้าหมาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นตัวตั้งนำไปสู่การอธิบายเรื่องการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต กล่าวคือ

การสื่อสาร มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการประสานประชาคม เพื่อให้เกิดบูรณาการเท่านั้น แต่การสื่อสารยังเป็นเป้าหมายในตัวเองอีกด้วย เพราะนอกเหนือจากการสื่อสารจะถูกใช้เพื่อการสร้างความหมายที่ทำให้เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ แล้ว การสื่อสารยังเป็นเป้าหมายที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ (Hardware) และในฐานะวิธีการใช้อุปกรณ์ (Software) ศาสตร์และศิลป์ทางการสื่อสาร จึงกลายเป็นความจำเป็นสำหรับสังคมที่ไม่ยอมรับการหยุดนิ่ง เพื่อเชื่อมโยงคนหมู่มากเข้าด้วยกัน ทั้งในแนวระนาบหรือแนวตั้งคือทั้ง คนในระดับเพศ วัย เดียวกัน รวมถึงคนที่ต้องเข้ามาปฏิสัมพันธ์ในเชิงของสถานะ หน้าที่ การงาน และบทบาททางสังคม

การสื่อสารจัดเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบ่งชี้ถึงความเป็นสิ่งมีชีวิต นอกเหนือจากปัจจัยในทางชีววิทยา สิ่งมีชีวิตชั้นสูงจะมีระดับการสื่อสารที่ซับซ้อนมากขึ้น และมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิวัฒนาการของการสื่อสารสมบูรณ์ที่สุดเมื่อเทียบกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ แต่แม้กระนั้นมนุษย์ต่างสังคมกันก็ยังมีระดับความซับซ้อนของการสื่อสารที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นไปตามรากฐานทางอารยธรรมและเทคโนโลยีของสังคมของสังคมใดสังคมหนึ่ง ยิ่งกว่านั้น การคงอยู่ของมนุษย์หรือประชาคมในปัจจุบันยังเป็นมรดกตกทอดจากบรรพชน โดยอาศัยกลไกทางการสื่อสารซึ่งอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การสื่อสารเป็นตัวจักรสำคัญในการรักษาความสืบเนื่องของประชาคม ไม่ว่าจะในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรม การสื่อสารในแบบฉบับหนึ่ง ๆ ย่อมก่อให้เกิดเอกภาพและเอกลักษณ์ของคนกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องซึ่งกันและกันภายในกลุ่มนั้น ยิ่งมีความสอดคล้องกันมากขึ้นเท่าใด ประชาคมก็สามารถขยายตัวออกไปได้ไกลมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงข้ามหากเกิดความไม่สอดคล้องขึ้นย่อมเกิดความขัดแย้งในประชาคม ซึ่งอาจจะทวีความรุนแรงจนถึงขั้นใช้กำลังอาวุธเข้าตัดสิ้นการ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการสื่อความหมายดังกล่าว การสื่อสารจึงเป็นตัวการสำคัญในการดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์

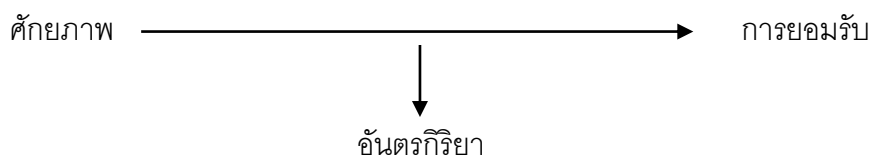
รากฐานของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสื่อความหมายของมนุษย์จะมาจากกระบวนการสื่อสาร ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมาที่สุด โดยประกอบด้วย ตัวแหล่งสารหรือตัวผู้ส่งสาร สารที่ส่งออกไปเพื่อการสื่อประสบการณ์และความหมาย ช่องทางในการสื่อสารหรือตัวสื่อที่นำสารนั้นไป ตัวผู้รับสาร และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสารนั้น กระบวนการสื่อสารอาจมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน(เบญญาภา รัฐวิวัฒนาคุณ 2552)

ภาพที่ 1 กระบวนการสื่อสารขั้นพื้นฐาน

พื้นฐานของกระบวนการสื่อสาร คือ ความพร้อมของบุคคล หรือสถาบัน ในการมีอันตรกิริยา ซึ่งโดยปกติความคาดหวังในผลกระทบของการสื่อสารย่อมต้องการให้เกิดความสอดคล้อง หรือการยอมรับระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร อาจเขียนแบบแผนของการสื่อสารในสังคมได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 การสื่อสารในสังคม

ศักยภาพหรือความพร้อมในการสื่อสารหมายถึง ความพร้อมในความรู้ ประสบการณ์ ความหมาย สัญลักษณ์ การคาดการณ์ รวมตลอดจนพลังที่ใช้ไปเพื่อทำให้การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จเป็นไปตามเจตจำนงของผู้ส่งสาร ศักยภาพดังกล่าวจะปรากฏเป็นรูปธรรมเมื่อผ่านไปสู่อันตรกิริยา ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เพื่อให้เกิดการยอมรับสารที่แลกเปลี่ยนกันนั้น การยอมรับจึงเป็นความเข้าใจในข้อสรุป หรือข้อถกเถียงระหว่างผู้ส่งสารกับ

ผู้รับสาร อันนำไปสู่ข้อยุติของกระบวนการสื่อสารในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถลดความสับสนอลหม่าน (Entropy) ของอันตรกิริยาได้(สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2542)

การสื่อสาร จึงเป็นกลไกที่สำคัญ และเป็นตัวเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ในสังคม เข้าด้วยกัน และนับได้ว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นในการทำให้เกิดเอกภาพและ ประสิทธิภาพของระบบการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ โดยมีข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ใช้ประกอบการ ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมมนุษย์ และความต้องการข้อมูลข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อ บุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ ข้อมูล ข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เปิดรับมีความทันสมัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก ปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม บุคคลจะไม่รับข้อมูลข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน แรงแผลกดันที่ทำให้บุคคลหนึ่ง ๆ มีการเลือกรับการ สื่อสารในเรื่องใด ๆ นั้น เกิดจากคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รับสารด้านต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบ ด้านจิตใจ เช่น กระบวนการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร การเลือกรับตามทัศนคติ และประสบการณ์ เดิมของตน รวมถึงองค์ประกอบทางด้านสังคม เช่น สภาพสังคม สภาพครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ และการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป (เบญญาภา วิฑูรย์พัฒนาคุณ 2552) โดยรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) ก็จะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกาารเปิดรับข้อมูลข่าวสาร เนื่องจาก สามารถระบุนถึงความนิยม หรือความแพร่หลายในการเลือกใช้วิธีการในการติดต่อสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาในการเดินทาง และลดขั้นตอนในการสื่อสารหรือส่งต่อข้อมูลไปสู่เป้าหมายใน ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ได้เป็นอย่างดี และนั่นจึงเป็นที่มาของเหตุผลในการพัฒนาการสื่อสารด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต ที่ตอบทุกโจทย์ปัญหาและความต้องการของมนุษย์ยุค โลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี

การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต จึงเป็นพัฒนาการของระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีในเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งถือเป็นระบบการสื่อสาร และเป็นแหล่งข้อมูล สารสนเทศที่สำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งที่ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องคอมพิวเตอร์ต้องเรียนรู้ใช้งาน เพื่อสืบค้นข้อมูล หรือติดต่อภารกิจในกิจการต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่สะดวกในการพบปะกันของคน ที่ชื่นชอบในสิ่งเดียวกัน เพราะชีวิตใน ยุคปัจจุบันนี้ผู้คนต้องทำงาน จนไม่มีเวลาสร้างสานความสัมพันธ์กับผู้คนในโลกจริงได้ ทั้งผู้คน ยังชอบความเป็นส่วนตัวไม่อยากสูญเสียไปเมื่อต้องเปิดรับคนอื่นเข้ามาในชีวิตตน ในโลกของ

อินเทอร์เน็ตจึงดูเหมือนว่า เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้คนยังมีสังคมกับผู้อื่นได้ แม้ไม่ได้พบกัน และยังรักษาโลกส่วนตัวไปพร้อมกันอีกด้วย

สำหรับเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตนั้น อาจกล่าวได้ว่า ถูกสร้างขึ้นมาในสังคมสมัยใหม่ อันมีลักษณะเป็นโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมผู้คนทั่วทุกมุมโลกเข้าด้วยกันด้วยอินเทอร์เน็ต การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตโดยผ่านคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คน ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว ในสังคมที่สมาชิกต้องทำงานอย่างรีบเร่ง และมีลักษณะที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจกัน ทำให้การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบเป็นกันเองเช่นในอดีตเป็นไปได้ยาก การติดต่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์กันทางอินเทอร์เน็ตจึงสามารถสนองข้อจำกัดดังกล่าวได้ เพราะเพียงแค่มือถือคอมพิวเตอร์ มีโมเด็มเชื่อมต่อโทรศัพท์ และมีสายต่อโทรศัพท์ ก็สามารถเข้ามาสู่โลกของอินเทอร์เน็ตได้ นอกจากนี้ ในสถานศึกษาหรือที่ทำงานส่วนใหญ่ก็มักจะมีระบบอินเทอร์เน็ตไว้ให้บริการ ในการเข้าสู่โลกของอินเทอร์เน็ตได้ ในสถานศึกษา หรือที่ทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนมีระบบอินเทอร์เน็ตไว้ให้บริการ ดังนั้น การเข้าสู่โลกของอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งที่ทำได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ตามความต้องการในยุคปัจจุบัน

โลกาภิวัตน์ ภายใต้อิทธิพลของการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต จึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของคนในยุคปัจจุบันที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จนดูเหมือนเป็นปัจจัยจำเป็นขั้นพื้นฐานลำดับต้น ๆ ซึ่งแนวคิดดังกล่าว ได้มีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป ดังนี้

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalization)

ในปัจจุบันนี้ ได้มีการการอภิปรายและโต้เถียงกันในเรื่องลักษณะและธรรมชาติของโลกาภิวัตน์กับการตอบสนองของประชาชนในประเทศกันมาก ซึ่งมีทั้งที่มองกระแสโลกาภิวัตน์ในแง่บวก คือ มองว่ามีคุณประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมมาก และมองในแง่ลบ คือ เกรงกันว่า โลกาภิวัตน์จะเข้ามาครอบงำสิ่งที่เคยมีจนสูญหายไป อย่างไรก็ตาม คงไม่มีอะไรที่มีแต่ข้อดีหรือข้อเสียโดยสมบูรณ์ โลกาภิวัตน์ก็เช่นกันที่มีทั้งสองอย่างอยู่ในตัว ขึ้นอยู่ที่ว่าเราสามารถเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบกรดำเนินชีวิตในสังคมได้หรือไม่ ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผู้คนส่วนใหญ่ต้องมาเกี่ยวข้องกับการใช้งานคอมพิวเตอร์ และสิ่งที่ติดตามมากับคอมพิวเตอร์ คือ ระบบอินเทอร์เน็ต อันเป็นระบบที่ทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้โดยไม่มีพรมแดน ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ จึงเป็นที่กล่าวถึงกันมากในสังคมปัจจุบัน โดย (Weinsein Jay 1997) เจย์ ไวนส์ไจน์ ให้รายละเอียดว่า โลกาภิวัตน์ได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่เริ่มมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมแล้ว ซึ่งก็คือตั้งแต่เริ่มเข้าสู่ความทันสมัยนั่นเอง

ทั้งนี้ โลกาภิวัตน์ได้ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนเป็นไปได้โดยสะดวก ทำให้สังคมเชื่อมโยงถึงกันได้ง่าย ซึ่งโลกาภิวัตน์ได้รับอิทธิพลจากกระบวนการกลายเป็นอเมริกัน (Americanization) รวมทั้งกระบวนการที่เป็นอยู่ในตะวันตก (Westernization, Europeanization) ด้วยเช่นกัน วัฒนธรรมโลกจะมีลักษณะวัฒนธรรมของอเมริกาและประเทศในตะวันตก ทั้งในเรื่องของระบบเศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของโลก ทำให้วิถีชีวิตของชาวอเมริกันและประเทศในตะวันตก คือ ความเป็นปัจเจกนิยม ค่านิยมในความก้าวหน้า ได้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อโลก และเห็นได้ว่า ในเรื่องของความเป็นปัจเจกนิยมนี้เอง ที่ทำให้ผู้คนในยุค โลกาภิวัตน์ต่างคนต่างอยู่ หวงแหนความเป็นส่วนตัว สังคมไทยเองก็มีลักษณะดังกล่าวด้วยเช่นกัน การเกิดขึ้นของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงเป็นช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ดังกล่าว คือ มีความเป็นส่วนตัวสูง ขณะเดียวกันก็สามารถติดต่อกับคนอื่นได้ไปพร้อมกัน ทำให้คนไม่รู้สึกโดดเดี่ยวแม้จะอยู่ลำพังก็ตาม และยังสามารถกำหนดระดับความสัมพันธ์ได้ด้วยตนเองอีกด้วย (สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี 2548)

สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) และวัฒนธรรม ในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของโลกยุคโลกาภิวัตน์ คือ การเปลี่ยนแปลงทุกสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง และด้านอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ รวมทั้งสังคมประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ดังเช่นสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์เช่นกัน ซึ่งประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงนี้ สามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงมี 2 ประเภท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change) หมายถึง ความแตกต่างในระบบวัฒนธรรมหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรม และเมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแล้วจะเห็นได้ว่า สังคมไทยปัจจุบันไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะวัฒนธรรมทั่วไปที่หมายถึง วัฒนธรรมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของสมาชิกจำนวนมากของสังคม หรือเป็นวัฒนธรรมที่คนจำนวนมากในสังคมมีอยู่ร่วมกันเท่านั้น ยังคงมีวัฒนธรรมย่อย (Subculture) หรือวัฒนธรรมรอง ที่หมายถึงส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมที่ใช้กันในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น ไม่ได้ใช้กันในทุกกลุ่มคน หรือคนจำนวนมากในสังคม โดยบุคคลแต่ละคนสามารถเลือกที่จะร่วมกับกลุ่มที่ตนชอบ วัฒนธรรมรองจึงอาจสอดคล้อง หรือขัดกับวัฒนธรรมหลักก็ได้ วัฒนธรรมรองในแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะที่เห็นได้ชัดจาก ภาษา เสื้อผ้า กิริยาท่าทาง บรรยากาศ ฯลฯ ซึ่งแตกต่างจากบุคคลทั่วไป (สุพัตรา สุภาพ 2542)

2.1.2 แนวคิดการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)

ในปัจจุบัน หลายประเทศทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือเรียกโดยย่อว่า “ไอที” (IT) ซึ่งมีคนให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก ดังเช่นที่ (อรัญญา ม้าลายทอง 2539) กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไอที หมายถึง ความรู้ในวิธีการประมวลผล จัดเก็บรวบรวม เรียกใช้ และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้สำหรับงานไอที คือ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร

ครรชิต มาลัยวงศ์ กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอที (Information Technology : IT) หมายถึง เทคโนโลยีกลุ่มหนึ่งที่มีประโยชน์ในการทำสารสนเทศ และส่งสารสนเทศนั้นไปถึงมือผู้รับ ซึ่งถ้าเป็นยุคก่อนคอมพิวเตอร์ ไอทีย่อหมายถึง เทคโนโลยีภาพพิมพ์ กล้องถ่ายรูป เครื่องพิมพ์ดีด โทรเลข โทรศัพท์ ครั้นมาถึงยุคนี้ นักวิชาการหลายคนพอใจที่จะนิยามไอที ให้เหลือเป็นเพียงการผสมผสานระหว่าง เทคโนโลยีสื่อสาร โทรคมนาคม ไอทีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถเอาชนะมิติของเวลาและสถานที่ได้ (ครรชิต มาลัยวงศ์ 2541)

กัลยา อุดมวิทิต กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายความว่า ความรู้ในผลิตภัณฑ์หรือคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ การติดต่อสื่อสาร การรวบรวมและการนำข้อมูลมาใช้ อย่างทันการณ์ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งด้านการผลิต การบริการ การบริหาร และการดำเนินงาน รวมทั้งเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจการค้า และการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และคุณภาพของประชาชนในสังคม (กัลยา อุดมวิทิต, เลอสรรร ธนสุกาญจน์ et al. 2538)

น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำสารสนเทศไว้ใช้งาน ซึ่งจะประกอบด้วยเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคมเป็นหลัก และยังรวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการจัดการและจัดเก็บข้อมูลส่วนการสื่อสารโทรคมนาคมใช้เป็นตัวในการจัดส่งข้อมูล เผยแพร่ภาพและเสียงออกไปเพื่อสื่อสารกัน (น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ 2543)

โลกของสารสนเทศ ได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปไกลมาก มีการปฏิวัติระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้สามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้ทั่วโลก ด้วยเครือข่ายที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” (Internet) ซึ่งนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการประยุกต์ใช้ไอที และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบอินเทอร์เน็ต จึงถือได้ว่า เป็นพื้นที่ทางสังคมที่เกิดขึ้นมาในยุค

โลกาภิวัตน์เช่นในปัจจุบัน เพราะเว็บไซต์ต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนที่เข้ามา ก็จะมีคามสนใจในเรื่องรานั้น ๆ ร่วมกัน ทำให้คนในสังคมได้สื่อสารกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนเกิดการรวมตัวระหว่างคนที่เข้ามาในเว็บไซต์นั้น ๆ อีกด้วย

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต (Internet)

ประเด็นความสำคัญของอินเทอร์เน็ต ซึ่งทบทวนนำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกิดขึ้นจากการที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือเรียกโดยย่อว่า ไอที (Information Technology) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งหมายถึงความรู้ในวิธีการประมวลผล จัดเก็บรวบรวม เรียกใช้ และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้สำหรับงานไอที คือ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็น สายโทรศัพท์ ดาวเทียม หรือเคเบิลใยแก้วนำแสง เป็นต้น

สำหรับอินเทอร์เน็ตนับเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการประยุกต์ใช้ไอที โดยหากเราจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารในการทำงานประจำวัน อินเทอร์เน็ตจะเป็นช่องทางให้เราสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ข่าวสารหรือเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ตเช่นกัน อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่งข่าวที่ทันสมัย และช่วยให้รับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นในมุมอื่น ๆ ของโลกได้อย่างรวดเร็วกว่าสื่ออื่น ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือแม้แต่โทรทัศน์ นอกจากนี้ หากเราจำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลอื่นเป็นประจำ ไม่ว่าจะอยู่ภายในหรือภายนอกประเทศ อินเทอร์เน็ตจะช่วยให้เกิดการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทั้งการสนทนาแบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ในเวลานั้น หรือสามารถฝากข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไว้กับคอมพิวเตอร์ เพื่อรอให้ผู้รับมาเปิดอ่าน อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลแหล่งใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นที่ยอมรับทั้งบริการและเครื่องมือสืบค้นข้อมูลหลากหลายประเภท จนอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในระดับบุคคลและองค์กรในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายข้อมูลข่าวสารถึงกันอย่างไร้ข้อจำกัด

เมื่อศึกษาค้นคว้าถึงความเป็นมาของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น พบว่า อินเทอร์เน็ตมีพัฒนาการมาจาก อาร์พาเน็ต (ARPAnet เรียกสั้น ๆ ว่า อาร์พา) ที่ตั้งขึ้นใน พ.ศ.2512 เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกระทรวงกลาโหม ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ใช้ใน งานวิจัยด้านทหาร (ARPA : Advanced Research Project Agency) ต่อมาใน พ.ศ.2515 หลังจากที่เครือข่ายทดลอง อาร์พาประสบความสำเร็จอย่างสูง ได้มีการปรับปรุงหน่วยงาน จาก

อาร์พา มาเป็น ดาร์พา (DARPA : Defense Advanced Research Project Agency) กระทั่งใน พ.ศ.2518 อาร์พาเน็ต ได้ขึ้นตรงกับหน่วยการสื่อสารของกองทัพ (Defense Communication Agency) และใน พ.ศ.2526 อาร์พาเน็ต จึงได้มีการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายด้านการวิจัย ใช้ชื่ออาร์พาเน็ตเหมือนเดิม ส่วนเครือข่ายของกองทัพใช้ชื่อว่า มิลเน็ต (MILNET : Military Network) ซึ่งมีการเชื่อมต่อโดยใช้โพรโตคอล TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) เป็น ครั้งแรก ต่อมาใน พ.ศ.2528 มูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ของอเมริกา (National Science Foundation : NSF) ได้ให้เงินทุนในการสร้างศูนย์ซูเปอร์คอมพิวเตอร์ 6 แห่ง ใช้ชื่อว่า NSFNET และต่อมาใน พ.ศ.2533 อาร์พาเน็ตรองรับภาระที่เป็น กระดูกสันหลัง (Backbone) ของระบบไม่ได้ จึงได้ยุติ อาร์พาเน็ต และเปลี่ยนไปใช้ NSFNET และเครือข่ายอื่น ๆ แทน และได้มีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่น ๆ จนมาเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ จนถึงทุกวันนี้ และเรียกเครือข่ายนี้ว่า อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีองค์กรระหว่างประเทศที่เรียกว่า International Society (ISOC) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2535 ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการวางแผนการพัฒนา และบริหารเครือข่าย ISOC มีฐานะเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร มีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือและการประสานงานของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีการเชื่อมโยง ตลอดจนการประยุกต์ใช้งานของเครือข่ายนี้ทั่วโลก ให้สามารถทำงานติดต่อประสานงานแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันได้โดยมีประสิทธิภาพ ส่วนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในอเมริกา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง องค์กรใดองค์กรหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายสาธารณะที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน

สำหรับบริการบนอินเทอร์เน็ต จะมีรูปแบบการบริการที่หลากหลาย ดังเช่น

(1) E-Mail (Electronic Mail) เป็นการติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล และความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้โดยการส่งข้อความผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail หรือ E-Mail) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้โดยไม่มีข้อจำกัด ทั้งด้านเวลาและระยะทาง

(2) FTP (File Transfer Protocol) เป็นการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล คือ ความสามารถในการทำสำเนาแฟ้มข้อมูลจากคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปยังคอมพิวเตอร์อีกเครื่องหนึ่ง โดยที่ข้อมูลนั้นอาจเป็นเนื้อหาจากตำราหรือเอกสารวิจัยในสาขาวิจัยต่าง ๆ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากแหล่งต่าง ๆ มายังคอมพิวเตอร์ที่เราใช้งานอยู่ ทั้งนี้ FTP ถือเป็นโปรแกรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งปกติแล้วผู้ที่เข้ามาชนถ่ายไฟล์ได้ จะต้องมีชื่อเป็นผู้ใช้อยู่บนเครื่องนั้น ๆ แต่ก็มีเครือข่ายหลายแห่งที่ให้บริการชนถ่ายไฟล์ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีชื่อผู้ใช้ออยู่บนเครื่องนั้น ๆ

(3) Remote Login เป็นความสามารถในการใช้งานบนเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องอื่น ซึ่งอาจจะอยู่ต่างสถานที่กันทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานอยู่ติดต่อผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อไปใช้เครื่องปลายทาง ตัวอย่างของบริการนี้ ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด การสืบค้นนี้จะเข้าไปในลักษณะปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ผู้ค้นจะส่งคำสั่งทีละคำ สั่งผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์ปลายทางเพื่อสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล และนำผลลัพธ์กลับมาแสดงบนจอภาพคอมพิวเตอร์ของผู้ค้นข้อมูล หรือการเข้าใช้เครื่องจากระยะไกล (Telnet) เป็นโปรแกรมประยุกต์สำหรับเข้าใช้เครื่องที่ต่ออยู่กับระบบอินเทอร์เน็ตจากระยะไกล ช่วยให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต นั่งทำงานอยู่หน้าเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเอง แล้วเข้าไปใช้เครื่องอื่นที่อยู่ในที่ต่าง ๆ ภายในเครือข่ายได้

(4) WWW (World Wide Web) ใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ผู้ใช้สามารถใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นสารสนเทศต่าง ๆ ในเครือข่ายได้หลายวิธี แต่ที่นิยมกันมากที่สุด คือ บริการที่มีชื่อว่า เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ซึ่งอนุญาตให้ผู้ใช้เข้าไปค้นหาข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือเสียง โดยข้อมูลในเว็บจะอยู่ในลักษณะของไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia) คือ มีการเชื่อมโยงของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันเอาไว้ โดยที่ข้อมูลนั้นไม่จำเป็นต้องมาจากแหล่งเดียวกัน บริการทางอินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูลที่ได้รับความนิยมก่อนที่จะมีการนำ เวิลด์ไวด์เว็บ มาใช้ คือ โกอopher (Gopher) บริการทั้งสองมีความแตกต่างกันที่รูปแบบการจัดระบบข้อมูล (ไฮเปอร์เทกซ์ กับ ไตรเร็กทอรี) และลักษณะของข้อมูล (มัลติมีเดีย กับตัวอักษร และภาพนิ่ง)

(5) Talk/Chat/IRC/ICQ/MSN เป็นการสนทนาโต้ตอบโดยผ่านเครือข่าย (Interactive Talk) ในลักษณะของการประชุม หรือการสนทนาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างผู้ใช้ 2 คน โดยการพิมพ์ข้อความที่ต้องการสื่อสารกับอีกคนหนึ่งผ่านคอมพิวเตอร์ ข้อความนั้นจะปรากฏบนจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ที่ต้องการติดต่อในเวลาใกล้เคียงกัน เมื่อผู้ได้รับอ่านข้อความนั้นแล้วก็สามารถพิมพ์ข้อความตอบกลับมาได้ทันที บริการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทางไกลได้

จากรูปแบบการให้บริการบนอินเทอร์เน็ตดังที่ได้กล่าวมาพอสังเขป จึงพบว่าประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตมีมากมายมหาศาล ซึ่งทำให้ปัจจุบันนี้มีผู้ใช้บริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากทั่วโลกทุกเพศทุกวัยและทุกอาชีพ สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ทั้งศาสนา เชื้อชาติ ระบบการปกครอง หรือแม้กระทั่งกฎหมายของแต่ละประเทศ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกลายเป็นสังคมใหม่ขนาดใหญ่ ซึ่งไม่มีสถานที่จริงในโลก สังคมในระบบ

เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงได้รับการขนานนามว่าไซเบอร์สเปซ หรือพื้นที่ซึ่งจำลองขึ้นมาจากการที่มีคนรวมกันอยู่เป็นจำนวนมาก เกิดเป็นความต้องการบริการที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน การบริการในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถแบ่งได้ดังนี้

(1) การบริการทางธุรกิจ โดยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถือเป็นหนทางใหม่ทางการค้า เพราะผู้ขายสามารถประกอบธุรกิจทางการค้าผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ลูกค้านำสามารถชมภาพและรายละเอียดของสินค้าเพื่อใช้ในการตัดสินใจได้ทันที ณ เครื่องของลูกค้าเอง ผู้ขายเพียงแค่จัดเตรียมข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ของตนเองก็สามารถบริการขายลูกค้าได้ทั่วโลกพร้อม ๆ กัน โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการประชาสัมพันธ์มากเท่าวิธีอื่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นตลาดแห่งใหม่ที่สามารถซื้อสินค้าและชำระเงินผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้โดยตรง สำหรับการสั่งซื้อสินค้าต่าง ๆ ทำได้โดยกรอกหมายเลขบัตรเครดิต ระบุสินค้าที่ต้องการ สินค้าจะถูกส่งมาทางไปรษณีย์ และเงินจะถูกหักจากบัญชีบัตรเครดิต

(2) การบริการข้อมูลข่าวสาร เมื่อสื่อทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อค่อนข้างสูงได้เป็นจำนวนมาก ผู้ผลิตสื่อเผยแพร่ทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงสามารถทำกำไรจำนวนมากจากการขายโฆษณาบนสื่อ ทำให้มีผู้สนใจผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญไม่ว่าเรื่องใด ๆ สามารถเผยแพร่ความรู้ของตนไปยังผู้คนทั่วโลกได้โดยง่าย เช่น ถ้ามีความชำนาญในเรื่องการทำอาหารไทย ก็สามารถนำข้อมูลการทำอาหารไทยพร้อมกับภาพประกอบใส่ไว้ในคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้คนที่สนใจอาหารไทยทั่วโลกได้รับทราบ ในทางกลับกันก็สามารถหาข้อมูลได้แทบทุกชนิดจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยอาศัยเครื่องมือค้นหาในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีประสิทธิภาพสูง และมีให้เลือกมากมาย

(3) การพบปะและสนทนากับผู้คน เพราะนอกจากข้อมูลที่เป็นเพียงภาพ และตัวอักษรบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้ว ยังสามารถส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือพิมพ์ประโยคโต้ตอบกับผู้คนแม้จะอยู่กันคนละซีกโลก รวมทั้ง สามารถคุยโต้ตอบผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะโทรศัพท์ไปทั่วโลกได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

(4) การบริการซอฟต์แวร์ ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะมีบริการซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยให้ได้ใช้ และสามารถโอนย้ายซอฟต์แวร์จากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อีกด้วย

(5) ความบันเทิง เนื่องจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถใช้สื่อต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และภาพสามมิติ จึงมีความสามารถในการนำเสนอความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เพลง รายการวิทยุ เกมส์ ได้เป็นอย่างดี

(6) การศึกษาโดยในระบบการศึกษา ได้นำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษามากขึ้น ทั้งช่วยในการสืบค้นข้อมูล และในการเรียนการสอน เช่น การจัดตั้งห้องสมุดออนไลน์ในสถานบันการศึกษาต่าง ๆ ที่สามารถสืบค้นหนังสือจากห้องสมุดต่าง ๆ ทุกมุมโลก หรือการพัฒนาสื่อบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จากรูปแบบการให้บริการบนอินเทอร์เน็ต จะเห็นว่า ผู้คนในสังคมต่างมีรูปแบบกิจกรรมหลายลักษณะที่ต้องเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กันในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ได้ก่อกำเนิดให้ผู้ใช้บริการมีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์นี้ และมีแนวโน้มการเติบโตและขยายตัวอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยที่ชุมชนดังกล่าวในโลกของอินเทอร์เน็ต จะมีชื่อเรียกทั่วไปว่า “ชุมชนออนไลน์” ซึ่งเป็นหัวข้อของการวิจัยในรายละเอียดต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายชุมชนออนไลน์

ในการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนบนอินเทอร์เน็ตนั้น ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบใหม่ขึ้นมา โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางของความสัมพันธ์ดังกล่าว ท่ามกลางความเร่งรีบของคนในสังคมปัจจุบัน ขณะทำงานคนเดียวกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่ดูเหมือนเป็นอุปกรณ์จำเป็นในสำนักงานเกือบทุกแห่ง ผู้คนก็ยังสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ โดยการเข้าสู่โลกของอินเทอร์เน็ต หรือชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) ซึ่งเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นมาใหม่ในสังคมโลก “ชุมชน” หรือ “สังคม” ในที่นี้ จึงไม่ใช่การรวมกลุ่มทางกายภาพ แต่เป็นการรวมกลุ่มกันตามความคิดเห็นตามความสนใจของตนเอง โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ เพียงแต่พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์แสดงความผูกพันระหว่างกันในกลุ่ม และระหว่างสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ อย่างน้อยในระยะเวลาหนึ่งก็เป็นชุมชนเสมือนจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ (สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี 2548)

สังคมโลกในปัจจุบันถูกเรียกว่า เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ที่เรียกว่า Information Age และในสังคมแห่งนี้ยังมีสังคมย่อยตามมา เรียกว่า ชุมชนอินเทอร์เน็ต (Netizen) ซึ่งเป็นศัพท์ใหม่ที่บัญญัติกันขึ้นเหมือนกับคำว่า ประชากร หรือพลเมือง (Citizen) (ไพสันต์ พรหมน้อย 2539) ชุมชนอินเทอร์เน็ต เป็นชุมชนเสมือนจริงที่เกิดขึ้นเพื่อสานความสัมพันธ์ให้ผู้คนจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลกเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ตรงตามความสนใจ และความต้องการ เป็นสื่อกลาง

ระหว่างคนในสังคม และเป็นพื้นที่ให้คนที่สนใจในเรื่องเดียวกันหรือใกล้เคียงมารวมกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน เป็นแนวความคิดหนึ่งที่มีการถกเถียงกันเป็นอย่างมากในวงวิชาการในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากในปัจจุบันวิธีในทางสังคมศาสตร์เริ่มปฏิเสธความหมายแบบตายตัว และไม่เปลี่ยนแปลง แล้วหันมาตั้งคำถามว่า ความหมายนั้นมีความคิดขึ้นมาอย่างไร เพราะสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้มีความหมายในตัวเอง แต่มีมนุษย์เป็นผู้กำหนดความหมาย สร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมสำหรับปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมและชีวิตทางสังคม ความเป็นชุมชนจึงไม่ได้หมายถึงหน่วยทางสังคมที่ยึดติดกับพื้นที่อย่างตายตัว แต่หมายถึงอุดมการณ์ อำนาจ และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทั้งความกลมกลืน และความขัดแย้ง ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและผลิตใหม่ได้ และที่สำคัญ คือ สามารถปรากฏอยู่ในหน่วยที่มีขอบเขตหลายระดับ ตั้งแต่ครอบครัว หมู่บ้าน ท้องถิ่น ตลอดจนถึงเครือข่ายที่กว้างขวาง ซึ่งอาจซ้อนกันอยู่ (อริยา เสวตามร์ 2542)

สำหรับความหมายของชุมชน เมื่อพิจารณาจากพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาได้ให้ความหมายของชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานกันวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึง เขตพื้นที่ระดับความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานการยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดดีกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติ หรือศาสนา ส่วนอีกความหมายหนึ่งคือ ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน 2532)

(สุธาวัลย์ โพธิ์ศรี 2548) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่าหมายถึง ความเป็นชุมชนไม่ได้หมายถึงหน่วยทางสังคมที่ยึดติดกับพื้นที่อย่างตายตัว แต่หมายถึงอุดมการณ์ อำนาจ และความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีทั้งความกลมกลืนและความขัดแย้ง ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและผลิตใหม่ได้ และที่สำคัญคือ สามารถปรากฏอยู่ในหน่วยที่มีขอบเขตหลายระดับ ตั้งแต่ครอบครัว หมู่บ้าน ท้องถิ่น ตลอดจนถึงเครือข่ายที่กว้างขวาง ซึ่งอาจซ้อนทับกันอยู่

(บุญเดิม พันรอบ 2528) ให้ความหมายชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทำไมคนเหล่านี้มีความสนใจร่วมกันในทุกด้านไม่เฉพาะด้านหนึ่งด้านใดเท่านั้น ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ความรู้สึกเป็นกลุ่มหรือสังคมกว้างขวางมากที่ครอบคลุมไปถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาเดียวกันนี้ ชุมชนเป็นการรวมตัวของคนที่รวมกันเข้าเป็นกลุ่ม ตั้งแต่

กลุ่มขนาดเล็ก คือ หมู่บ้านซึ่งเป็นสังคมชนบท ไปจนถึงชุมชนขนาดใหญ่แบบสังคมเมืองหรือประเทศชาติ เป็นต้น

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2544) กล่าวว่า ชุมชน คือ คำตอบของการตอบสนองพื้นฐานความเป็น “มนุษย์” มนุษย์เราไม่สามารถอยู่คนเดียว หรืออยู่โดดเดี่ยวเฉพาะครอบครัวของตนได้ เพราะมนุษย์มีลักษณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ในรูปลักษณะที่ใหญ่กว่าครอบครัว แต่ก็เล็กพอที่จะมีความสัมพันธ์ที่แท้จริง นั่นคือ มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในระดับชุมชน เพื่อสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ และช่วยให้สามารถพยุห้ก้าวข้าม ภัยพิบัติ ให้คำปรึกษา และสนับสนุนส่งเสริมกันในทางที่ดี สมาชิกในชุมชนเป็นที่ปรึกษา และเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต ชุมชนยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าจุน ภัยพิบัติ ให้คำปรึกษา และสนับสนุนส่งเสริมกันในทางที่ดี สมาชิกในชุมชนเป็นที่ปรึกษา และเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต ชุมชนยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าจุน ภัยพิบัติ ให้คำปรึกษา และสนับสนุนส่งเสริมกันในทางที่ดี สมาชิกในชุมชนเป็นที่ปรึกษา และเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต

ในส่วนของประกอบของชุมชน ได้มีผู้ให้รายละเอียดไว้ ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนไว้ว่า ชุมชน จะ ต้อง มี องค์ประกอบดังนี้

- (1) มีคนกลุ่มหนึ่ง
- (2) มีอาณาเขต หรือขอบเขตที่แน่นอน
- (3) มีความสนใจร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติระหว่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และการรวมกันอยู่ในอาณาเขตนั้น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2519)

ทั้งนี้ ลักษณะของชุมชน ตามแนวทางคำอธิบายของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนตามแนวคิดชุมชนนิยม ดังนี้

- (1) ชุมชนจะต้องไม่มีขนาดใหญ่เกินไป จนทำให้คนในชุมชนขาดการรู้จักกัน ควรมีขนาดพอเหมาะที่เอื้อให้สมาชิกชุมชนมีความสัมพันธ์ในระดับที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อกัน
- (2) ตอบสนองด้วยความต้องการของสมาชิกทุกด้าน
- (3) ชุมชนมีเป้าหมายร่วมกัน และทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมจะทำให้สมาชิกในชุมชนรู้จักกัน สนิทสนมกัน
- (4) ชุมชนที่รวมตัวตามความสนใจร่วมในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องกำหนดสภาพชุมชนตามขอบเขตแน่นอนทางภูมิศาสตร์เสมอไป แต่เกิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะปฏิสัมพันธ์กันโดยสมัครใจ อาจแบ่งได้ ดังนี้

- กลุ่มที่มีความสนใจประเด็นต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ คนในพื้นที่นั้น ๆ จะรวมตัวเป็นชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนประจำตรอก ซอย เพื่อร่วมกันดูแลสภาพความเป็นอยู่บริเวณพื้นที่ของตน เป็นต้น

- กลุ่มที่มีความสนใจในสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน คนกลุ่มนี้เป็นชุมชนในแนวตั้ง ซึ่งจะรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของตนและคนในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังช่วยให้คนที่รวมตัวกันนั้นมีความคิดความเข้าใจบางสิ่งบางอย่างใกล้เคียงกัน พูดภาษาเดียวกัน ช่องว่างทางความคิดของคนในชุมชนจะแคบลง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2544)

จากรายละเอียดการศึกษาเรื่องความหมาย องค์ประกอบ และลักษณะของชุมชน จะเห็นว่า ชุมชนหนึ่ง ๆ มักจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ในลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) คีนิ่งนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ ได้ให้นิยามศัพท์ว่า เป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะและความเห็น และมีการนำความคิดเห็นดังกล่าว ไปประกอบในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งที่มีรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

คีนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ ยังได้สรุปถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า นอกจากจะเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล เป็นไปด้วยความรอบคอบลดความขัดแย้งในสังคมและบังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติ (คีนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม and คณะ 2545)

นอกจากนี้ ได้มีการให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” ในมิติความลึกหลายประการ ซึ่งในส่วนที่นำมาทบทวนเพื่อการศึกษา ได้แก่

การมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาชาติ

การมีส่วนร่วมจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแท้จริง ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่มนั้น

การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ

การศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน สามารถแยกออกจากกันได้ โดยเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และเป็นลักษณะองค์ประกอบของการทำงานเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน ทั้งระหว่างองค์กรกับองค์กร หรือองค์กรกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีการกระทำต่อกันอย่างไม่สิ้นสุดและไม่

หยุดนิ่ง อย่างไรก็ตาม การที่กระบวนการสังคมจะขับเคลื่อนตัวไปได้นั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัย ปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่เชื่อมต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์ หรือ มุ่งหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ล้วนแต่อยู่ภายใต้การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันของคนในสังคม นอกจากนี้แล้ว การที่สังคมจะขับเคลื่อนไปได้นั้น ยังต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการแลกเปลี่ยนของคนในสังคมอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งกระบวนการทางสังคมในการสร้างเครือข่ายทางสังคมให้มี พลังและแรงขับเคลื่อน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของสังคมนั้น ๆ ได้

ปาริชาติ วลัยเสถียร กล่าวถึง ความสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ ว่า การขับเคลื่อน ทางสังคมสมัยใหม่นั้น มีแนวโน้มที่จะใช้ฐานความรู้และปัญญาในการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่ง กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการขยายแนวคิด และกระบวนการทำงาน ความสัมพันธ์ที่เกิด จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ และปัญญาในการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะความเป็นมิตรภาพ ความเป็น หุ่นส่วนแห่งความสำเร็จ และการพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้คนในสังคม คือ กระบวนการเสริมสร้างความรู้ใหม่ และกระบวนการใหม่ต่อเนื่อง ถ้าเมื่อใด ขาดการเรียนรู้ กระบวนการของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ย่อมขาดความต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลให้โครงสร้างความสัมพันธ์ เชิงอำนาจโผล่ขึ้นมาจัดการกับสิ่งต่าง ๆ แทน เหมือนเช่น การปฏิวัติ และการใช้กำลังอำนาจใน สังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นการทำลายโครงสร้างที่เป็นไปตามธรรมชาติ และส่วนหนึ่งจะเป็นเสมือนการ ครอบงำทั้งความคิด สิทธิประโยชน์ และกระบวนการ

กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิด กระบวนการและวิธีการที่สร้างความหมายร่วมระหว่างบุคคล กลุ่มคน และเครือข่าย ซึ่งกระบวนการ นี้ นำไปสู่การจัดการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ และเป็นวิธีการทำงานในสมัยปัจจุบันที่ทุก ฝ่ายมาร่วมมือกันทำงาน ภายใต้การเรียนรู้ที่เป็นอิสระจากการครอบงำในเชิงอำนาจ และความ อ่อนล้าในทางวัฒนธรรม ดังนั้น เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม อำนาจ และ กระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นฐานความคิดที่สำคัญของเครือข่ายในฐานะเป็นระบบความสัมพันธ์ทาง สังคมมนุษย์ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว นำไปสู่การจัดการเครือข่ายทางสังคม ที่มีโครงสร้างและ รูปแบบความสัมพันธ์ที่หลากหลาย ซึ่งการประยุกต์ใช้และการสร้างความเข้าใจถึงบริบทต่าง ๆ ย่อมจะช่วยให้มีมุมมองในการพิจารณาเครือข่ายทางสังคมได้หลากหลายยิ่งขึ้น

ในการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั่วไป สิ่ง หนึ่งที่ทุกภาคส่วนมี คือ เป้าหมาย (Ends) และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย (Means) ซึ่งเป็น ภารกิจหน้าที่ที่ทุกหน่วยงานจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ยุทธศาสตร์ หนึ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ เลือกใช้ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือหรือการเสริมสร้างเครือข่าย ซึ่งเป็น

การแสวงหาแนวร่วมและการระดมทุนทรัพยากรจากฝ่ายต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การที่ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัย และสร้างความผูกพันต่อกัน โดยการเข้าไปเสริมจุดอ่อนและพัฒนาศักยภาพอันเข้มแข็งที่กลุ่มองค์กรนั้น ๆ มีอยู่ให้ปรากฏขึ้น ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน จัดว่า เป็นการเติมเต็มในสิ่งที่ขาดให้แก่กันและกัน และเป็นการสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น เพราะในความเป็นจริง ไม่มีสิ่งใด องค์กรใด จะมีกระบวนการและศักยภาพ ที่สมบูรณ์แบบถ้วน ทุกหน่วยชีวิต ทุกกลุ่ม ทุกองค์กร ต่างมีข้อจำกัดและศักยภาพที่แตกต่างกัน การช่วยเหลือพึ่งพาและการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่ขาดหายไป ย่อมจะเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างเครือข่ายนั้น ให้มีการพัฒนาและมีระบบเปิดที่ต่อเนื่อง (ปารีชาติ วลัยเสถียร 2547)

นักวิชาการหลายท่าน เช่น ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ ได้กล่าวถึงฐานคิดของเครือข่าย โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมมนุษย์มากกว่าในมิติของความสัมพันธภาพทางธรรมชาติ แต่ยอมรับในแนวคิดของเครือข่ายในลักษณะของข่ายใยชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติตามแนวคิดของวิทยาศาสตร์กระบวนทัศน์ใหม่ โดยมองว่า เครือข่ายเป็นแนวคิดที่เติบโตมาจากมุมมองด้านชีววิทยา ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมชาติของสรรพสิ่งที่มีจุดเริ่มต้นเติบโต หยุดพัก และขยายขยาย โดยขึ้นอยู่กับจังหวะ เวลา และสถานการณ์แวดล้อม และมองว่าเครือข่ายเป็นสัมพันธภาพของสมาชิก ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่าง “ข่าย” ต่าง ๆ โดย “ข่าย” จะเป็นเครือข่ายไม่ได้ ถ้าหากปราศจาก “งาน” ดังนั้นข่ายจะเป็นเครือข่ายได้นั้น “ข่าย” หรือ “Net” ต้อง “ทำงาน” หรือ “Work” ร่วมกันเป็น “Network” โดยเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ บนความแตกต่างหลากหลายของสมาชิก ซึ่งเห็นคุณค่าและประโยชน์ในความเป็นเครือข่าย โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งกับช่องทางการติดต่อสื่อสารที่จะก่อให้เกิดการรับรู้ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน (ปารีชาติ สถาปิตานนท์ and ธีระพันธ์. 2546)

กาญจนา แก้วเทพได้ให้คำจำกัดความของคำว่า เครือข่าย หรือ Network ในภาษาอังกฤษว่า “Net” หมายถึง ตาข่ายที่โยงใยถึงกันและพร้อมที่จะ “Work” เมื่อต้องการใช้งาน ดังนั้น ความหมายของ “เครือข่าย” จึงหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างมีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคล กลุ่ม หรือองค์กร เหล่านี้ ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลา นานพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่จะมีการวางรากฐานเอาไว้ (เปรียบเสมือนมีสายโทรศัพท์ต่อไว้) เมื่อฝ่ายใดฝ่ายมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหา ก็สามารถที่จะติดต่อไปได้ (กาญจนา แก้วเทพ 2538)

นฤมล นิราทร กล่าวถึงเครือข่ายว่า เป็นการทำงานที่เป็นรูปแบบของความร่วมมือ หรือการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ดังนั้น เครือข่าย จึงหมายถึง รูปแบบการประสานงาน กลุ่มของคน หรือองค์กร ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยการติดต่อสื่อสารอาจทำได้ทั้งการผ่านศูนย์กลาง หรือแม่ข่าย และการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบที่ยังคงความอิสระ โดยมีรูปแบบการรวมตัวแบบหลวม ๆ ตามความจำเป็น หรือเป็นโครงสร้างที่มีความชัดเจน ซึ่งนอกจากคำว่า เครือข่าย (Network) ยังมีคำใกล้เคียงที่ใช้ความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น แนวร่วมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Alliance) หุ้นส่วนการทำงาน (Partner) หรือคำในอดีต เช่น คำว่า การประสานงานระหว่างองค์กร (Inter Organizational Coordination) ซึ่งสิ่งสำคัญในการทำงานแบบเครือข่าย คือ การแสวงหารูปแบบขององค์กรที่มีความยืดหยุ่น มีโครงสร้างแนวราบ มีความเป็นอิสระต่อกัน สามารถตอบสนองต่อโลกที่มีปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เปลี่ยนแปลง และมีการแข่งขันสูง จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่า เครือข่ายนั้น หมายถึง ความร่วมมือและการเปิดรับของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อกำหนดที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความพยายามที่จะระดมทรัพยากร กระบวนการ ความรู้ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จจากการร่วมมือ และการเปิดรับในสิ่งใหม่อยู่เสมอ (นฤมล นิราทร 2543)

อรรรณพ พงษ์วาท กล่าวถึงเครือข่ายว่า เป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายาม และการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการร่วมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็นหรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน (อรรรณพ พงษ์วาท 2539)

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธิรพันธุ์ กล่าวไว้ว่า เครือข่าย หมายถึง การที่คนมาพบปะกัน มาประชุมกัน และทำสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อกัน เพราะมีสิ่งที่ยึดโยงใจระหว่างสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ สัมพันธภาพของสมาชิกในเครือข่าย โดยบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกัน บนพื้นฐานของความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านโอกาส ในการสื่อสารการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

นอกจากนี้ ทั้งสองยังให้ความหมายของเครือข่ายที่ลึกซึ้งอีกระดับหนึ่งว่า คือการเชื่อมต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ แล้วยังขยายผลออกไปเป็นวงกว้าง เพื่อให้สังคมเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น และในทางเชื่อมต่อระหว่างมนุษย์นั้น จะเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ที่จะ

ส่งผล ให้เกิดพลังทวีคูณ (Reinforcing) เกิดการขยายผลแบบก้าวกระโดด (Quantum leap) เป็นพลังสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนคุณภาพอย่างฉับพลัน (Emergence) โดยเป้าหมายที่ปรารถนาในการสร้างเครือข่าย คือ การนำเอาจิตวิญญาณที่สร้างสรรค์ของมนุษย์มาถักทอ เชื่อมโยงกัน ซึ่งการสร้างเครือข่าวนั้น สามารถพิจารณาได้จากระบบสิ่งมีชีวิตที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นจะต้องสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายและมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา (ลองผิด-ลองถูก) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบการสื่อสารจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย (ปารีชาติ สถาปิตานนท์ and ภิระพันธ์. 2546)

สมใจ โลหะพูนตระกูล กล่าวว่า เครือข่าย คือ ความร่วมมือที่เป็นไปได้ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสถาบัน อาจมีขอบข่ายและขนาดตั้งแต่ เล็ก ๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศ และระหว่างประเทศ เป็นสายใยของความ สัมพันธ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ และอีกหลาย ๆ คน ซึ่งเป็นการมองในมิติของการจัดโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการเสริมสร้าง และความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มคนในสังคมที่มีต่อกัน (สมใจ โลหะพูนตระกูล 2539)

อนุชาติ พวงสาดี และ วีระบุรณ วิสารทสกุล ได้สรุปถึงความเป็นเครือข่ายภายใต้กระแสแนวคิดประชาสังคมว่า หมายถึง ชุมชนแห่งสำนึก (Conscious Community) ที่สมาชิกต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น อาจจะใช้พื้นฐานของระบบคุณค่าเก่า หรือเป้าประสงค์ใหม่ของการเข้ามาทำงานร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัต ที่บุคคลและกลุ่มต่างคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีความ สัมพันธ์และการตัดสินใจร่วมกัน และมีการติดต่อสื่อสารด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มหรือเครือข่ายมีความยั่งยืน (Communication and Network) (อนุชาติ พวงสาดี and วีระบุรณ วิสารทสกุล 2541)

สำหรับความหมายของเครือข่ายทางสังคม “Social Network” ปารีชาติ วลัยเสถียร กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคม เป็นคำที่มีนัยและความหมายที่แตกต่างกันไปตามความคิดเห็น มุมมอง และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ในมิติของการปฏิสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งที่เป็นกระบวนการ วิธีการ และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนทางสังคม ที่แสดงถึงรูปแบบความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และเครือข่ายที่มีต่อกัน และในมิติแห่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนการและกิจกรรมในสังคม เช่น การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประสานผลประโยชน์ ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทร ฯลฯ ที่เป็นปัจจัยหลักให้สมาชิกหรือฝ่ายต่าง ๆ มีความผูกพันต่อกัน เพื่อเสริมสร้างพลังในการแก้ไขปัญหา และการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ (ปารีชาติ วลัยเสถียร 2547)

ซูซีย์ ศุภวงค์ ให้ความหมายของเครือข่ายทางสังคมว่า เครือข่ายเป็นเครื่องมือทางสังคมในรูปแบบของประชาสังคมที่ผู้คนในสังคม เห็นวิกฤติการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลัดซับซ้อนที่ยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group/Organization) ไม่ว่าจะป็นภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และประชาคมที่รวมกลุ่มขององค์กรอิสระ สาธารณประโยชน์ บัณฑิตเอกชน และสาธารณชนเข้าด้วยกัน โดยในเครือข่ายประชาสังคมนั้น กระบวนการเชื่อมประสาน การถ่ายทอดความคิดเห็น ทักษะคนดี และประสบการณ์ทางการเมืองจะ ช่วยยกระดับจิตสำนึกของปัจเจกบุคคลจากการเป็นฝ่ายถูกกระทำมาเป็นฝ่ายกระทำต่อสังคม (ซูซีย์ ศุภวงค์ 2541)

จากแนวคิดต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา จะเห็นว่า แนวคิดที่ให้คำจำกัดความของคำว่า “เครือข่าย” เริ่มต้นจากการอธิบายความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ช่วยเหลือพึ่งพา จนกระทั่งการสร้างพลังและอำนาจการต่อรอง และต่อมามีการขยายความสัมพันธ์ไปสู่ระดับกว้างขึ้น โดยการเชื่อมโยงกับพันธมิตรอื่น ๆ ในสังคม เป็นลักษณะการสร้างประชาสังคม ที่นับว่า เป็นพัฒนาการอีกระดับหนึ่งของความเป็นเครือข่ายที่มีกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานอย่างหลากหลาย ตามประเด็นปัญหาที่ต้องการผลักดันหรือแก้ไข ซึ่งอาจจะมี ความซับซ้อน หรือเป็นประเด็นสาธารณะที่ต้องการเกี่ยวข้องกับคนหลายกลุ่มมากขึ้น (ปาริชาติ วลัยเสถียร 2547)

ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงเครือข่ายทางสังคมที่มีการขยายตัวออกไปว่า เครือข่ายทางสังคมจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โดยโครงสร้างทางสมองนั้น จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับที่สูงเพื่อการมีชีวิตรอด และโครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือนโครงสร้างทางสมองมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม จากสังคมใช้อำนาจ ไปเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการที่จะเกิดสังคม แห่งการเรียนรู้ได้นั้น โครงสร้างทางสังคมต้องปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างทางอำนาจในแนวดิ่ง ไปเป็นเครือข่ายสังคม ที่มีการโยกโยกความสัมพันธ์ในทุกทิศ และสรุปว่า เครือข่ายทางสังคม คือ สังคมแห่งกัลยาณมิตรหรือเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Social Networks) โดยเครือข่ายทางสังคม จะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง หรือมีการขยายแนวคิดกระบวนการออกไป จึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้ (ประเวศ วะสี 2541)

การศึกษาเครือข่ายทางสังคม โดย ปาริชาติ วลัยเสถียร ได้ให้รายละเอียดเชิงลึกต่อไป ซึ่งสามารถประมวลสรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

(1) สมาชิก เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์ โดยแต่ละหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคลจะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัย และสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้น หน่วยชีวิต หรือสมาชิก ในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

(2) จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากบุคคล กลุ่ม องค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไร้ความมุ่งมั่น หรือจุดมุ่งหมาย ร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

(3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิต หรือการที่แต่ละบุคคลจะ มารวมกันนั้น สิ่งที่จะยึดสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้ง และเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น และการที่คนจะมารวมกลุ่ม เป็นองค์กรเครือข่ายได้ นอกจากจะมีความสนใจหรืออุปนิสัยที่คล้ายคลึงกันแล้ว บุคคลยังต้องมี จิตสำนึกต่อส่วนรวม กล่าวคือ เมื่อพวกเขาเห็นปัญหา หรือต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จิตใจที่มุ่งมั่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ย่อมเป็นแรงขับที่นำไปสู่การคิด วิเคราะห์ และการค้นหาวิธีเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ๆ รวมทั้ง แสวงหาแนวร่วมจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จนกลายเป็น องค์กรเครือข่ายที่ทุกฝ่ายต่างมีความไว้วางใจต่อกัน ทั้งนี้ เพราะความเป็นเครือข่าวนั้น สามารถที่จะตอบสนององกระบวนการแก้ไขปัญหาได้มากกว่า

(4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่จะขาดมิได้ คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก จะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่าวนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหัน หน้าเข้าหากัน และพึ่งพากันมากขึ้น นอกจากนี้ ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายจากการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากร

ยากเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงเป็นแนวคิด และวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจากความร่วมมือแล้ว พัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้า ๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนจึงเสมือนกลไกที่เป็นแรงผลักดันให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

(5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่า เป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้น จะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับกระบวนการทำงาน และช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องเช่นนี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ถ้าระบบความสัมพันธ์มิได้รับการตอบสนองหรือขาดการติดต่อแล้ว ความเป็นเครือข่ายก็อยู่ในภาวะที่เสื่อมถอย ดังนั้น การพัฒนาระบบเครือข่ายจะต้องยึดหลักการของความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน โดยมีกิจกรรมและข้อมูลเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของเครือข่ายนั้น ๆ

การพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่าย พบว่า มีหลักการที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ

(1) สถานการณ์ปัญหา และสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาที่ซ้ำซ้อน หลากหลายและขยายตัว จนเกินความสามารถของกลุ่มหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ที่จะดำเนินการแก้ไขได้ จำเป็นต้องมีการรวมพลัง หรือมีกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น เกิดการรวมกลุ่ม เครือข่าย เกิดผู้นำ เกิดประสบการณ์ และมีความต้องการที่จะเชื่อมโยงคน กลุ่ม และประสบการณ์นั้นให้เป็นขบวนการ เพื่อจัดการปัญหา และขยายผลการพัฒนา โดยนัยนี้ จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลัง ในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเป็นทั้งการจัดการภายในกลุ่มองค์กรที่มองเห็นความจำเป็นในการรวมพลัง และการเข้ามาเสริมสร้างของบุคคล องค์กรภายนอก เช่น ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดความตระหนักในสถานการณ์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

(2) การสร้างพื้นที่ทางสังคม เครือข่ายเป็นเครื่องมือ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการระดมทรัพยากรและความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการขยายผลการพัฒนา การใช้พลังเครือข่ายในฐานะเครื่องมือดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางสังคม ที่นำไปสู่การเรียนรู้และการสร้างพื้นที่ทางสังคม เพราะเมื่อกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่มีความต้องการคล้ายกัน มีความคิดหรืออุดมคติเหมือนกัน มา

รวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับกลุ่มหรือบุคคลและองค์กรอื่น ๆ ในสังคม ทำให้กลุ่มตนเองมีความรู้สึกว่ามีพื้นที่ทางสังคมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการตอบสนองทางด้านจิตใจ ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้แกกันและกัน กระบวนการนั้น จะเป็นการสร้างและให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อขยายขอบเขตแนวคิดและกระบวนการนั้น ให้กว้างขวางออกไปสู่การรับรู้ระหว่างกัน โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารและการทำกิจกรรม ซึ่งจะกลายเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของเครือข่ายให้ปรากฏภาพลักษณ์ที่ชัดเจน ที่สร้างความรู้สึกร่วม และก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ ตามมา ตัวอย่างเช่น ในเครือข่ายทางธุรกิจ การประสานความร่วมมือเป็นภาคีเครือข่าย ก็เพื่อการลดต้นทุนในการผลิต ลดภาวะการแข่งขัน และยกระดับมาตรฐานในการผลิตสินค้าและบริการให้สูงขึ้น ส่วนในเครือข่ายทางสังคมเพื่อการพัฒนา การประสานความร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัย การเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และเพื่อการผลักดันในเชิงนโยบาย ในขณะที่เครือข่ายประเภทอื่น ๆ จะใช้ยุทธศาสตร์ความเป็นเครือข่าย เพื่อการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งทั้งหมดเป็นการสร้างความหมายและการต่อรองว่าความสำคัญของตนเองนั้น ก่อให้เกิดพื้นที่ทางสังคม และใช้พื้นที่นั้นดำเนินกิจกรรมของตนเอง ดังนั้น การสร้างพื้นที่ทางสังคม จึงเป็นการเพิ่มช่องว่างและการสร้างตัวตนของเครือข่ายให้ปรากฏขึ้น ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างและการพัฒนาเครือข่าย

(3) การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ความจำเป็นอีกประการในการเสริมสร้างเครือข่าย คือ การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม เพราะเมื่อทุกกลุ่ม องค์กร หรือเครือข่าย มีการประสานผลประโยชน์ต่อกัน ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือ เครือข่ายเกิดการเรียนรู้และมีกิจกรรมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เกิดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเกิดกระบวนการใหม่ ความรู้ใหม่ โดยการประสานผลประโยชน์ อาจมิได้หมายถึง การให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนเท่านั้น แต่อาจหมายถึง การให้จังหวะและโอกาสของความเป็นไปได้ในทางเลือกของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีต่อกัน ซึ่งการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จะช่วยกระตุ้นให้เกิดเครือข่าย และเกิดการรักษาพันธกรณีร่วมกันของเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว รวมทั้ง จะเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเครือข่ายที่ต่อเนื่อง ดังนั้น การรวมตัวเป็นเครือข่ายของหน่วยย่อยของภาคส่วนต่าง ๆ จึงเป็นการประสานผลประโยชน์ใน สภาวะที่มีการแข่งขันและการต่อรองสูง นอกจากนี้ การดำเนินการภายใต้ระบบที่มีการรักษาผลประโยชน์ต่อกันนั้น จะทำให้เครือข่ายนั้นมีจังหวะในการก้าวเดิน และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

สังคมเครือข่ายในยุคสารสนเทศ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับความไม่เท่าเทียมในสังคม ทำให้เกิดการแบ่งขั้วเป็นฝักฝ่าย การกีดกันทางสังคม วิกฤติการณ์ของภาครัฐที่ไม่อาวรรักษาพันธะสัญญาในการจัดสวัสดิการแก่ประชาชน และความแข็งตัวของสถาบันภาครัฐ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อ

กระบวนการพัฒนาและกำลังพ่ายแพ้ต่อความยืดหยุ่นของท้องถิ่น รวมทั้ง การรุกเข้ามาของระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากระบบทุนนิยม โดยใช้อำนาจของเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการครอบงำความคิด ทุน และการจัดการ ซึ่งมีส่วนผลักดันให้ก่อตัวเป็น “เครือข่ายใหม่”

“สังคมนวัตกรรม” เป็นองค์กรในการจัดการกิจกรรมของมนุษย์ในรูปแบบใหม่ ที่อาจเริ่มต้นจากผู้คนในกลุ่มเล็ก ๆ องค์กรเล็ก ๆ ที่ร่วมกันสร้างแนวปฏิบัติของตนเองขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความรู้สึกผูกพันความสนใจในปัญหา หรือมีแรงปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันด้วยความคาดหวัง และการกำหนดเส้นทางการดำรงอยู่ของตัวตนและวัฒนธรรมใหม่ ภายใต้เงื่อนไขที่ทำให้เครือข่ายนั้นมีอัตลักษณ์เป็นที่ประจักษ์ มีการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อยืนหยัดต่อสู้กับสิ่งรุกรานจากภายนอก อันได้แก่ เครือข่ายทุนนิยมข้ามชาติ ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ และเครือข่ายอาชญากรรมข้ามพรมแดน ที่นับวันจะมีการประสานการทำงานในรูปแบบที่หลากหลาย

การแสวงหาเป้าหมายร่วมในสังคมนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการประสานแนวคิด แผนงาน และเป้าหมายแบบการบูรณาการของสังคมนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น รัฐ กระแสทุนนิยม และระบบสารสนเทศในระดับโลกนั้น เพื่อสานต่อความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย และพลังอัตลักษณ์ให้มีทิศทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น กล่าวคือ เป็นการลดช่องว่างระหว่างกระบวนการทำงานของเครือข่าย และฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ขาดการบูรณาการแผนงานและเป้าหมายร่วมกัน ผลที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในลักษณะที่ว่า “ต่างคนต่างทำ” “ต่างกรรมต่างวาระ” ที่มีผลทำให้กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ และความมั่นคงในสังคมเป็นไปอย่างล่าช้า

การแสวงหาเป้าหมายร่วมของในสังคมนวัตกรรมนั้น เป็นขบวนการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดการจัดการระหว่างเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางสังคม ที่มีผลต่อความยั่งยืน และการล่มสลายของเครือข่าย รวมทั้ง การสร้างอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ซึ่งมีนัยและกระบวนการที่หลากหลาย

ดังนั้น การสร้างอัตลักษณ์ และการปรับบทบาทของสังคมนวัตกรรมที่เป็นก้าวอย่างสำคัญของเครือข่าย จะต้องคำนึงถึงการจัดการตนเองของเครือข่าย โดยเริ่มต้นจาก

(1) การปรับฐานคิดในการทำงานของเครือข่าย ที่มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสัมพันธภาพที่ยั่งยืน โดยการปรับฐานคิดของเครือข่ายนั้น เป็นการมองถึงความเป็นองค์รวมของสรรพสิ่ง และกระบวนการที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพกว้าง ในการทำงาน การสร้างตัวตน รวมทั้งการปรับท่าทีระหว่างกัน เพื่อขจัดความขัดแย้งในสังคม และการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(2) การบูรณาการแผนงานและเป้าหมายร่วมของสังคม เป็นขั้นตอนการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมที่พึงประสงค์ และการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา โดยเบื้องต้น สิ่งที่สังคมเครือข่ายจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญ คือ การเข้าใจถึงแนวคิดและการบูรณาการที่ยึดหลักการดำเนินการตามแผนงานและเป้าหมาย ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการสร้างตัวตนของท้องถิ่น สังคมเครือข่าย รัฐ และระบบทุนนิยมสารสนเทศ เพื่อให้กระบวนการนั้นเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

(3) ร่วมแสวงหาทางออกและวิธีการที่ใหม่กว่า การพัฒนาเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่กว่า เช่น ระบบเทคโนโลยี หรือการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานแบบใหม่ เป็นกระบวนการที่ทรงพลัง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร และการสร้างตัวตน เพราะถ้าเครือข่ายและองค์กรมีการแสวงหาทางออกด้วยการจัดการความรู้ และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้น ๆ สิ่งที่จะเกิดตามมา คือ การลดช่องว่างระหว่างความขัดแย้งที่เกิดจากการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตน และการทำงานของสังคมเครือข่ายที่อาจจะเป็นเครือข่ายทุนนิยมข้ามชาติ หรือเครือข่ายในชุมชนเล็ก ๆ และเป็นไปในลักษณะของการสร้างอัตลักษณ์เชิงวางแผน และรับรองความชอบธรรมที่กระทำโดยสถาบันหลักในสังคม

(4) การปรับเปลี่ยน และจัดการตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการก้าวเดินในเส้นทางที่กำหนดจากความรู้ และความสนใจร่วมของสังคมเครือข่าย โดยมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และการจัดการตนเองโดยการกระจายอำนาจและรูปแบบองค์กรที่สามารถตอบโต้กับสิ่งเร้าภายนอก และแรงขับภายใน พร้อมทั้งให้การสนับสนุนการสร้างคุณค่าทางสังคมที่เกิดจากประสบการณ์ของเครือข่าย ที่ยึดเอาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการดำเนินการ

สิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างยิ่งสำหรับความเป็นเครือข่าย โดยเฉพาะในโลกแห่งความเป็นจริงและสังคมมนุษย์ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรู้จักและเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ และการปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงเป็นแนวทางหลักในการสานต่อความสัมพันธ์ในระดับสังคมเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดโลกทัศน์และความหมายร่วม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ และทิศทางการทำงานในสังคม รวมทั้งการปรับตัวเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ ซึ่งเป็นภารกิจของทุกฝ่ายที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้น ก้าวต่อไปของเครือข่าย คือ การยอมรับแนวคิดในความแตกต่าง และความภูมิใจในความสำเร็จที่เครือข่ายได้ดำเนินการและสร้างตัวตนขึ้นมา โดยการปรับบทบาทของตนเองที่นำไปสู่การจัดการกับความเปลี่ยนแปลง และ

ความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งใช้วิธีที่เป็นรูปธรรมอย่างยิ่ง เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้หลักสันติวิธี และการแสวงหาแนวร่วมที่จำเป็นต่อการพัฒนาแบบบูรณาการ

โดยสรุปในขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากเครือข่าย สิ่งที่เป็นต่อการรักษาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ คือ การจัดการความรู้ การขยายกิจกรรม และมนทัศน์ให้กว้างขวางออกไป มีกระบวนการสร้างวัฒนธรรมเพื่อขจัดความขัดแย้ง และมีระบบการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ รวมถึง ระบบการตรวจสอบที่มาจากทุกฝ่าย และที่สำคัญ คือ การใช้เวทีเครือข่ายเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ โดยขั้นตอนทั้งหมด จะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ วลัยเสถียร 2547)

ในส่วนของการขยายกิจกรรมนั้น ขยายความได้ว่า จะเป็นการรักษาความสัมพันธ์โดยการจัดการที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ หากเครือข่ายไม่มีกิจกรรมที่ให้สมาชิกมีส่วนร่วมและมีโอกาสปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เครือข่ายจะมีบทบาทลดลง และเมื่อปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยลงจะส่งผลให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดความเห็นห่าง และนำไปสู่การล่มสลายของเครือข่ายในที่สุด ดังนั้น แกนนำ ผู้ประสานงานเครือข่าย และสมาชิกในเครือข่าย จะต้องจัดกิจกรรมร่วมภายในเครือข่าย หรือเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ไม่ว่าจะเกิดกิจกรรมที่ขึ้นตามวัตถุประสงค์ของเครือข่าย หรือเป็นกิจกรรมสานต่อความสัมพันธ์ เช่น การประชุมประจำปี การให้ผลตอบแทนรายปี เป็นต้น รวมทั้งการจัดกิจกรรมใหม่ภายใต้วัตถุประสงค์หรือประเด็นปัญหาใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้และมีกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งในการจัดให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องนั้น จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ในการจัดกิจกรรมของเครือข่ายแต่ละครั้ง รวมถึงความถี่ในการจัดกิจกรรม และควรมีระบบการสื่อสารที่ช่วยสร้างความเข้าใจ และสานต่อความสัมพันธ์ของเครือข่ายให้ยั่งยืน

สำหรับการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่าย หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่าย ถือเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง โดยหากบุคคลมีความขัดแย้งระหว่างกัน ต้องรีบดำเนินการแก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกในเครือข่าย และสิ่งที่จะทำให้สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง นอกจากการจัดกิจกรรมร่วมกันแล้ว คือ การสรุปบทเรียนและการพัฒนาระบบการสื่อสารที่มีความหมาย รวมทั้ง มีความสุจริตโปร่งใสในการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งบ่อยครั้ง ความขัดแย้งเกิดขึ้นจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเครือข่าย ไม่ชี้แจงผลการดำเนินการที่ถูกต้อง และแสดงความไม่โปร่งใสในการทำงาน ดังนั้น การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วยการทำกิจกรรม และสื่อสารระหว่างกัน จะเป็นการช่วยให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง และมีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง (ปาริชาติ วลัยเสถียร 2547)

อย่างไรก็ตาม กระบวนการที่ได้นำเสนอมาทั้งหมด จะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จหรือเกิดการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องได้ หากขาดผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำรุ่นใหม่ภายใต้โลกแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพราะเมื่อเวลาผ่านไป หลายเครือข่ายหลายกิจกรรมการพัฒนามักจะล่มสลายลง เพราะขาดผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ ที่จะมาสานต่อกิจกรรมและนำพาเครือข่ายบรรลุไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้ เครือข่ายที่มีกระบวนการเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง จะมีโอกาสในการพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มากกว่ากลุ่มที่ขาดการส่งเสริมพัฒนาผู้นำ รุ่นใหม่ ดังนั้น การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้นำ จะเป็นการช่วยให้เครือข่ายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ กล่าวไว้ว่า “ในมิติของงานพัฒนา เครือข่ายถูกนำมาอธิบายในฐานะเป็นยุทธศาสตร์ ในการทำงานของนักพัฒนา เป็นรูปแบบการเชื่อมโยงโครงข่ายความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หมู่บ้าน ทรัพยากรบุคคล และวิทยากรชาวบ้าน เพื่อขยายแนวร่วมไปสู่การสร้างพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนา หรือการต่อรองในระดับนโยบาย”

เทคนิคการสร้างเครือข่าย (Net-Work) เป็นที่สนใจของหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นองค์กรพัฒนาของรัฐหรือของเอกชน ซึ่งแต่ละองค์กรมีนโยบาย/วิธีการทำงานที่ต่างกันไป แต่เป้าหมายของการทำงานยืนอยู่บนจุดเดียวกัน คือ “การเน้นให้ชาวบ้านสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น และสร้างพลังอำนาจการต่อรองระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มภายนอก ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับนโยบาย” และเนื่องจากว่า หลายปัญหาที่มีความซับซ้อน จึงจำเป็นต้องร่วมกันระหว่างองค์กรและชุมชนเพื่อให้เกิดพลังเข้มแข็ง และช่วยเหลือกันและกันได้ดีขึ้น

ในการสร้างการรวมตัวเป็นเครือข่าย จำเป็นต้องมีกระบวนการ เทคนิค วิธีการในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ดังที่ Cor.p.Veer ได้อธิบายถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายว่า “การที่ปัจเจกชนหรือสถาบันมารวมกันเป็นกลุ่มกันเท่านั้นยังไม่อาจเป็นเครือข่ายงานได้ เพราะจะมีลักษณะเพียงการทำงานร่วมกัน (Workshop) คือ มีบุคคลมาร่วมสนทนากัน หากจะต้องเป็นเครือข่ายต้องมีปัจจัยอีกข้อ คือ ความร่วมมือกันที่จะติดต่อสื่อสาร ความเต็มใจที่จะประสานงานกัน ข้อสำคัญสมาชิกต้องมีการยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่เพียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น” นอกจากนี้ Veer ยังให้ความสำคัญกับขั้นตอนของการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมภายในเครือข่าย ซึ่งมีหลักปฏิบัติในการสร้างเครือข่าย ได้แก่

- (1) ระบุกลุ่มหรือบุคคลที่สามารถทำหน้าที่กระตุ้นหรือทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้
- (2) การจัดการเครือข่ายที่ดีต้องมีศิลปะในการประสานประโยชน์ ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน

(3) ในการพัฒนา การปฏิบัติ และติดตามผลของกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ของเครือข่าย จะต้องมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกเครือข่าย ผู้ได้รับประโยชน์ และผู้ให้ทุน

(4) จำเป็นจะต้องมีความสนใจร่วมกัน วัตถุประสงค์และทักษะร่วมกัน และมีวิธีการทำงานที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก

การพัฒนาเครือข่ายได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องสร้างความรู้ร่วมซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ก่อน เหมือนเป็น “ธงนำทาง” ที่ทุกคนมองเห็นจุดหมายปลายทางร่วมกัน คนที่อยู่ใกล้และมีกำลังวังชาดี มีความเข้มแข็ง ก็จะถึงจุดหมายปลายทางก่อน แต่ก็ไม่ทอดทิ้งเพื่อนที่อยู่ข้างหลัง โดยหาทางช่วยให้เขาเดินได้เร็วขึ้น และถึงจุดหมายปลายทางได้เช่นกัน กระบวนการที่ส่งต่อความช่วยเหลือมายังกลุ่ม/องค์กร ที่อ่อนแอกว่านี้ เรียกว่า “กระบวนการเครือข่าย” เป็นสรรพสิ่งที่ทุกคนในกลุ่ม/องค์กร ต้องร่วมกันสร้าง คือ มีการติดต่อประสานงานกัน ปัญหาของการสร้างและพัฒนาเครือข่าย คือ “ปัญหาของคน” ที่ไม่รู้จักศักยภาพของตนเอง ขาดการวิเคราะห์และเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนตัว เพื่อตามโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว (ทัศนีย์ ลักษณะวิชนนท์ 2548)

การรวมตัวเป็นเครือข่ายสังคมดังที่กล่าวมานั้น ปัจจุบัน พบว่า ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีได้ก่อให้เกิดเครือข่ายสังคมออนไลน์ขึ้นมาเป็นวงกว้าง ซึ่งถือเป็นชุมชนเสมือนและสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชุมชนในพื้นที่แต่อย่างใด หากแต่ต้องอาศัยช่องทางในการติดต่อสื่อสารผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่มีโปรแกรมรองรับ

สำหรับความหมายของเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือชุมชนออนไลน์ (Social Networking) นั้น คือ การพึ่งพาเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่มีความสนใจ หรือความต้องการคล้าย ๆ กัน สามารถเข้ามาพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยถือเป็นช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่ได้รับการนิยมนับในปัจจุบัน โดยทุกวันนี้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่ใหม่ที่เข้าไปจับจองช่วงเวลาการใช้งานของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากจะเช็คอีเมลล์และเพื่อการติดตามข่าวสารต่าง ๆ ในโลกไซเบอร์แล้ว กิจกรรมที่ขาดไม่ได้เลยเมื่อออนไลน์ คือ การเข้าสู่โลกเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นหน้าต่างที่พาผู้ใช้ไปเจอผู้คนมากมาย จากทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะคนนั้นจะเป็นเพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน ญาติพี่น้อง หรือแม้กระทั่งคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักกันมาก่อน ซึ่งได้มีผู้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้

Wertime and Fenwick ได้อธิบายคำว่า Social Networking ลงในหนังสือ Digi Marketing ว่า เป็นเว็บไซต์ประเภทชุมชนออนไลน์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ชุมนุมของกลุ่มคนที่มี

ความสนใจ หรือความต้องการคล้าย ๆ กัน ผู้ให้บริการให้ข้อมูลประวัติส่วนตัว (Profile) ของตนเอง หรือจะร่วมกับผู้ให้บริการคนอื่นสร้าง “กลุ่ม” ของตัวเองก็ได้ ชุมชนออนไลน์ลักษณะนี้ มั่นมั่นนโยบายความเป็นส่วนตัวที่เคร่งครัดและชัดเจน ผู้ให้บริการสามารถกำหนดได้ว่า จะให้สมาชิกคนใดเข้ามาดูประวัติส่วนตัวหรือติดต่อตนได้ หรือไม่ให้ผู้ใดเข้ามาติดต่อก็ได้

ทั้งนี้ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้มีเว็บไซต์ที่ทำหน้าที่เป็นประตูสู่เครือข่ายสังคมออนไลน์เกิดขึ้นมากมาย อาทิเช่น Myspace / Twitter / Tagged / Orkut / Hi5 / Friendster / Facebook เป็นต้น โดยในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้ใช้แต่ละคนต่างเป็นศูนย์กลางของสังคม ผ่านหน้าเว็บไซต์ของตน แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ใช้ก็เป็นหนึ่งในเครือข่ายของเครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้งหมดที่มีส่วนในเรื่องการสร้างสรรค์ผ่านโครงข่ายเพื่อนฝูงที่รับเข้ามาเป็น “เพื่อน” เมื่อผู้ใช้รับเพื่อนคนหนึ่งเข้ามาในเครือข่ายนั้น ก็สามารถรู้จักกับ “เพื่อนของเพื่อน” ด้วย ยิ่งมีเพื่อนมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ จนก่อให้เกิดเป็นสังคมขนาดใหญ่ที่ไร้พรมแดน ที่ผู้ใช้ล้วนเป็นศูนย์กลาง และปลายทางของใครสักคนไปพร้อม ๆ กัน (เบญญาภา วิฐิตวัฒนาคุณ 2552) การจัดตั้งเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยความสมัครใจนี้ พบว่าได้มีการรวมกลุ่มและนัดหมายเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในหลายรูปแบบ และรูปแบบหนึ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมาก นั่นคือ เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะศึกษาต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) สุดสงวน สุธีสร คำอธิบายว่า หมายถึง การคาดการณ์หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทาง หรือโอกาสของการกระทำผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้ง ความพยายามที่จะกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำผิดใด ๆ เกิดขึ้น ซึ่ง ซี. เรย์ เจฟเฟอร์รี (C. Ray Jeffery) กล่าวว่า การป้องกันเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยตรง ซึ่งการควบคุมโดยตรง ประกอบด้วยการใช้มาตรการของการลดช่องทาง หรือโอกาสในการกระทำผิด ส่วนการลดอาชญากรรมเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยอ้อม โดยมีตัวอย่างมาตรการโดยอ้อมที่นำมาใช้ได้แก่ การอบรมวิชาชีพ การให้การศึกษา การจำคุก การคุมประพฤติ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมว่า น่าจะรวมถึงมาตรการต่าง ๆ ทั้งปวงที่เป็นการลงโทษโดยไม่ใช้เรือนจำด้วย เพื่อสร้างความเป็นกัลยาณมิตร และความภักดีต่อชุมชน ที่จะให้ชุมชนปลอดภัยจากอาชญากรรมพื้นฐานต่าง ๆ (สุดสงวน สุธีสร 2546)

การศึกษาขยายฐานความรู้เรื่องลักษณะการป้องกันอาชญากรรม สามารถพิจารณาได้เป็น 3 กรณี คือ การป้องกันอาชญากรรมโดยภาครัฐ การป้องกันอาชญากรรมโดยภาคเอกชน

และการป้องกันอาชญากรรมโดยผสมผสานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ตามรายละเอียด ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรมโดยภาครัฐ เจาะจงการทำงานมาที่ตำรวจเนื่องจากมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยตรง ซึ่งนอกจากจะมีความรับผิดชอบต่อการสืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้กระทำผิด ยังต้องทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยทางสังคม (Peacekeeping) โดยกิจกรรมในหน้าที่เหล่านี้ ตำรวจต้องสามารถสร้างสรรค์ได้ในขณะเดียวกัน

สำหรับบทบาทในการรักษาความปลอดภัยนั้น ตำรวจยังเป็นที่คาดหวังของประชาชนในเรื่องความชำนาญด้านเทคนิค การประเมินความเสี่ยงอาชญากรรมและการวางแผนรูปแบบในการปฏิบัติ ทั้งนี้ การบริหารจัดการกับการลดลงของความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรม ตำรวจยังต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลของความรู้ที่สามารถชี้แนะ และให้ความรู้กับชุมชนในเรื่อง การป้องกันอาชญากรรม กิจกรรมการสื่อสารที่ร่วมกันทำในการป้องกันอาชญากรรมในขอบเขตของตน ซึ่งตำรวจที่ทำหน้าที่ด้านการป้องกันเชิงรุกลักษณะดังกล่าว จะเรียกว่า “ตำรวจชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ (ตชส.)” โดยอาศัยคนในชุมชนช่วยเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมและเป็นเบาะแสของข่าวอาชญากรรมในชุมชน ด้วยแนวคิดที่ว่าชุมชนเป็นฐานการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมได้ดีที่สุด เพราะไม่มีใครรู้สภาพของอาชญากรรมได้ดีเท่ากับคนในชุมชนนั่นเอง ตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์นี้ จัดอยู่ในสายงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งโดยปกติจะเข้าไปเยี่ยมบ้าน และทำความรู้จักกับชาวบ้าน โดยการพูดคุยซักถามปัญหาที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ นอกจากนี้ อาจจัดกิจกรรมในการรณรงค์เรื่องที่เป็นภัยต่อสังคม เช่น รณรงค์เรื่องปัญหายาเสพติด เป็นต้น (สุดสงวน สุธีสร 2546)

2. การป้องกันอาชญากรรมโดยภาคเอกชน แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 การรักษาความปลอดภัยโดยบริษัทเอกชน ซึ่งได้แก่ ยาม การวิเคราะห์การรักษาความปลอดภัย หรืออาจเป็นการติดตั้งเครื่องมือเกี่ยวกับอิเล็กทรอนิกส์ในการป้องกันความปลอดภัย ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ในการลดความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม ทั้งนี้ในส่วนการรักษาความปลอดภัยของบริษัทเอกชนหรือบริษัทยาม จะมีหน้าที่ในการเฝ้าระวังสังเกต (Watch) ว่ามีอะไรผิดสังเกตเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้ามีสิ่งผิดปกติ ต้องรู้บทบาทของตัวเองว่ารับผิดชอบได้มากน้อยเพียงใด คือ เป็นเสมือนผู้ช่วยตำรวจในการตรวจตราไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นเท่านั้นและหากเกิดขึ้นต้องประสานกับตำรวจผู้มีบทบาทโดยตรงทันที ตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยเอกชนนั้น เป็นแนวทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของเอกชน – ประชาชน และยังเป็นการผ่อนคลายกิจกรรมรัฐให้เป็นกิจกรรมเอกชน (Privatization) เพื่อให้รัฐเล็กลงและมุ่งพัฒนาในเชิงการพัฒนาประชาชนในลักษณะองค์รวม บน

ฐานการมีส่วนร่วมจากประชาชน รัฐจึงควรมีขนาดเล็กลงแต่ทรงประสิทธิภาพ แนวทางในอนาคตในการร่วมป้องกันอาชญากรรม จึงเป็นแนวทางหนึ่งสร้างมาตรฐานให้แก่พนักงานรักษาความปลอดภัย และระบบรักษาความปลอดภัย ทั้งพัฒนาคนและระบบ โดยบริษัทหรือกลุ่มใดจะประกอบธุรกิจด้านรักษาความปลอดภัยในชุมชน ต้องผ่านมาตรฐานในระดับองค์กร (บริษัท หรือกลุ่มธุรกิจ / ชุมชน) และผ่านมาตรฐานในระดับบุคคล (บุคคลต้องผ่านการทดสอบความรู้ด้านการป้องกันอาชญากรรม และด้านการรักษาความปลอดภัย) โดยอาจเป็นภารกิจหนึ่งของภารกิจตำรวจ โดยอาจร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือภาคี – เครือข่าย ซึ่งหน่วยงานตำรวจเองก็อาจมีรายได้จากสถาบันที่จะจัดตั้งขึ้น อาจเรียกชื่อว่าสถาบันพัฒนาระบบป้องกันอาชญากรรมและความปลอดภัยในชุมชน

2.2 การป้องกันอาชญากรรมโดยชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสงบสุขของกลุ่มสมาชิกที่มาร่วมกัน และต้องการความปลอดภัยจากอาชญากรรมร่วมกัน ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมโดยชุมชนนี้ จะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อคนในชุมชนให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน อาจจัดเพื่อนบ้านเฝ้าดูแล (Neighborhood - Watch) ผลัดกันเดินเวรยามในยามวิกาล เพื่อป้องกันการโจรกรรมบ้าน หรือเพื่อนบ้านต้องสังเกตบ้านของคนที่อยู่ใกล้กับบ้านของตนว่า มีอะไรผิดปกติหรือไม่ ซึ่งหากพบสิ่งผิดปกติอาจโทรแจ้ง 191 เพื่อการระวังป้องกันเหตุ ทั้งนี้ ถ้าทุกคนมีการดูแลซึ่งกันและกัน เราจะสามารถป้องกันอาชญากรรมได้

3. การป้องกันอาชญากรรมโดยผสมผสานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ถือเป็นความร่วมมือ (Participation) ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยตำรวจอาจเข้าไปชี้แนะวิธีการให้แก่ชุมชน หรือฝึกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้มีทักษะที่ถูกต้อง เพื่อร่วมดูแล รักษาสถานที่ด้วยวิธีการที่ผ่านการฝึกฝนอย่างถูกวิธี ซึ่งระดับความร่วมมืออาจมีหลายระดับตามความเหมาะสม ตั้งแต่ความร่วมมือในลักษณะการสนับสนุนกิจกรรม การร่วมกำหนดรูปแบบแนวทางการป้องกันอาชญากรรม หรือการดำเนินการร่วมกัน เป็นต้น

จาก 3 วิธีการดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าการป้องกันอาชญากรรมไม่อาจพึ่งพาการคุ้มครองภาครัฐได้เพียงอย่างเดียว คนทุกคนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมครอบครัว เพื่อน และชุมชนต้องมีบทบาทและความเข้มแข็งขึ้น ศีลธรรมประจำใจควรมีบทบาทในการยับยั้งการกระทำผิด ประการสำคัญควรปลูกความรู้สึกละอายและรู้สึกผิดต่อการกระทำผิดเมื่อผู้กระทำผิดสำนึกตัวและละอายต่อการกระทำแล้ว สังคมควรให้โอกาสบุคคลนั้น กลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง ตามแนวคิดของ จอห์น เบรithเวต (John Braithwaite) ในทฤษฎีการกลับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Reintegrative Shaming Theory) ถ้าสำนึกถึงความผิดและการละอายใจ เพราะถ้าสังคมใช้วิธีการตราหน้า (Stigmatization) บุคคลนั้นจะยิ่งห่างจากสังคมมากขึ้น จะมีพฤติกรรม

ที่เป็นปรปักษ์ต่อสังคมและหาโอกาสทำร้ายคนในสังคมตลอดเวลา ดังนั้น ถ้าผู้กระทำผิดสำนึกผิด สังคมควรให้อภัย และยอมให้โอกาสเขากลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขณะเดียวกันต้องรณรงค์ให้คนในสังคมรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน กระบวนการขัดเกลาทางสังคมต้องมีประสิทธิภาพ ศีลธรรม วัฒนธรรมต้องอยู่ในจิตสำนึกของตน เพราะผู้กระทำผิดคือสมาชิกของชุมชน ภายหลังการรับโทษก็ต้องกลับมาอยู่กับชุมชน การให้โอกาสในการกลับคืนสู่ชุมชน สังคม จะสร้างให้คนมีความกล้าที่จะกลับตัวเป็นคนดี และสอดคล้องกับสังคมไทยที่มีลักษณะเอื้ออาทรและให้โอกาสซึ่งบางส่วนของภาครัฐได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว โดยเฉพาะในกระทรวงยุติธรรมตามกรอบแนวคิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม ในช่วง 3 – 5 ปี ที่ผ่านมา และหากองค์กรตำรวจดำเนินการก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ

การควบคุมทางสังคม (Social Control) เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่พัฒนาขึ้นมาภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) ซึ่ง พรชัย ชันดี, ธัชชัย ปิยะนิตะบุตร และ อัศวิน วัฒนวิบูลย์ ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ประมวลเป็นองค์ความรู้ว่า ทฤษฎีอาชญาวิทยาทั่วไป จะนำเสนอพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งเกิดจากแรงหรือปัจจัยจากภายในร่างกายหรือภายนอกร่างกายมนุษย์ มากกระตุ้น หรือผลักดันให้บุคคลกระทำผิด แต่กลุ่มทฤษฎีควบคุม (Control Theories) ได้อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรมในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ทฤษฎีแนวนี้มีสมมุติฐานว่า แรงจูงใจของพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นสิ่งธรรมชาติภายในบุคคล และบุคคลจะประกอบอาชญากรรมหากไม่มีกลไกมาควบคุมพฤติกรรม ดังนั้น ทฤษฎีแนวนี้จึงมุ่งที่จะตอบคำถามว่า “เหตุใดบุคคลจึงไม่กระทำผิดกฎหมาย?” ซึ่งคำตอบคือ บุคคลกระทำผิดเนื่องจากความอ่อนแอของปัจจัยที่ควบคุมหรือขัดขวางไม่ใ้บุคคลกระทำผิดไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นเหตุให้แสดงพฤติกรรมอาชญากรรมออกมา โดย รีสส์ (Reiss) นักวิชาการผู้ร่วมก่อตั้งทฤษฎีแนวนี้เชื่อว่าสาเหตุที่บุคคลปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะกลไกควบคุมทางสังคมขัดขวางไม่ใ้บุคคลประกอบอาชญากรรม และเมื่อใด ก็ตามที่กลไกควบคุมได้หมดสิ้นหรืออ่อนแอลง พฤติกรรมอาชญากรรมจะเกิดขึ้น ทำให้อาชญากร หรือผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวกฎหมาย โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติก็จะเป็นโอกาสเกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม และเกิดสถานการณ์คุกมีไว้ขังเฉพาะคนจนเท่านั้น (พรชัย ชันดี, ธัชชัย ปิยะนิตะบุตร et al. 2543)

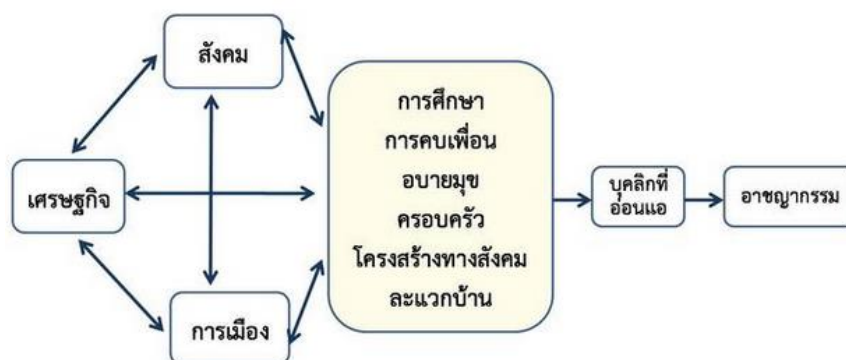
นันทิ จิตสว่าง ได้พิจารณาแยกตัวแบบในการป้องกันอาชญากรรมออกเป็น 3 แนวทางคือ แนวทางการลงโทษ แนวทางการแก้ไข และแนวทางการใช้สิ่งป้องกันภัย ซึ่งความจริงแล้ว แนวทางการแก้ไขก็คือแนวทางการป้องกันโดยการแก้ไขสภาพทางสังคมและแนวทางการใช้สิ่งป้องกัน

ภัยก็คือแนวทางการป้องกันโดยตัดช่องในการกระทำผิด ตัวแบบในการป้องกันอาชญากรรมทั้งสามแนวทางนี้ สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

- **ตัวแบบที่หนึ่ง การป้องกันโดยการขจัดเงื่อนไขทางสังคมและจิตใจที่สัมพันธ์กับอาชญากรรม**

การป้องกันอาชญากรรมแนวนี้เป็นการป้องกันมิให้เกิด “ตัวอาชญากร” แนวทางนี้ถือว่าพฤติกรรมอาชญากรเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง สภาพแวดล้อมทางสังคมในระดับต่างๆ ตลอดจนสภาพความผิดปกติของจิตใจของมนุษย์แต่ละคนที่หว่านล้อม บีบบังคับหรือกดดันให้หันไปสู่พฤติกรรมอาชญากร ดังนั้น แนวทางนี้จึงมุ่งศึกษาถึงปัจจัยดังกล่าวที่สัมพันธ์ หรือจะนำไปสู่การกระทำผิด และพยายามที่จะขจัดปัจจัยเหล่านั้นเสียก่อนที่จะมีผลกระทบต่อบุคคล ปัจจัยดังกล่าวนี้ที่มีกรกล่าวอ้างถึงอยู่เสมอตามแต่ความเชื่อของนักอาชญาวิทยาต่างๆ เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Tyler, Walters, Young, 1972) ความแตกต่างในการคบหาสมาคม (Sutherland, 1966) โอกาสทางสังคม (Cloward-Ohlin, 1961) ความบีบบังคับจากการไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายของสังคมโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Merton, 1957) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องอธิบายถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับครอบครัว อบรมมุข รวมทั้งปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและกายภาพ

ในขณะที่นักสังคมวิทยาวิเคราะห์สาเหตุในระดับมหภาค นักจิตวิทยาและชีววิทยาจะวิเคราะห์ในระดับจุลภาค อย่างไรก็ตามทั้งสองแนวทางก็มีความสัมพันธ์กัน เพราะจากการวิเคราะห์ในระดับกว้างหรือระดับเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นักอาชญาวิทยาก็จะโยงผลของระบบดังกล่าวที่มีต่อจิตใจของผู้กระทำผิด ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิดังนี้

เมื่ออาชญากรรมเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคมดังกล่าวนี้ การป้องกันก็ต้องพยายามที่จะขจัดปัจจัยเหล่านี้ ในแนวทางของ Marxist ก็หมายความว่า จะต้องปฏิวัติระบบเศรษฐกิจในแนวทาง

ของ Durkheim ก็หมายถึงการจัดระเบียบทางสังคม ในแนวทางของ Sutherland ก็หมายถึงการจัดให้เด็กและเยาวชนหรือผู้กระทำผิดได้คบหาสมาคมกับคนดี ดังจะเห็นได้จากโครงการ YMCA, YWCA เพื่อแก้ไขเด็กกระทำผิดและกลุ่มสัมพันธ์ในเรือนจำหลายโครงการซึ่งได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีนี้

ในระดับบุคคลหากมีความเชื่อว่า การที่คนประกอบอาชญากรรมเพราะความบกพร่องด้านจิตใจหรือความบกพร่องทางกายภาพ การป้องกันก็ต้องพยายามพัฒนาแก้ไขหรือบรรเทาพฤติกรรมของผู้กระทำผิดแต่ละคน เพื่อแก้ไขความบกพร่องดังกล่าว เช่นการฝึกอาชีพหรือการบำบัดผู้ต้องขัง อันจะนำไปสู่การป้องกันการกระทำผิดซ้ำต่อไป

- **ตัวแบบที่สอง แนวทางการป้องกันใช้กฎหมายและการลงโทษ**

แนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่เน้นในด้านการลงโทษนั้น เป็นแนวทางที่มาจากความเชื่อที่ว่า คนกระทำผิดเพราะไม่เกรงกลัวการลงโทษหรือกฎหมาย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายไม่แน่นอนล่าช้า และไม่มีโทษที่เหมาะสมกับการกระทำผิด จึงทำให้คนกล้าเสี่ยงที่จะกระทำผิด เพราะโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิดมีมากกว่าโอกาสในการถูกจับกุมลงโทษ ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมตามแนวทางนี้ จึงต้องให้การบังคับการตามกฎหมายและการลงโทษให้มีความรวดเร็ว แน่นอนเสมอภาค และมีโทษที่เหมาะสม เพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งผู้ที่คิดจะกระทำผิดให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำผิด วิธีการในการที่จะทำให้การบังคับการตามกฎหมายมีประสิทธิภาพก็โดยผ่านการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งก็หมายความว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมคือตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จะต้องประสานงานกันในการที่จะทำให้การบังคับการตามกฎหมายเป็นไปโดยรวดเร็วแน่นอนและมีการลงโทษที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะเสี่ยงกระทำผิด ดังนั้นจึงเห็นว่าแนวทางนี้มีลักษณะคล้ายกับแนวทางแรกที่เน้นการป้องกันมิให้เกิด “ตัวอาชญากร” แต่แตกต่างกันที่แนวทางนี้ไม่ถือว่าการถูกกีดกันจากสภาพแวดล้อมจะเป็นสิ่งสำคัญ ปัจจัยสำคัญอยู่ที่ความมีประสิทธิภาพของการบังคับการตามกฎหมายว่าจะมีผลทำให้คนทั่วไปเกิดความยับยั้งที่จะกระทำผิดหรือไม่

- **ตัวแบบที่สาม แนวทางการตัดช่องโอกาสในการกระทำผิด**

แนวทางการป้องกันโดยการตัดช่องโอกาสในการกระทำผิดแนวทางนี้ มิได้เน้นที่การป้องกันมิให้เกิด “อาชญากร” ไม่สนใจว่ามีปัจจัยอะไรในสังคมบ้างที่ทำให้คนกระทำผิดแต่ความสนใจอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะสามารถหลีกเลี่ยงการเป็นเหยื่อของอาชญากรเหล่านั้นได้หรือทำอย่างไรจึงจะทำให้อาชญากรโจมตีเหยื่อได้ยากยิ่งขึ้น หรือทำไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีความเห็นตาม

แนวทางนี้ถือว่าปัจจัยที่มีส่วนสำคัญของการกระทำผิดนั้นก็คือช่องโอกาสในการกระทำผิด ซึ่งในบางครั้งผู้เสียหายก็มีส่วนหรือละเลยทำให้ช่องโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้น ดังนั้นการป้องกันจึงต้องตัดช่องโอกาสดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นเหยื่ออาชญากรรม ทั้งนี้โดยใช้วิธีการสร้างสิ่งป้องกันภัยเพื่อยับยั้งการกระทำผิด ทั้งในลักษณะที่เป็นกายภาพเช่น การติดตั้งประตู หน้าต่าง ลูกกรง รั้ว รั้วหนามเตียนภัยและการใช้อุปกรณ์เครื่องมือตลอดจนบุคคล หรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ และในลักษณะที่เป็นนามธรรมคือใช้ความสัมพันธ์ในชุมชนที่จะรวมตัวกันต่อต้านอาชญากรรม หรือช่วยกันเป็นหูเป็นตาหรือร่วมมือกันป้องกันเช่น โครงการเพื่อนบ้านเตียนภัย กล่าวอีกนัยหนึ่งแนวทางนี้ไม่ได้มองอาชญากรรมในลักษณะที่เป็นผลของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่จำเป็นต้องแก้ไข แต่มองอาชญากรรมในลักษณะของพฤติกรรมที่จะต้องป้องกัน และวิธีป้องกันก็โดยการใช้สภาพแวดล้อมทั้งรูปธรรมและนามธรรมเข้ายับยั้งพฤติกรรมทางอาชญากรรม เพื่อที่จะทำให้การกระทำผิดอาจถูกตรวจพบถูกขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยว จนมีผลกระทบต่อความนึกคิดของผู้ที่กระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดไม่กล้าเสี่ยงที่จะกระทำผิด ดังนั้นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมแนวนี้จึงมีส่วนสัมพันธ์กับการควบคุมและลงโทษตามแนวทางการบังคับใช้กฎหมาย เพราะหากการลงโทษไม่เหมาะสมหรือไม่มีประสิทธิภาพแล้วผู้กระทำผิดก็พร้อมที่จะเสี่ยงกระทำผิดมากขึ้น แม้จะถูกยับยั้งจากการจัดสภาพแวดล้อมก็ตาม

การจัดตัวแบบในการป้องกันอาชญากรรมออกเป็นสามแนวดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของอาชญากรรมกับการดำเนินการเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการที่สำนักความคิดของอาชญาวิทยาสำนักปฏิฐานนิยม (Positivism) ซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุอาชญากรรมว่าเป็นผลมาจากบุคลิกภาพที่ถูกกดดันจากความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือจากความบกพร่องของสังคมเอง การป้องกันอาชญากรรมจึงเน้นที่การแก้ไขหรือป้องกันมิให้เกิดสภาพดังกล่าวขึ้น ในขณะที่แนวทางของสำนักคลาสสิก (classical) มีความเชื่อว่าอาชญากรรมเป็นผลมาจากความอ่อนแอของการบังคับใช้กฎหมายซึ่งทำให้คนไม่เกรงกลัว ดังนั้นแนวทางในการป้องกันจึงต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับผู้ที่ยึดถือแนวทางการลดช่องโอกาสก็เช่นกัน มีความเชื่อว่าอาชญากรรมเป็นผลมาจากช่องโอกาสเปิดว่างในการกระทำผิด ดังนั้นจึงต้องป้องกันโดยการตัดช่องโอกาส เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นได้อย่างเด่นชัดว่า การป้องกันอาชญากรรมในแต่ละแนวก็จะมีข้อจำกัด หรือมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งอยู่ทุกแนวทาง

แนวทางการแก้ไขสภาพสังคมมีข้อจำกัดตรงที่ การเข้าเปลี่ยนแปลงหรือจัดสภาพสังคมที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมนั้น เป็นเรื่องนามธรรมและทำได้ยาก นอกจากนี้แนวทางนี้

ยังไม่คำนึงถึงปัจจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ในทางตรงกันข้ามแนวทางการบังคับใช้กฎหมายก็มีจุดอ่อนตรงที่ไม่คำนึงถึงสิ่งที่มีมากัดดันให้คน กระทำผิดคงพิจารณาแต่เพียงว่า เมื่อมีการลงโทษแล้วคนจะเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิด ซึ่งที่จริง แล้วสภาพแวดล้อมทางสังคมก็มีส่วนกำหนดให้คนกล้าเสี่ยงที่จะทำผิดมากขึ้นต่างกันด้วย สำหรับแนวทางการตัดช่องโอกาสก็มีจุดอ่อนที่การเคลื่อนย้ายอาชญากรรมหากแม้เราจะตัดช่อง โอกาสในการกระทำผิดในสถานที่หนึ่งหรือชุมชนหนึ่งได้ แต่อาชญากรที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสภาพ ความเหลวแหลกของสังคมก็จะเปลี่ยนไปเลือกเหยื่อในที่อื่นที่ซึ่งโอกาสเปิดช่องให้นั่นเอง ดังนั้นจึง เป็นเพียงการย้ายอาชญากรรมจากที่หนึ่งไปเกิดในที่อื่นที่หนึ่งเท่านั้นเอง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาเกี่ยวกับความหมายของ “การป้องกันอาชญากรรม” เป็นเรื่อง ที่ก่อให้เกิดการถกเถียงกันทางอาชญาวิทยามาเป็นเวลานาน แม้จะมีการหันไปใช้คำว่า การ ควบคุมอาชญากรรมแทนก็ตาม นักอาชญาวิทยาจึงได้หันมาพิจารณาถึงขอบเขตระดับและตัว แบบของการป้องกันอาชญากรรม เพื่อให้เห็นภาพพจน์และขอบเขตของกิจกรรมในการป้องกัน อาชญากรรมที่สื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงได้มีผู้ที่พยายามจะเสนอตัวแบบในการ ป้องกันอาชญากรรมอยู่หลายตัวแบบด้วยกัน แต่ตัวแบบที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือตัวแบบ ที่ยึดแนวการป้องกันอาชญากรรม 3 แนวคือ แนวทางการบังคับใช้กฎหมาย แนวทางการขจัด เงื่อนไขในสังคมและแนวทางการลดช่องโอกาสในการกระทำผิด

แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนี้ มีปรากฏอยู่ในทฤษฎีของ อีมิล เดอร์คีม (Emile Durkheim, 1858-1917) ซึ่งอธิบายว่า เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง อย่าง รวดเร็ว กลไกควบคุมทางสังคมจะไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมบุคคล เนื่องจากมนุษย์ ในสังคมจะมีความต้องการในลักษณะที่ไม่สามารถทำการควบคุมได้ และในที่สุดพฤติกรรม อาชญากรรมจะเกิดขึ้น เพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้ เมื่อใดก็ตามที่กลไกควบคุมทางสังคมอ่อนแอลง พฤติกรรมอาชญากรรมจะถูกปลดปล่อยออกมา จากตัวบุคคล ซึ่งจะสอดคล้องกับสภาวะการณ์ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การเตรียมพร้อมในการ ป้องกันอาชญากรรมในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญต่อองค์กรตำรวจอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ต้องมีความเข้าใจ และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อควบคุม ให้สังคมมีความเข้มแข็ง

ทฤษฎีกลไกแห่งการควบคุม หรือทฤษฎีตีกรอบ ของเร็คเลส (Reckless) จึงอธิบายทั้ง พฤติกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งกลไกในการควบคุมนั้นมีอยู่สอง ลักษณะ คือ ระบบการควบคุมภายใน และระบบการควบคุมภายนอก โดยยึดสมมติฐานว่า

กลไกภายในที่เข้มแข็งและกลไกภายนอกที่มีพลังสูงจะเป็นสิ่งขวางกั้นพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ โดยมีข้อสมมุติฐานที่ว่า ระบบการควบคุมภายในอันได้แก่จิตใจที่เข้มแข็ง และระบบการควบคุมภายนอกอันได้แก่สภาพสังคมที่เข้มแข็ง ย่อมป้องกันการเกิดการกระทำผิดได้ และการที่การกระทำผิดมีมากนั้น แสดงให้เห็นว่า ทั้งระบบการควบคุมภายใน และระบบการควบคุมภายนอก มีลักษณะอ่อนแอ ไม่อาจจะต้านทานกับพลังกดดัน พลังดึงดูดทางสังคม และตัณหาอันแรงกล้าของคนได้

แนวทางการควบคุมทางสังคม จึงให้ข้อสรุปทางความคิด ดังนี้

1. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมอาชญากรรม
2. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นเนื่องจากไม่ได้ถูกป้องกัน
3. การป้องกันอาชญากรรมขึ้นอยู่กับกลไกควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ
4. กลไกควบคุมทางสังคม อาจแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ กลไกควบคุมภายใน ที่มาจากสำนึกในจิตใจ และกลไกควบคุมภายนอก ที่มาจากการให้ความรัก ความอบอุ่น หรือจากการเลี้ยงดูใส่ใจจากการใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคม (จิตสว่าง 2553)

นอกจากนี้ (สุดสงวน สุธีสร 2546) ยังได้ขยายความแนวทางการควบคุมทางสังคมว่าเป็นสิ่งที่สังคมได้จัดให้มีขึ้น เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน (Norms) ที่กำหนดไว้ในสังคมนั้น ๆ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ทั้งกฎหมายและการบังคับใช้ แนวปฏิบัติ - วิถีชีวิตของประชาชน และความสอดคล้องกับแบบแผน - ประเพณีปฏิบัติของสังคม ซึ่งรัฐบาลที่บริหารราชการและเป็นสถาบันเบื้องต้นในฐานะสถาบันทางการเมืองการปกครองที่จะทำหน้าที่ในด้านนี้ โดยมีอำนาจบังคับในการออกกฎหมาย แก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัย การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งต้องให้ความสำคัญต่อกฎหมาย ให้ความสำคัญสัมพันธ์ต่อประชาชนด้วย โดยกระบวนการยุติธรรมซึ่งประกอบด้วยตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตามหน้าที่ และยังมีสถาบันอื่น ๆ ที่จะช่วยปฏิบัติหน้าที่นี้ด้วย อาทิ ครอบครัว โรงเรียน โบสถ์ หรือ วัด และองค์กรทางสังคม เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การควบคุมทางสังคมเป็นวิถีทาง (Means) ที่จะปกครอง หรือควบคุมให้บุคคลประพฤติตนตามกรอบของกฎหมายได้อย่างเหมาะสม และมีผลลัพธ์เชิงเป้าหมาย (End) คือ สมาชิกในสังคมเคารพกฎหมาย สังคม และสังคมมีความสันติสุข

การควบคุมทางสังคมจึงเป็นแนวทางที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการกำหนดกรอบเป็นกฎหรือข้อบังคับ สำหรับวางบรรทัดฐานการปฏิบัติจากการมาอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เพราะการที่สังคมจะอยู่ได้ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย สมาชิกทุกคนในสังคมพึงต้องปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ของสังคมด้วยความเป็นธรรม เคารพครัด และเสมอภาคกัน ซึ่งจะส่งผลให้ไม่

เกิดการละเมิดสิทธิของกันและกัน สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรม

มาตรการจัดระเบียบทางสังคม จึงก่อกำเนิดขึ้นมาภายใต้หลักการและแนวคิดในการควบคุมทางสังคม ทั้งนี้ (สุดสงวน สุธีสร 2546) ได้อธิบายเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของสัมพันธของการควบคุมทางสังคม กับการจัดระเบียบทางสังคมว่าการควบคุมทางสังคม คือ กระบวนการต่าง ๆ ทางสังคมที่มุ่งหมายให้สมาชิกในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ศีลธรรมและจารีตประเพณี จากความหมายนี้ การควบคุมทางสังคม จึงเกี่ยวข้องกับระเบียบหรือกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน (Norms) ที่สังคมได้สร้างขึ้น ดังนั้น มนุษย์จึงเป็นผู้รับประโยชน์หลายอย่างจากการจัดระเบียบทางสังคม แต่ในทางกลับกัน มนุษย์ก็ต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานบางอย่างที่สังคมวางไว้ เช่น อดกลั้นต่อการกระทำบางอย่าง และไม่ทำอะไรบางอย่างตามที่พอใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดกับกฎระเบียบของสังคม

ความเป็นระเบียบของสังคมจะมากหรือน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกลไกรัฐที่จะสามารถบังคับให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ขอบเขต ข้อกำหนด ที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (Social Order) จะมีปัจจัยสำคัญ 2 ตัวแปร ที่จะทำให่มุ่งไปสู่ผลสัมฤทธิ์ได้ คือ 1) การเข้าใจร่วมกันในกฎเกณฑ์บางอย่างที่มนุษย์ต้องปฏิบัติ อาจเรียกว่าเป็นระเบียบบรรทัดฐาน (Normative Order) และ 2) การจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)

การจัดการความรู้เพื่อทบทวนและสร้างความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ทำให้เรารู้ว่าการจัดระเบียบทางสังคม ทำให้เกิดการควบคุมทางสังคม เพราะมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้น การจะเข้าใจโครงสร้างต้องมีความเข้าใจการพึ่งพาอาศัยต่อกัน (Mutual Dependencies) เช่น ถ้าบุคคลหนึ่งต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นเป็นจำนวนมาก บุคคลนั้นจะต้องมีการควบคุมตนเอง (Self-Control) ให้ละเว้นการกระทำบางอย่างที่ไม่ควรทำ เพื่อให้อยู่ร่วมในสังคมและติดต่อกับผู้อื่นได้ มิฉะนั้นอาจไปขัดกับบุคคลอื่นที่เขาพึ่งพาอาศัย อาจจะทำให้มีการบังคับหรือร้องเรียนให้บุคคลปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ หรืออาจบังคับ (Sanction) ด้วยการไม่ติดต่อหรือไม่ร่วมมือด้วยก็ได้ นั่นหมายถึงว่า กำลังเกิดการจัดระเบียบให้กลับเข้าสู่บรรทัดฐาน ในกระบวนการควบคุมทางสังคม โดยอาศัยมาตรการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ควบคู่ไปกับมาตรการกดดันทางสังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจาก “การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)” รวมทั้งเครือข่ายในรูปแบบต่าง ๆ

รูปธรรมจากการนำทฤษฎีและแนวคิดที่กล่าวถึงมาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ ที่ได้ผลตอบรับจากทุกภาคส่วนในสังคมไทย ได้แก่ นโยบายการจัดระเบียบสังคม ซึ่งถือเป็นนโยบาย

สถานการณ์ที่ได้มีการกำหนดนำมาใช้ในการควบคุมสังคม โดย ประชา มาลินนท์ (2546, น. 236-237) ได้กล่าวถึงนโยบายการจัดระเบียบสังคมไว้ว่าเป็นเครื่องมือหรือกลไกกระบวนการที่พร้อมจะขับเคลื่อนอย่างเต็มลูกสูบ ด้วยการร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ทุกๆสถาบันจากกลุ่มหลากหลายในสังคม โดยหากทุกกลุ่มทุกสถาบันทางสังคมร่วมมือกันปฏิบัติ และจัดระเบียบตามภารกิจของตน สังคมไทยในภาพรวมก็จะถูกจัดระเบียบให้มีโครงสร้างวิถีชีวิตที่เหมาะสมถูกต้องร่วมกัน

การร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย จากการเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อปรับปรุงสังคมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงถือเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่เข้ามาอยู่ร่วมกันในระบบสังคมเดียวกัน ซึ่งการที่จะปรับแนวความคิดให้ตรงกัน ทั้งกับกลไกรัฐ โดยเฉพาะผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรงในการรักษาภาวะระเบียบของสังคม คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ใช้ชีวิตอยู่ในระบบที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม คือ ประชาชนให้เรียนรู้ถึงการมีชีวิตอยู่ร่วมกัน ดูแลกันและกัน พร้อมทั้งวางแผนการปฏิบัติร่วมกับกลไกรัฐ ด้วยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ จำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการทัศนียภาพให้กับทั้งตำรวจและประชาชน ประเด็นพิจารณา คือ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่กล้าพอและพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนเพื่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนียภาพครั้งสำคัญนี้

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(ฉวีสุธา ภาวะตะศิลาปีน 2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์ พบว่าการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์ มีความต้องการและแรงจูงใจเชิงสังคมและเชิงอรรถประโยชน์ ซึ่งความต้องการและแรงจูงใจเชิงสังคมทำให้ผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์ใช้อินเทอร์เน็ตเพราะเป็นสื่อสมัยใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในสังคม ทำให้ได้รับการยอมรับจากบุคคลในครอบครัวและคนในสังคมว่าเป็นผู้ที่มีความร่วมสมัย ทำให้เกิดความภาคภูมิใจว่า ได้ใช้สื่อชนิดเดียวกับคนในยุคนี้ อย่างไรก็ตามแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการเข้ามาใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการใช้ ไม่ได้มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์แต่ละคน ซึ่งในการศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์ พบว่า มีการใช้บริการหลักทั้งสองบริการในอินเทอร์เน็ต คือ การรับส่ง E-mail และการค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์ รวมถึงมีการใช้บริการอื่นที่มีในอินเทอร์เน็ตด้วย นอกจากนี้ อายุไม่ใช่สิ่งกำหนดพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์ แต่เป็นเพราะลักษณะนิสัย วิถีชีวิตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์แต่ละคนมากกว่า

(ประภาพร ชวนปิยะวงศ์ 2549) ได้ศึกษาเรื่องความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง รูปแบบ

บริการที่เข้าถึงมากที่สุด คือ เว็บไซต์และกระดานข่าว รองลงมา คือ การสนทนาออนไลน์ และ อีเมลล์ (E-mail) โดยวัยรุ่นมีทัศนคติยอมรับความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ต

(พชรมน พิริยะสกุลยิ่ง 2549) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างกลุ่มเพื่อนโดยการสนทนาแบบออนไลน์: ศึกษากรณีกลุ่มเพื่อนมิตรภาพ พบว่ารูปแบบพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนออนไลน์ มีทั้งที่เหมือนและแตกต่างกับการแสดงออกของกลุ่มเพื่อนร่วมสถาบันการศึกษา และบริบทการสื่อสารผ่านตัวกลางด้วยคอมพิวเตอร์นั้น เอื้อโอกาสให้กลุ่มเพื่อนออนไลน์มีอิสระ และเสรีภาพในการแสดงออกอย่างไร้ขอบเขตผ่านตัวอักษรและสัญลักษณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์แบบออนไลน์สามารถตอบสนองความผูกพันรักใคร่จากเพื่อนได้ โดยการสนทนาแบบออนไลน์นั้น เป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการสร้างมิตรภาพให้สามารถสนทนากับใครก็ได้ไม่มีข้อแม้ซึ่งในสังคมจริงไม่สามารถทำได้ ส่วนความเป็นเพื่อนไม่ว่าจะมาจากการสนทนาแบบออนไลน์หรือไม่ก็ตามไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีอีกกลุ่มหนึ่งที่มีแนวคิดที่ว่า กลุ่มเพื่อนออนไลน์ไม่สามารถทดแทนการมีกลุ่มเพื่อนในสังคมสมัยใหม่ได้ เพราะทุกอย่างในโลกไซเบอร์ล้วนหาความจริงได้ยาก จึงเป็นเพียงการเข้าไปสร้างตัวตน สร้างมิตรภาพภายในโลกไซเบอร์เท่านั้น เมื่ออยู่ในโลกความเป็นจริงก็ต้องมีเพื่อนที่อยู่ในสังคมจริง เพื่อนออนไลน์ไม่สามารถทดแทนได้เพราะไม่มีความใกล้ชิดกัน ไม่มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันมา ขาดการเรียนรู้กันในโลกความเป็นจริง ดังนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างจึงอาจเป็นเพียงการหลอกลวงกันเท่านั้น

(มลีนี สมภพเจริญ 2547) ได้ศึกษาเรื่องอินเทอร์เน็ต และสื่อมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ผลการศึกษาพบว่า ภูมิลาเนาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ และปริมาณพล มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ในด้านของกิจกรรมทางการเมืองที่นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่ การเข้าไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในด้านกิจกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาไม่เคยเข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายพรรคการเมือง ด้านการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองเพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาในวิชาที่เรียน พบว่า เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 11.5 นอกจากนั้น เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 88.5 ด้านสถานที่ที่นักศึกษาใช้คอมพิวเตอร์เพื่อใช้อินเทอร์เน็ตนั้น พบว่า อันดับหนึ่งคือบ้าน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเมืองและทัศนคติทางการเมือง พบว่า ยังมีความรู้ทางการเมืองมาก ยังมีทัศนคติเชิงลบต่อการเมืองมากตาม ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองทางอินเทอร์เน็ต พบว่ามีผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนสื่อที่มีผลทางอ้อมต่อการเมือง ได้แก่ การพูดคุยทางการเมืองกับอาจารย์ ด้านเหตุผลที่กลุ่มนักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึง

ข้อมูลทางการเมืองได้ไม่จำกัดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเวลาใด และพบว่าอินเทอร์เน็ตจะส่งผลทางตรงทอ์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองได้ไม่จำกัดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเวลาใดและพบว่าอินเทอร์เน็ตจะส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(วรรณสิกา เชื้อชาติไทย 2546) ได้ศึกษาเรื่องความเหงาในชุมชนเสมือน กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพถึงลักษณะชุมชนเสมือนในสังคมไทย ภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานในระดับวิธี ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงชาติพันธุ์วิทยา (Ethnographic content analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผ่านระบบ MSN กับกลุ่มตัวอย่าง 27 คน ซึ่งสุ่มหาจากการเข้ามาโพสต์ตอบในกระทู้ความเหงาที่ผู้วิจัยตั้งไว้ใน 25 เว็บบอร์ดที่ทำการวิเคราะห์เนื้อหากระทู้ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะชุมชนเสมือนจริงในสังคมไทย ไม่มีผลต่อการขยายเครือข่ายสังคมของคนเหงา โดยกระทู้ที่มีจำนวนคนโพสต์มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวส่วนตัว หรือเรื่องราวในสังคมมากกว่ากระทู้ที่บ่งบอกความเหงาจากการไม่มีเพื่อนในชีวิตจริง นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตไม่ใช่ศูนย์รวมของคนเหงาที่แยกตัวออกจากสังคม ทั้งในการใช้อินเทอร์เน็ตก็ไม่มีผลต่อการแยกตัวจากสังคมของบุคคลด้วย สุดท้ายยังพบบทบาทใหม่ของอินเทอร์เน็ตในการเป็นช่องทางการสื่อสาร ที่ช่วยสร้างเครือข่ายสังคมใหม่ให้กับบุคคลที่เครือข่ายสังคมเดิมหายไป ด้วยปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่สาเหตุจากความบกพร่องในมนุษย์สัมพันธ์ และยังเป็นแหล่งนัดพบของกลุ่มเพศที่สามในสังคมด้วย

(วรา วัฒนางตุรพร 2545) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตในการสร้างความตื่นตัวทางการเมือง และพฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหาข่าวสารการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 มกราคม 2544” พบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อินเทอร์เน็ตสร้างความตื่นตัวทางการเมืองได้ในระดับมาก

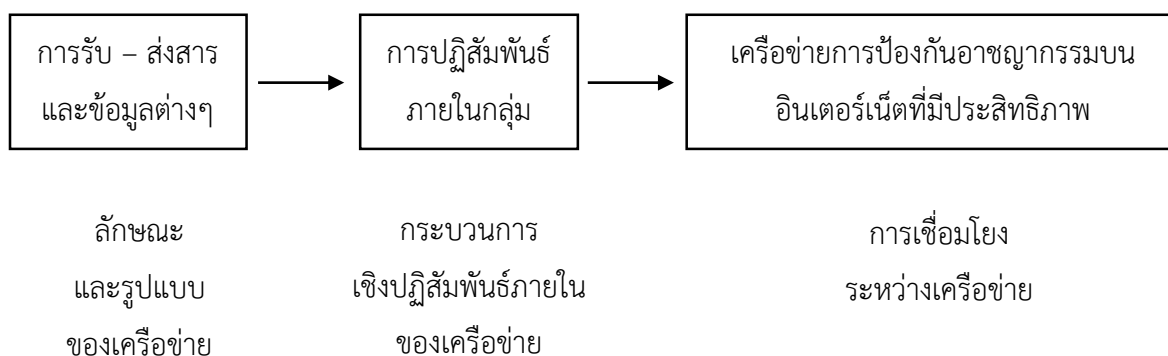
(วราวุธ แสงอร่าม 2552) ศึกษาเรื่อง “อินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” พบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเพียงแค่ “เครื่องมือ” และ “ช่องทาง” ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่มิได้เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่เว็บไซต์นั้น เป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงบุคคลได้มากที่สุด โดยที่เมื่อสังเกตจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น พบว่า “อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารทางการเมือง และถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมือง” เนื่องจากในอินเทอร์เน็ตนอกจากจะมีช่องทางให้ผู้สนใจเรื่องการเมืองเข้าไปอ่านข้อมูลและติดตามข่าวสาร

แล้ว เนื่องด้วยอินเทอร์เน็ตค่อนข้างมีอิทธิพลระดับหนึ่งในการแสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยเฉพาะรูปแบบของการเป็นเครือข่ายของคนที่น่าสนใจเรื่องเดียวกัน ย่อมทำให้เกิดพลังในการรวมตัวกันของคนได้ อีกทั้งการสนทนาในลักษณะตอบกระทู้ หรือการแสดงความคิดเห็นระดับบุคคลในรูปแบบของการเขียนบล็อก ยังเป็นส่วนช่วยกระตุ้นให้คนมีจิตสำนึกร่วมทางการเมืองได้

(Danah M. Boyd and Nicole B. Ellison 2007) ศึกษาเรื่อง “Social Network Site (SNS) : Definition, History and Scholarship” พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับ SNS เน้นการจัดการความประทับใจ (Impression Management) และการแสดงความเป็นเพื่อน (Friendship Performance) เครือข่ายและโครงสร้างเครือข่าย (Network and Network Structure) ความเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์แบบออนไลน์ และออฟไลน์ (Online / offline Connections) และประเด็นด้านความเป็นส่วนตัว (Privacy Issues) นอกจากนี้ ยังพบผลวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่าง SNS กับ ตัวแปรต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรม อาทิ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ (Race / Ethnicity) ศาสนา เพศ และเพศภาวะ รวมถึงปัญหาความขัดแย้ง และความแตกต่างทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการใช้ SNS และปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดทางด้านภาษา

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาลงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ประมวลผลข้อมูลเพื่อสังเคราะห์หารูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต (2) เพื่อศึกษากระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต (3) เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต กับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม ดังนี้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต กระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต และการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต ติดตาม กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal and Informal Observations) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ให้ความสำคัญต่อข้อมูลด้านความหมาย ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม การแสดงออก โดยรวบรวมนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำผลไปสังเคราะห์หารูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

3.1.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาที่เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ หนังสือ รายงาน การวิจัย บทความ เอกสารทางราชการ วารสาร และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิจัยที่ให้ความสำคัญในแง่มุมมองที่หลากหลายและในมิติที่แตกต่างกัน โดยศึกษาประกอบแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งจะรวบรวมไปอธิบายรูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเชื่อมโยงกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนาม ให้ได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่เป็นการเก็บข้อมูลขึ้นมาใหม่จากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมบนเพจ ประเด็นความเป็นมาและกระบวนการแลกเปลี่ยนของสมาชิกเครือข่ายกระบวนการเป็นชุมชนเสมือนจริงที่มีเป้าหมายร่วมกัน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำผลการศึกษาไปสู่การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลประชากร

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยศึกษาโดยวิธีการสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้แก่ เพจตามล่าไอ้โอม เพจจับชุกติมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอ้ปิ้ง และเพจตามหาคนร้าย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้จัดตั้ง, ผู้ดูแลเพจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 ราย โดยศึกษาเฉพาะกรณีเพจบนเฟซบุ๊ก เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ที่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนทั่วไป ไม่รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งการเก็บข้อมูลจะครอบคลุมถึงผู้โพสต์ประเด็นในกระดานข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์บนอินเทอร์เน็ตรูปแบบต่างๆ เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม และผู้ปฏิบัติงานหรือมีหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ดำเนินการวิจัย ซึ่งจะทำให้เกิดความหลากหลาย และให้ความหมายในภาพรวม สามารถนำมาวิเคราะห์หารูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างเพียงพอ

3.3 เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้ จะเป็นลักษณะแนวคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทาง การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อทราบข้อมูลทั่วไป และข้อมูลระดับลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และสัมภาษณ์ระดับลึก หลังจากที่ได้เข้าไปสร้างสัมพันธ์ภาพ และความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลที่เชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง ภายหลังจากที่ได้รับความไว้วางใจและเป็นกันเองมากขึ้น ซึ่งในการพูดคุยและสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยจะไม่กำหนดเฉพาะเจาะจงลงไปว่าจะถามอะไร แต่จะพูดคุยสนทนาในเรื่องปกติ

ทั่วไปใกล้ตัว และเมื่อมีโอกาสจึงตั้งคำถามเชื่อมโยงถึงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการทราบ ตามโครงสร้างลำดับแนวคำถามที่กำหนดเป็นตัวตั้งไว้ล่วงหน้า

ในส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลในหลาย ๆ ด้าน โดยการเข้าไปติดต่อสื่อสารกับผู้โพสต์ประเด็นในกระดานข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์บนอินเทอร์เน็ตรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จนกระทั่งเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเกิดความไว้วางใจ จึงขออนุญาตนัดหมายเพื่อการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และสัมภาษณ์ทางข้อความ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ตามหัวข้อของการวิจัย ในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้วิจัยใช้หลักการลูกโซ่ในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งใช้เพียงการโทรศัพท์สัมภาษณ์ทางเพียงช่องทางเดียว

อุปสรรคในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย พบว่า การเก็บข้อมูลโดยใช้เฟสบุ๊คเป็นเครื่องมือ ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากผู้วิจัยจำเป็นต้องรอการตอบรับจากผู้จัดการเพจ ซึ่งบางเพจอาจไม่เห็นข้อความที่ผู้วิจัยส่งไป จึงมีการส่งข้อความซ้ำ 2 – 3 ครั้ง และต้องรอการตอบรับซึ่งใช้เวลาค่อนข้างนาน นอกจากนี้ ยังมีบางเพจที่ไม่สามารถขอเบอร์โทรศัพท์เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกได้ จึงจำเป็นต้องสัมภาษณ์ทางข้อความ ซึ่งเป็นการถามตอบที่ค่อนข้างสั้นและกระชับ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้อยู่ประเทศไทย เวลาให้สัมภาษณ์ไม่มีเป็นช่วงแน่นอน และเวลาสัมภาษณ์ก็ไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ครั้งเดียว จึงจำเป็นต้องสัมภาษณ์เป็นช่วงๆ แยกตามประเด็น อาจทำให้ข้อมูลตกหล่น ไม่ครบถ้วนและไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงอนุญาตให้ผู้ให้สัมภาษณ์สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นประเด็นหลังจากที่สัมภาษณ์ครั้งแรก หรือหากผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใดสะดวกการติดต่อทางอื่น เช่น Line WhatsApp ผู้วิจัยจะพยายามหาช่องทางที่สามารถติดต่อสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทุกช่องทาง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากที่สุด

3.4 วิธีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

สำหรับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จะนำมาเชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ (Snowball Technique) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ไปสู่ผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ เชื่อมโยงกันเป็นทอด ๆ จนกระทั่งเมื่อได้ข้อมูลที่ซ้ำ ๆ กัน หรือเกิดการอิ่มตัว

ทางข้อมูล จึงหยุดเก็บข้อมูล ทั้งนี้ ได้มีการใส่รหัสผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่มีการให้รายละเอียด ชื่อ นามสกุล จริง แต่มีการอธิบายถึงคุณลักษณะของแต่ละบุคคลไว้ในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อปกปิดผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับ จากนั้นจึงนำฐานข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผล วิเคราะห์ วิจัย สร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี หรือให้คำอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลไปสังเคราะห์หารูปแบบของเครือข่าย ที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพ ต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิเคราะห์ควบคู่กันไป (Descriptive and Analytical Method) ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อผลในการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการตีความหมายหาคำอธิบายตามกรอบการวิจัย โดยดำเนินการดังนี้

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลขณะอยู่ในภาคสนามด้วยตนเอง พร้อมกับรวบรวมข้อมูลใหม่ ควบคู่ไปด้วยว่า ใครทำอะไรที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร เพราะอะไร มีความหมายว่าอย่างไร ในการกระทำเหล่านั้น

3.4.2 ประมวลจำแนกชนิดของข้อมูล โดยจัดทำตารางเปรียบเทียบความแตกต่าง และข้อความเหมือน ๆ กัน หรือซ้ำ ๆ กันของข้อมูล เพื่อพิจารณาเชื่อมโยงแต่ละประเด็นไปสู่การอธิบายถึงองค์ประกอบ รวมทั้ง ศึกษาเหตุปัจจัยและสภาพแวดล้อม นำไปประกอบการประมวลข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึง รูปแบบของเครือข่ายที่มีกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพ และพืงนำมาใช้ให้ประสบผลสำเร็จในอนาคต

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากเพจ 4 เพจ ได้แก่ เพจตามล่าไอโอม เพจจับชู้ติมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอปิ้ง และเพจตามหาคนร้าย รวมทั้งสิ้น 12 ราย ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของเพจเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้พบประเด็นในการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาช่วยในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจรวดเร็วมากขึ้น ลดเวลาในการทำงาน และข้อมูลที่ได้ก็นำมาประกอบเป็นหลักฐานเพื่อระบุตัวคนร้ายได้อย่างชัดเจน และจับกุมคนร้ายได้ในที่สุด จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพจที่มีประสิทธิภาพสามารถจับคนร้ายได้

ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

กรณีศึกษาที่ 1 เพจ "ตามล่าไอโอม"

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตของเพจที่ชื่อว่า "ตามล่าไอโอม" (<https://www.facebook.com/omehunter>) ที่อยู่ในบริการสื่อสังคมบนอินเทอร์เน็ตเฟซบุ๊ก เพจตามล่าไอโอมได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2555 จำนวนผู้ถูกใจเพจทั้งหมด 5,890 Likes (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558) โดยมีผู้ร่วมก่อตั้งและดูแลเพจที่เรียกว่า แอดมิน (Administrator) จำนวนทั้งหมด 4 คน ทำหน้าที่ในการโพสต์ (Post) และแบ่งปันข้อมูล (Share) ทั้งในรูปแบบตัวอักษร รูปภาพและวิดีโอ เพื่อจะตามจับนายชาคร (นามสมมติ) คนร้ายในคดีชิงทรัพย์ จึงเป็นเหตุให้ก่อตั้งเพจขึ้นมาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนร้าย

แอดมินทั้ง 4 ท่าน เดิมได้ใช้เครือข่ายเริ่มต้นที่ชื่อว่า "พันทิป" (<http://pantip.com>) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้สื่อสารพูดคุยกันของแต่ละกลุ่มคน ที่มีความสนใจในเรื่องที่คล้ายๆกัน โดยมีการแบ่งปันข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดกับผู้เสียหาย คือนางสาวนัน (นามสมมติ) ในห้องศาลาประชาคม เกี่ยวกับภัยสังคม ปัญหาสังคม โดยมีป้าลายคราม (นามสมมติ) นายอ้าย (นามสมมติ) และลุงเพชร (นามสมมติ) เป็นผู้ที่เสนอความคิดเห็นและให้คำแนะนำแก่นางสาวนัน

จนได้ข้อความส่วนตัวหากันที่เรียกว่า ‘หลังไม้ค้’ จนได้พูดคุยกันเป็นการส่วนตัวทางโทรศัพท์ เพื่อปรึกษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการตามหาคนร้าย และที่สำคัญที่สุดคือการตีแผ่เรื่องราวให้แก่เพื่อนบนอินเทอร์เน็ตได้รับรู้และระวังภัย จากนั้น แอดมินทั้ง 4 คนได้พยายามลงข้อมูลเกี่ยวกับคนร้ายในกระทู้พันทิป แต่ด้วยข้อจำกัดของ เว็บไซต์พันทิปที่ไม่สามารถลงชื่อ – นามสกุลจริง รูปภาพคนร้าย และหมายจับ จึงเป็นที่มาของการสร้างเพจในเฟซบุ๊กขึ้นมา

1. องค์ประกอบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมอินเทอร์เน็ตที่ชื่อเพจว่า “ตามล่าไอโอม” มี 5 ส่วนประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1.1 สมาชิกเครือข่าย สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ผู้ดูแลเพจ หรือ Admin และ ลูกเพจ หรือผู้ที่กด Like หน้าเพจ แอดมินของเพจ จำนวนทั้งหมด 4 ท่าน ประกอบด้วย

ก. ผู้จัดตั้งของเครือข่าย หรือ ที่เรียกในกลุ่มผู้ใช้บริการเฟซบุ๊ก ว่า แอดมิน หรือ ผู้จัดการเพจ (Administrator) คือ ผู้ที่ดูแล จัดการและควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลของหน้าเพจ โดยสามารถจัดการข้อมูลได้ทั้งในรูปแบบข้อความ รูปภาพและวิดีโอ จำกัดผู้ที่เข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ชื่อว่า “ตามล่าไอโอม” มีแอดมินทั้งหมด 4 คน

แอดมินคนที่ 1 ได้แก่ นางสาวนันท์ (นามสมมติ) อายุ 32 ปี อาชีพ รับจ้างอิสระ เป็นผู้จัดตั้งเพจ “ตามล่าไอโอม” และเป็นผู้เสียหายเจ้าทุกข์โดยตรงในคดีใช้เครือข่ายเฟซบุ๊กมานาน 8 ปี นางสาวนันท์เป็นผู้โพสต์หลัก (Main Poster) บนหน้าเพจ โดยทุกการโพสต์นั้นจะมีการปรึกษากับผู้ร่วมก่อตั้งเพจอีก 3 ท่าน

แอดมินคนที่ 2 ได้แก่ พี่น้องอ้าย (นามสมมติ) อายุ 46 อาชีพ ที่ปรึกษาอสังหาริมทรัพย์ ใช้เครือข่ายเฟซบุ๊กมานาน 6 ปี เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์พันทิป (www.pantip.com) และรู้จักกับนางสาวนันท์ผ่านเครือข่ายสังคมพันทิป เป็นผู้แนะนำให้นางสาวนันท์จัดตั้งเพจในเฟซบุ๊ก

แอดมินคนที่ 3 ได้แก่ ป้าลายคราม (นามสมมติ) อายุ 53 ปี อาชีพ แม่บ้าน ใช้เครือข่ายเฟซบุ๊กมานาน 4 ปี เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์พันทิป (www.pantip.com) และรู้จักกับนางสาวนันท์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์พันทิป เป็นหนึ่งในสมาชิกพันทิปที่รับรู้การกระทำของนายชาครผ่าน

กระทู้ในเว็บบอร์ดของพันทิปที่นายชาครตั้งกระทู้เพื่อล่อนางสาวนันท์ให้มาติด
เหยื่อ

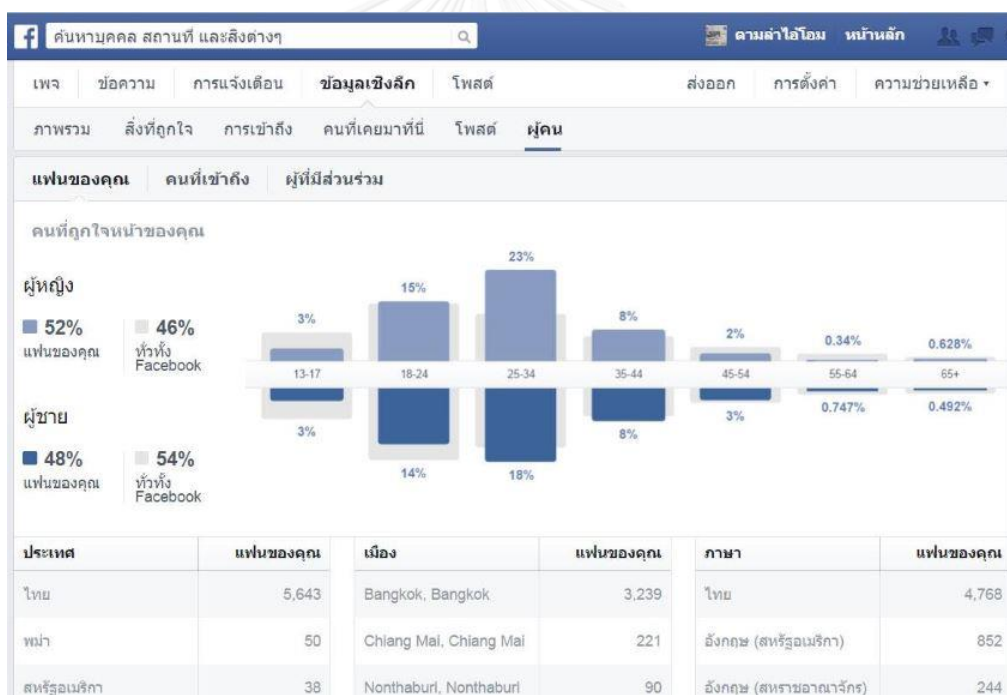
แอดมินคนที่ 4 ได้แก่ ลุงเพชร (นามสมมติ) อายุ 32 ปี อาชีพ รับราชการ
ตำรวจ ใช้เครือข่ายเฟสบุ๊คมานาน 4 ปี เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์
พันทิป (www.pantip.com) และรู้จักกับนางสาวนันท์ผ่านเครือข่ายสังคม
ออนไลน์พันทิป ซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ที่นายชาครมาตั้งกระทู้เช่นเดียวกันกับป้าลาย
ครามจนได้คุยหลังไมค์กับนางสาวนันท์ และได้แนะนำถึงการดำเนินเรื่องแจ้ง
ความ และการเก็บรวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบสำนวน

แรกเริ่มที่นางสาวนันท์รู้ว่าถูกลักทรัพย์และตกอยู่ในกลวงของคนร้าย
นางสาวนันท์ได้กลับไปตอบกระทู้ในเวปไซด์พันทิปว่าตนเองโดนหลอกยังไง เพื่อเป็น
การเตือนสำหรับผู้อื่นที่อาจจะโดนคนร้ายรายเดียวกันนี้หลอกอยู่ จึงเป็นที่มาของ
ความสัมพันธ์ระหว่าง นางสาวนันท์ พี่น้องอ้าย ป้าลายครามและลุงเพชรที่เข้ามา
แสดงความคิดเห็นตอบกระทู้ด้วยการแนะนำให้รับแจ้งความ อาศัยบัตรเอทีเอ็มและ
บัตรเครดิต รวมถึงการไปเก็บข้อมูลหลักฐานต่างๆไว้ เช่น เบอร์โทรศัพท์ที่คนร้าย
โทรเข้า ภาพจากกล้องวงจรปิดที่นัดพบกัน เป็นต้น หลังจากนั้น นางสาวนันท์จึง
พูดคุยปรึกษากับทั้ง 3 ท่าน และได้ปรึกษาร่วมกันกับเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น จึง
เป็นเหตุให้ทั้ง 4 ท่านรวมตัวกันเพื่อช่วยหาข้อมูลและเบาะแสของนายชาครเพิ่มเติม

ข. สมาชิกเครือข่าย ‘ตามล่าไอ้โอม’ เนื่องจากรูปแบบของเพจ “ตามล่าไอ้โอม”
เป็นแบบสาธารณะ ทำให้ผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวของเพจสามารถ กดถูกใจ
หรือ ไลค์ (Like) ให้กับเพจได้ ซึ่งจะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของเครือข่ายบน
พื้นที่เครือข่ายของตนเอง ที่เรียกว่า ฟีด (feed) แต่การกดถูกใจเพจอาจจะมาจาก
สาเหตุต่างๆ กัน จึงเป็นการยากที่ระบุได้ แต่ละบุคคลมีความสนใจในข้อมูลของ
เพจมากน้อยแค่ไหน ผู้ศึกษาจึงกำหนดขอบเขตของความเป็นสมาชิกของเพจ
ต้องเป็นบุคคลที่มีการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จากโพสต์ที่แอดมินโพสต์ลงใน
หน้าเพจ ไม่ว่าจะเป็นการอัปเดตข้อมูลข่าวสารของคดีที่เพิ่มขึ้นมา รูปแบบการ
เกิดคดี และการแจ้งความคืบหน้าในการตามจับคนร้าย อีกส่วนหนึ่งก็คือการ
แบ่งปันข้อมูล หรือ แชร์ (share) ข้อมูลหรือข้อความใดๆ ในเพจ ซึ่งแสดงว่า

บุคคลนั้นได้เห็นหรืออ่านข้อมูลที่แบ่งปันนั้นแล้ว และมีปฏิสัมพันธ์โดยการแชร์ ข้อมูลนั้นทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของเครือข่าย จำนวนผู้กดถูกใจ 5,980 Likes แบ่งออกเป็นเพศชายร้อยละ 48 และเพศหญิงร้อยละ 52 กลุ่มผู้ติดตามส่วนมาก จะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 25 – 34 ปี รองลงมาคือช่วงอายุตั้งแต่ 18 – 24 ปี ซึ่งช่วงอายุที่ผู้ติดตามน้อยที่สุดจะอยู่ที่ช่วงอายุตั้งแต่ 55 – 64 ปี โดยเป็นผู้ที่อยู่ใน จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นส่วนมาก และรองลงมาคือจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่ง สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่คนร้ายได้ย้ายไปอยู่จังหวัดเชียงใหม่และมีคนแจ้ง เบาะแสให้ช่วยสังเกต จึงมีการแบ่งปันเพจ (Share Page) ให้คนในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่กระจายข้อมูลคนร้าย

ภาพที่ 3 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจตามล่าไอโอม

ที่มา : <https://www.facebook.com/omehunters/?section=navPeople>

1.2 จุดมุ่งหมายในการตั้งเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

นางสาวนันท์ ป่าลายคราม พี่น้องอ้าย และลุงเพชร ได้ร่วมจัดตั้งเพจใน เฟสบุ๊ก มีชื่อว่า “ตามล่าไอโอม” เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนายโอมที่ได้

หลอกหลวงและขโมยทรัพย์สินของนางสาวนันท์โดยการตั้งกระทู้พันทิปให้เหยื่อเกิดความสงสารและให้ความช่วยเหลือ

นอกจากนั้นเป็นตามหาข้อมูลของนายโอม หรือ นายชาคร บุญเชิญ ที่น่าเชื่อว่าได้ก่อคดีในลักษณะดังกล่าวมาแล้วหลายครั้ง ซึ่งจะทำให้มีหลักฐานเพิ่มขึ้นที่จะมีโอกาสตามจับตัวนายชาคร บุญเชิญมาดำเนินคดีได้มากขึ้น

นางสาวนันท์กล่าวว่า “เรารู้สึกว่าตำรวจไม่สนใจคดีตั้งแต่เข้าไปแจ้งความแล้ว เขาอ้างว่าคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นทุกวัน จะไปตามจับที่ไหน ป่านนี้มันคงหนีไปไหนต่อไหนแล้ว” ทำให้นางสาวนันท์คิดจะหาวิธีที่จะได้ข้อมูลมาให้มากที่สุด และบอกต่อให้มากที่สุดเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลตามจับคนร้ายมารับโทษตามกฎหมาย ดีกว่าที่จะปล่อยผ่านไป ก็จะต้องมีผู้เสียหายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนคุณป้าลายครามได้กล่าวถึงการตั้งเพจตามล่าโอมว่า “เป็นการใช้เทคโนโลยีในทางที่ดีมากๆ เพราะเป็นการกระจายข้อมูลที่รวดเร็ว ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะป็นทั้งการโพสต์หน้าเพจ ส่งข้อความ ส่งมายัง E-mail และการแบ่งปันข้อมูลจากเพจ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมาก” ส่วนนายอ้าย ซึ่งเป็นหนึ่งในแอดมินได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งเพจนี้ว่า “เพื่อหาข้อมูลมากขึ้น ด้วยพฤติกรรมของคนร้ายเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างมีอาชีพ มีวิธีการที่ค่อนข้างอันตราย น่าจะมีการหลอกหลวงมาก่อน ซึ่งถ้าปล่อยเขาไป ถ้าเราเพิกเฉย มันอาจจะเกิดกับคนใกล้ตัวเรา เราก็ช่วยเขาหยุดดีกว่าจึงอยากกระจายข่าวให้แพร่หลายออกไปให้กว้างที่สุด ที่สำคัญ คนร้ายใช้ Social Network เป็นเครื่องมือในการล่อเหยื่อ เราก็จะใช้ Social Network เป็นเครื่องมือจับคนร้ายเหมือนกัน แต่วิธีการของคนร้ายจะเป็นการใช้เบ็ดตกปลา เหยื่อก็จะไม่รู้ตัวว่าจะโดนคนร้ายหลอก แต่กระบวนการของเราคนร้ายจะรู้ตัว เพราะฉะนั้นเราจะใช้วิธีลวงวน เพื่อค้นหาตัวคนร้ายมารับผิดตามกฎหมายให้ได้”

จะเห็นได้ว่า นางสาวนันท์ซึ่งเป็นผู้เสียหายมิได้ต้องการจะจับคนร้ายมารับผิดแต่อย่างเดียว แต่การสร้างเพจและการติดตามเรื่องด้วยตัวเองทั้งหมดนั้น ก็หวังว่าจะเป็น การกำจัดภัยสังคมให้ลดลงและเป็นการเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ ให้คนในสังคมได้รับรู้และระวัง เพราะคนร้ายรายนี้เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลายๆ ด้าน นอกจากนางสาวนันท์แล้วคดีตามล่าโอมยังมีผู้ร่วมก่อตั้งเพจและเป็นทีปรึกษา

ของนางสาวนันท์อีก 3 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านไม่ได้มีส่วนเสียหายกับคุณนันท์ แต่ก็เห็นความสำคัญของการเกิดอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ค่อนข้างอันตรายต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมาก และตระหนักว่าหากสถานะของพวกเขาเป็นผู้รับรู้หรือแค่ผู้ชม ก็อาจจะทำให้เกิดคดีอีกมากมายก็เป็นได้

1.3 การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกร่วมกันของเครือข่ายนั้น จากการเก็บข้อมูลจากในหน้าเพจพบว่าลูกเพจจำนวนมากมีการแบ่งปันข้อมูลจากเพจไปยังหน้าเฟสบุ๊กของตนเอง เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลเบาะแสของคนร้ายและพฤติกรรมที่ล่อลวงเหยื่อ ให้ผู้ที่เข้ามาเจอ Post หรือ Share นั้นๆ ระมัดระวังและป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนใกล้ตัวได้ และยังเป็นการสร้างกระแสกระจายข้อมูลให้แพร่หลายมากขึ้นเรื่อยๆ ในมุมมองของแอดมินในฐานะผู้เสียหาย ก็แสดงถึงความมีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ผู้เสียหายเองไม่ได้นิ่งเฉยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นแล้ว แต่ก็ยังแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ถูกต้องตามหลักเหตุและผล คนทำไม่ดีก็ต้องได้รับผลไม่ดี และยังตระหนักผลของการที่จะปล่อยให้คนร้ายยังคงลอยนวล ดังที่นางสาวนันท์ได้กล่าวว่า “ถ้าเราไม่ช่วยตามจับคนร้าย หาข้อมูล หรือเบาะแสของคนร้ายให้มารับโทษตามกฎหมายแล้วนั้น ก็เหมือนเป็นการเปิดช่องให้คนร้ายไปทำความผิดแบบนี้กับคนอื่นต่อ เราจำเป็นต้องปิดช่องไม่ให้คนอื่นต้องได้รับความเดือดร้อนต่อไป” นอกจากนี้ จิตสำนึกร่วมของผู้ที่ร่วมตั้งเพจตามล่าไอโอม ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะไม่ได้มีส่วนเสียหายใดๆ แต่เป็นเสมือนพยานที่พบเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในความเป็นจริงก็เป็นเพียงผู้ที่อ่านกระทู้แล้วก็แสดงความคิดเห็นเพียงอย่างเดียวก็ได้ แต่ทั้งหมดกลับแสดงตัวเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายโดยหวังว่า เหตุการณ์นี้จะได้ไม่เกิดขึ้นกับคนใกล้ตัวของเราดังที่ลุงเพชรได้กล่าวไว้ “จริงๆ ก็อยากจะเข้ามายุ่งกับเรื่องนี้เอง อยากจะไปช่วยค้นหาข้อมูลไปช่วยชี้ตัวคนร้าย เพราะผมไม่ชอบผู้ชายที่มาหลอกลวง เอาเปรียบและรังแกผู้หญิงแบบนี้”

1.4 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ศึกษาในกรณีเพจบนเครือข่ายเฟสบุ๊ก สามารถแบ่งหลักการมีส่วนร่วมบนเพจ ที่จะต้องผ่านการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลจากเพจ ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

- การร่วมถูกใจ (Like) ผู้ศึกษาถือว่าถูกเพจที่เข้ามากด Like นั้น ได้ผ่านการอ่านและรับรู้ถึงสารที่แอดมินได้โพสต์ลงเพจ หลังจากนั้น ผู้ที่กดถูกใจจึงจะไปกดที่ปุ่มถูกใจ จำนวนถูกใจของแต่ละโพสต์ก็จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เพียงแต่โพสต์นั้น จะไปปรากฏอยู่บนหน้ากระดาน (Wall) ของถูกเพจได้เพียงอย่างเดียว แต่การเกิดการมีส่วนร่วมนั้นจะเกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการรับรู้ของถูกเพจที่เกิดขึ้นจากการกดถูกใจด้วยนั่นเอง ถือว่าการกดถูกใจ (Like) เป็นการแสดงออกถึงความมีส่วนร่วมในระดับเริ่มต้น

- การร่วมแสดงความคิดเห็นบนกระดาน (Comment) หลังจากถูกเพจได้อ่านสารที่แอดมินโพสต์ลงแล้วนั้น หากถูกเพจบางคนมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมกับสารก่อนหน้า ถูกเพจบางคนก็จะร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองลงใต้โพสต์นั้น ซึ่งจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเพจตามล่าไอ้โอม สรุปได้ว่า ถูกเพจที่แสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ โดยส่วนมากจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของคนร้าย รองลงมาคือการให้กำลังใจแก่กลุ่มแอดมินในการตามหาข้อมูลและการจับคนร้ายให้นำตัวมาลงโทษให้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้ ถือว่าเป็นการแสดงออกอย่างมีส่วนร่วมระดับกลาง

- การร่วมแบ่งปันข้อมูล (Share Post) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดในเครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต การแบ่งปันข้อมูลนั้นสามารถแบ่งไปให้กับเพื่อนๆ ในทันที และสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวพร้อมแบ่งปันข้อมูลได้ด้วย และส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่เพจตามล่าไอ้โอมได้กระจายออกไปอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์

ภาพที่ 4 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และกระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย

ตามล่าไอโอม
July 5, 2012 · 🌐

แอดมินขอขอบคุณคุณ @ศักย์ สุรวงศ์ ที่ช่วยกระจายข่าวเพื่อติดตามคนร้าย ด้วยการนำภาพ ไปสอดตามหนังสือเช่า ขอขอบคุณมากคะ// และขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ช่วยกันกระจายข่าวด้วยนะคะ

ศักย์ สุรวงศ์
พรุ่งนี้จะเอารูปมันไปสอดไว้ในหนังสือเช่าทุกเล่มเลยก้แม้มึงอยู่เชียง
ไห้ใ้จิงๆเสร็จก้แน่แต่ถ้ามึงอ่านออกไว้เลยว่ากูทำงานที่รเาน
เช่าหนังสือดัชเชอร์เคิลจำไว้ให้แม่นนะมึง
เฉยๆ · แสดงความคิดเห็น · 25 มิถุนายน เวลา 20:45 น.

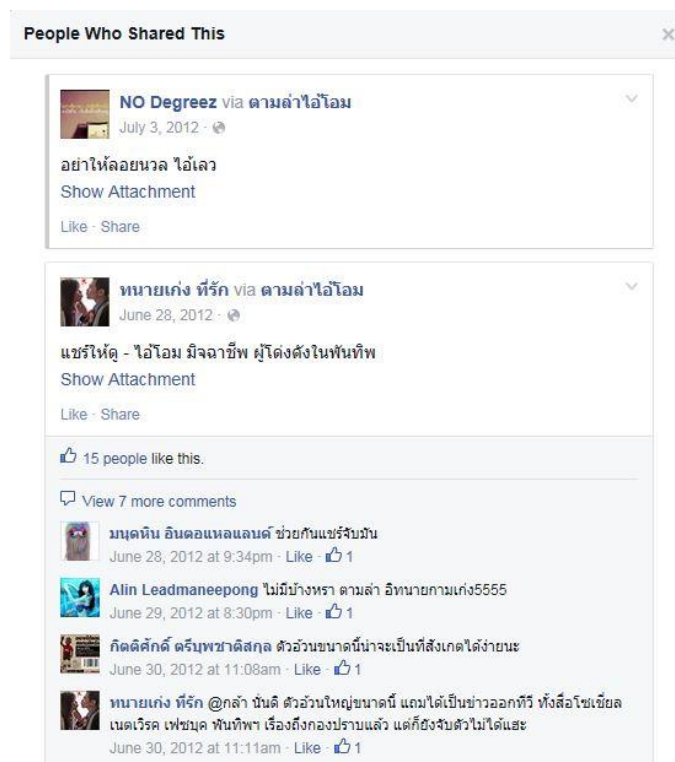
ศักย์ สุรวงศ์
วันนี้สอดไปร้อยกว่าเสร็จแล้วก็เอาหนังสือไปส่งให้เช่าตามร้านเสริม
สวย/ศูนย์ซ่อมรถยนต์/แล้วก็ตามร้านกาแฟเฉพาะวันนี้50กว่าร้านที่
เช่าหนังสือนิตยสารกับดัชเชอร์เคิลร้านนี้มีลูกค้าพันกว่าร้านทั้ง
เชียงใหม่และลำพูนถ้ามึงอยู่แถวนี้มึงเสร็จแน่บอกไว้เลยว่่าไม่ได้
แค่นส่วนตัวแต่เกลียดที่มันหลอกคนคนนึงที่จะเอาเงินไปช่วยแม่ที่
ป่วยอยู่(สั้ววันรกกจริงๆ)
เฉยๆ · แสดงความคิดเห็น · 26 มิถุนายน เวลา 16:28 น.

Like · Comment · Share · 👍 96 💬 14

👍 95 people like this.

Kancharee Watchagapong คุณศักย์ สุรวงศ์ เป็นพลเมืองดีที่ช่วยเหลือสังคม นำ
ยกย่องคะ อยากให้มีคนแบบคุณเยอะๆในโลกนี้ โลกจะหน้าอยู่ขึ้นอีกมา คาระคะ
July 5, 2012 at 4:19pm · Like · 👍 6

ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และกระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย

ที่มา : <https://www.facebook.com/omehunter>

จากภาพที่ 4 และ ภาพที่ 5 เห็นได้ว่า แอดมินทำหน้าที่โพสต์ข้อมูลต่างๆ บนเพจ แม้จะไม่มีประเด็นใหม่มาอัปเดต แต่เพื่อไม่ให้เพจหยุดนิ่ง แอดมินพยายามหาประเด็นที่จะต้องเอามาโพสต์ให้มีความเคลื่อนไหวของเพจอย่างต่อเนื่อง ให้คนที่ติดตามเพจได้รับรู้ว่ายังมีการเคลื่อนไหวและการติดตามคนร้ายอยู่เสมอ ทำให้เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมเกิดการเคลื่อนไหวและมีปฏิสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น และช่วยกระจายข้อมูลของลูกเพจ ดังในภาพที่ 1 ลูกเพจได้แสดงความคิดเห็นว่าได้ช่วยอีกแรงหนึ่ง ในการจำทำใบปลิวแจกคู่กับหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ นอกจากนี้ ลูกเพจบางส่วนได้แบ่งปันข้อมูลไปยังเฟสบุ๊คส่วนตัวของแต่ละคน เพื่อเป็นการเตือนเพื่อนๆ บนสังคมออนไลน์ ให้รับรู้ถึงพฤติกรรมของคนร้าย จนเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยสร้างพื้นที่ทางสังคมของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตนี้ ให้มีเครือข่ายที่แพร่หลายมากขึ้น สามารถสรุปได้ว่า ส่วนมากลูกเพจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกระจายข้อมูล

1.5 ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต มีหลักสำคัญที่จะหล่อเลี้ยงเครือข่ายให้ดำรงอยู่ต่อไปก็คือความสัมพันธ์และการสื่อสารของคนในเครือข่าย นั่นคือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างแอดมินกับแอดมิน แอดมินต่อลูกเพจ ลูกเพจต่อลูกเพจ และเพจต่อเพจ รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ที่ก่อตัวมากับเครือข่าย โดยกระบวนการสื่อสารนั้นไม่เป็นเพียงแค่การใช้พื้นที่ทางเฟซบุ๊กเพียงอย่างเดียว แต่ในกรณีเพจตามล่าไอ้โหมกลุ่มแอดมินใช้การสื่อสารกันทางโทรศัพท์ โดยการประชุมสายเพื่อปรึกษาหารือกัน ในประเด็นต่างๆ และยังเปิดช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสารทาง E-mail เพื่อเป็นช่องทางเลือกนอกเหนือจากเฟซบุ๊ก

2. ความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย มีหลักการที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ

2.1 สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม

ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 นายชาคร บุญเชิญ ซึ่งได้ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์พันทิป (<http://pantip.com>) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ประเภทบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต โดยอ้างว่า ออกหักและท้อแท้ สิ้นหวัง อยากฆ่าตัวตาย ซึ่งก็มีสมาชิกของเว็บไซต์จำนวนมากที่เข้าไปเสนอความเห็นโดยเฉพาะให้กำลังใจ โดยมีนางสาวนันท์ (นามสมมุติ) เป็นสมาชิกคนหนึ่งที่ได้อ่านกระทู้ดังกล่าว และเขียนข้อความในเว็บบอร์ดเพื่อให้กำลังใจ นายชาคร ซึ่งอ้างว่าชื่อ นายโหม ในเว็บบอร์ดนั้น ในกระทู้นั้นนายโหมได้ขอติดต่อกับนางสาวนันท์ด้วยการใช้โปรแกรมการสื่อสารด้วยข้อความส่วนบุคคล หรือ แชท ซึ่งเรียกกันในชุมชนออนไลน์พันทิปว่า “หลังไมค์” โดยอ้างว่านางสาวนันท์ให้กำลังใจได้อย่างลึกซึ้ง เมื่อได้ติดต่อกันด้วยโปรแกรมการสื่อสารดังกล่าว นายโหมได้ขอหมายเลขโทรศัพท์มือถือของนางสาวนันท์ เพื่อจะได้ติดต่อพูดคุย ซึ่งนางสาวนันท์ก็ได้ให้หมายเลขโทรศัพท์ไป โดยเชื่อว่า จะสามารถช่วยพูดคุยให้กำลังใจนายโหมได้และคงไม่เป็นเรื่องเสียหายอันตรายแต่อย่างใด

ภาพที่ 6 ช่องทางการสื่อสารทางเลือกที่แอดมินสร้างขึ้น เพื่อรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม

ที่มา : <https://www.facebook.com/omehunter>

เมื่อได้ติดต่อพูดคุยกันทางโทรศัพท์ ซึ่งนายโอมได้ใช้น้ำเสียงแสดงถึงความทุกข์ใจ ซึ่งทำให้นางสาวนันท์เห็นใจและเชื่อในสิ่งที่นายโอมเล่า และนายโอมได้ชวนนางสาวนันท์ไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ซึ่งในวันถัดมานั้นนายโอมก็ได้โทรศัพท์มาหา ซึ่งแม้ว่านางสาวนันท์จะไม่ค่อยอยากที่จะออกไปพบนายโอม แต่นายโอมได้อ้างว่าบิดาของตนซึ่งเป็นนักการเมืองชื่อดังรายหนึ่งต้องการพบนางสาวนันท์เพื่อขอขอบคุณที่ช่วยนายโอมลูกชายตน และนายโอมก็ได้เร่งให้นางสาวนันท์ออกจากบ้าน โดยนัดพบในร้านกาแฟแห่งหนึ่ง เมื่อทั้งคู่พบกันโดยที่นางสาวนันท์ไม่พบเห็นบิดาของนายโอม นายโอมจึงอ้างว่า บิดามีธุระไม่สามารถรอได้ ต่อจากนั้นนายโอมยังใช้อุบายหลายอย่างเช่น การฝากโทรศัพท์และกระเป๋าใส่ของของตนของไว้ในกระเป๋าถือของนางสาวนันท์ แล้วต่อมาก็ขอกระเป๋าไปถือเองเพราะมีของของตนอยู่ด้วย ในระหว่างที่พูดคุยนายโอมได้หลอกถามรหัสบัตรเครดิตที่เอ็มของนางสาวนันท์ ด้วยวิธีการให้กดเช็คยอดเงินในบัตร แล้วหลังจากนั้นขอดูวิธีการกด ซึ่งก็จะได้เห็นการกดรหัสของบัตรเอทีเอ็มนั่นเอง และนายโอมนางสาวนันท์ไปร้านทำผม แล้วนายโอมได้หลบหนีไปพร้อมกระเป๋าถือ ในขณะที่นางสาวนันท์อยู่ในร้านทำผม แล้วได้นำบัตรเอทีเอ็มไปกดเงินสดไป 14,500 บาท รวมถึงโทรศัพท์มือถือของนางสาวนันท์ 1 เครื่อง

นางสาวนันท์ได้เข้าแจ้งความดำเนินคดีกับนายโอม (ซึ่งเป็นนามแฝง) ไว้กับ สถานีตำรวจท้องที่ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ไม่มีความคืบหน้าที่จะสามารถจับกุมตัวนาย ชากร บุญเชิญ หรือ นายโอม นางสาวนันท์ซึ่งเป็นสมาชิกของผู้ให้บริการเครือข่าย สังคมออนไลน์พันทิป (<http://pantip.com>) ได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคดีของตนบน หน้ากระดานออนไลน์ของพันทิป(forum web board) แต่ปัญหาในกติกากการใช้ บริการของเครือข่ายสังคมออนไลน์พันทิปที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทำให้ไม่สามารถ เผยแพร่ภาพของผู้ร้ายได้ และมีสมาชิกคนหนึ่งได้แนะนำให้ใช้บริการเฟสบุ๊ก ซึ่ง สามารถเผยแพร่รูปต่างๆได้ง่ายและรวดเร็ว นางสาวนันท์จึงจัดตั้งหน้าเพจในเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก (www.facebook.com) โดย ใช้ ชื่อ เพจ ว่า “ตามล่า ไร่ โอม” (www.facebook.com/omehunter) ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 เพื่อประกาศ ตามล่านายชากร ซึ่งเป็นคนร้ายดังกล่าว

เพจ “ตามล่า ไร่ โอม” รวมถึงข้อมูลที่มีการโพสต์เริ่มต้น โดยนางสาวนันท์ ค่อยๆ ถูกเผยแพร่ ในลักษณะการแชร์ (share) ด้วยระบบของเว็บเฟสบุ๊ก เป็นที่รู้จัก และสนใจผ่านเครือข่ายของสมาชิกเฟสบุ๊ก แล้วได้มีข้อมูลของผู้เสียหายรายอื่นๆ แชร์และโพสต์เพิ่มเติมเข้ามาในหน้าเพจ “ตามล่า ไร่ โอม” แล้วทำให้ผู้เสียหายจำนวน หนึ่งสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ รวมถึงมีกลุ่มสมาชิกเฟสบุ๊กที่อาสาเข้ามาช่วยใน การหาข้อมูลของคนร้ายรายนี้เพิ่มขึ้น จนทำให้ข้อมูลความผิดของนายชากรที่ระบุไว้ ในเพจ “ตามล่า ไร่ โอม” ถึง 18 รายการ และมีการตรวจสอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทำ ให้เชื่อได้ว่า นายชากรได้กระทำความผิดไว้อีกจำนวนมาก โดยใช้ชื่อต่างๆ นอกเหนือจากชื่อ โอม ซึ่งบางกรณีไม่มีการแจ้งความ บางกรณีมีการดำเนินคดี บาง กรณีไม่มีการติดตามคดี

นอกจากนั้นเพจ “ตามล่า ไร่ โอม” ยังมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ตำรวจผ่านหน้าเพจเฟสบุ๊กของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อใน รูปแบบอื่น ทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตอื่นๆ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อรายการทีวี จนทำให้เรื่องราว ของเพจ “ตามล่า ไร่ โอม” เป็นที่รู้จักของสาธารณะมากกว่าแค่สมาชิกที่ใช้บริการเพจ เฟสบุ๊กเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันนั้นนอกเหนือจากเรื่องของนายชากร บุญเชิญแล้ว

เพจ“ตามล่าไอโอม” ยังได้มีการเสนอข้อมูลของกรณีของคนร้ายคนอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการหลอกลวง ตั้มต้น

เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2555 เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถจับกุมนายชาคร บุญเชิญได้ในบริเวณอพาร์ทเมนต์ที่พัก โดยมีหลักฐานของกลางจำนวนมาก ซึ่งการจับกุมดังกล่าวเป็นผลส่วนหนึ่งมาจากการข้อมูลในเพจ“ตามล่าไอโอม” และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวไปสู่สาธารณะ หลังจากการจับกุมนายชาคร บุญเชิญแล้ว เพจ “ตามล่าไอโอม” ก็ยังคงดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน โดยเปลี่ยนไปเพจข้อมูลเพื่อการป้องกันอาชญากรรม โดยกลุ่มผู้ดูแลเพจ (ซึ่งเรียกกันในหมู่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า ‘แอดมิน’) ได้แชร์ หรือเขียนขึ้น โดยบางส่วนได้ข้อมูลจากผู้ที่ติดตามเพจดังกล่าวเองด้วย บางรายก็ส่งข้อความเข้ามาเพื่อให้ช่วยโพสต์ข่าวให้เจ้าทุกข์รายอื่นๆ คดีอื่นๆ

2.2 การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเพจตามล่าไอโอม เนื่องจากช่วงแรกที่ตั้งเพจขึ้นมานั้น ทีมแอดมินก็ยังโพสต์ลงในเว็บไซต์พันทิปควบคู่กัน นอกจากจะอัปเดตข้อมูลและความคืบหน้าของคดีแล้ว ก็ยังประชาสัมพันธ์ว่าทางผู้เสียหายได้มีการตั้งเพจที่ใช้ชื่อเพจว่า “ตามล่าไอโอม” ทุกคนที่อ่านในกระทู้ส่วนมากก็จะมากดูถูกใจเพจ และช่วยกันแชร์ให้เพื่อนในเฟสบุ๊คได้เห็น ทำให้เกิดการกดถูกใจเพจและมีการแบ่งปันเพจกันอย่างเป็นวงกว้าง เป็นลักษณะดาวกระจายออกไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ทางผู้เสียหายได้ทำงานอยู่ในวงการสื่อมวลชน จึงทำให้มีโอกาสได้ออกรายการทางโทรทัศน์หลายรายการ และทุกครั้งที่ผู้เสียหายให้สัมภาษณ์ก็จะประชาสัมพันธ์เพจตามล่าไอโอม เพื่อให้ผู้ชมได้ติดตามและเข้ามารับรู้เรื่องราวของอาชญากรรมมีอาชีพที่เป็นภัยอันเกิดขึ้นในรูปแบบที่ก้าวทันเทคโนโลยีที่ดัดเทียมกับที่สังคมก้าวไปด้วยเทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย

2.3 การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมของเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ใช้ชื่อว่า “ตามล่าไอโอม” เป็นการรวมตัวของผู้เสียหายจากหลายคดีที่มีคนร้ายคนเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นความร่วมมือร่วมใจไปในทิศทางเดียวกัน ที่จะพยายามช่วยเหลือข้อมูลต่างๆ มาประสานรวมไว้ที่เพจ ซึ่งเพจก็ถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางของข้อมูล ดังที่ลุงเพชร (แอดมินคนที่ 4) ได้กล่าวไว้ว่า “เพจตามล่าไอโอมเปรียบเหมือนห้องสมุด ที่มีข้อมูลหลังไหลเข้ามาเรื่อยๆ เราก็คัดเลือกเอาข้อมูลที่สามารถนำ

ไปใช้ต่อได้ ซึ่งเป็นประโยชน์มากๆ จากที่เราไม่มีชื่อนามสกุลของไอโอม แม้กระทั่งบัตรประชาชนของมันเราก็ได้มาจากคนที่ติดตามเพจนั่นแหละ” การร่วมเป็นผู้เสียหายของผู้ติดตามเพจ ทำให้การตามข้อมูลและเบาะแสของคนร้ายเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ เนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็ว ว่องไว และสามารถแพร่หลายไปในวงกว้าง ซึ่งเราก็ไม่สามารถกำหนดความกว้างนั้นได้เช่นกัน เพราะฉะนั้น เมื่อมีพลังที่ขับเคลื่อนเป้าหมายให้ไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจนแล้ว ก็ทำให้การรวบรวมข้อมูลต่างๆ ได้มาอย่างรวดเร็วเช่นกัน จึงทำให้เป็นเหตุให้สามารถจับกุมตัวคนร้ายได้ในที่สุด ทั้งส่วนของแอดมินและผู้ติดตามเพจก็รู้สึกถึงการประสบความสำเร็จจากความช่วยเหลือของทั้งแอดมินเอง ผู้ติดตามเพจ สื่อมวลชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจในการจับกุม ต่างก็ได้รับรู้ถึงการประสานงานกันมาโดยตลอด จนทำให้เกิดเป็นพลังประชาชนที่ตระหนักรู้ว่าภัยอันตรายนี้มีความเกิดขึ้นในสังคมอีกต่อไป

3. ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายของแอดมินในเพจตามล่าไอโอม หลังจากที่ได้ลงกระทู้เตือนภัยในเว็บไซต์พันทิปได้ประมาณ 1 เดือน แอดมินทั้ง 4 คนได้ปรึกษากันตั้งเพจตามล่าไอโอมบนเครือข่ายเฟซบุ๊กขึ้นมา ทำให้ทั้งแอดมินทั้ง 4 คนเริ่มมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนและแนะนำวิธีการต่างๆ ให้ผู้เสียหาย มีการโทรศัพท์ประชุมสายกันในประเด็นข้อมูลที่สำคัญหรือบางเรื่องที่ไม่ด่วนก็จะส่งข้อความหลังไมค์ บนเว็บไซต์พันทิป หลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้นนางสาวนันท์ได้ติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแจ้งความหลังจากนั้นก็เข้าไปตามเรื่องทุกวัน ทั้งติดต่อสถานที่ราชการ และสถานที่เอกชนที่สามารถได้เก็บข้อมูลเบาะแสของคนร้าย ส่วนพี่น้อง อ้าย ป้าลายคราม และลุงเพชร จะเป็นผู้ที่ดูข้อมูลที่เข้ามาทางเพจตามล่าไอโอม E-Mail : ome_hunt@hotmail.com ว่ามีข้อมูลใหม่เพื่อแจ้งกลับไปทางนางสาวนันท์เพื่อประกอบเป็นหลักฐานเพิ่มขึ้น รวมถึงการใช้วิชาชีพและความถนัดของแต่ละคน และคนรอบข้างของแอดมินแต่ละคน เพื่อประสานขอความช่วยเหลือ เช่น การตรวจสอบเบอร์โทรศัพท์ของคนร้าย การตรวจสอบบัญชี E-mail ของผู้ที่แจ้งเบาะแส เป็นต้น ทำให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มแอดมินเป็นความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลช่วยเหลือกัน จนกระทั่งปัจจุบัน แม้ว่าแอดมินบางท่านติดภารกิจส่วนตัว หน้าที่การงานก็ทำให้ห่างหายไปบ้าง กลายเป็นความสัมพันธ์แบบหลวม แต่ก็ยังมีแอดมินบางท่านที่ยังคงนัดพบกัน กลายเป็นเพื่อนกันในชีวิตจริง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างเพจหรือแอดมินกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเกี่ยวข้อง

พ.ต.ต. ศราวุธ (นามสมมติ) อายุ 32 ปี ตำแหน่ง สารวัตรกองวิเคราะห้ข่าวและเครื่องมือพิเศษ

พ.ต.ต. ศราวุธ ได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการ ได้แก่ พ.ต.อ. นพศิษฐ์ (นามสมมติ) ผู้กำกับกองวิเคราะห้ข่าวและเครื่องมือพิเศษ ให้ทำคดีของนายชาคร เนื่องจากมีผู้เสียหายจำนวนมาก และเห็นการทำงานของประชาชนที่ร่วมมือกันประสานข้อมูล จนได้มาซึ่งรายละเอียดซึ่งเฉพาะบุคคลของคนร้าย อีกทั้ง ยังเป็นผู้ต้องหาที่ต้องคดีมาแล้วหลายคดีและยังมีผู้เสียหายอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้แจ้งความกับสถานีตำรวจ

พ.ต.ต. ศราวุธ ได้ให้ข้อมูลว่า “จริงๆแล้ว ทีมตำรวจไม่เคยคุยกับผู้เสียหายโดยตรงเลย แต่ได้เก็บข้อมูลจากการตามใบแจ้งความและหมายจับของสถานีตำรวจแต่ละท้องที่ที่มีคดีของชาคร และได้วิเคราะห้พฤติกรรมคนร้ายรายนี้ และเหยื่อ ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสรุปข้อสังเกตเด่นชัดของคนร้ายนอกจากนั้น ยังใช้ข้อมูลจากในเพจเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห้ โดยการเฝ้าดูข้อมูลของเพจไม่เคยติดต่อกับแอดมินของเพจ ซึ่งข้อมูลที่ได้นำมาจากเพจ โดยเฉพาะการแบ่งปันข้อมูลของผู้เสียหาย สามารถเก็บตกกรณีที่มีเหตุเกิดขึ้นโดยไม่มีกรแจ้งความหรือกรณีที่แจ้งความแล้วแต่ยังไม่รวบรวมไม่ได้ เพื่อหาจุดเชื่อมโยงแต่ละคดี ให้ได้ออกมาซึ่งพฤติกรรมของคนร้าย ทำให้เห็นความหลากหลายและรูปแบบของแต่ละคดีเพื่อมาวิเคราะห้ต่อและด้วยการมีเพจตามล่าไอโอมนี้เอง ที่ทำให้ตำรวจตามทันต่อเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นได้ ทำให้ตามสืบจับและเก็บหลักฐานได้ทันท่วงที ซึ่งจะเร็วกว่าการรอใบแจ้งความจากสถานีตำรวจท้องที่ รวมถึงจะทำให้ตามเก็บรูปพรรณสัณฐานคนร้ายจากกล้องวงจรปิด ทำให้ลักษณะทางกายภาพล่าสุดของคนร้ายและรู้ความเคลื่อนไหวของคนร้าย ง่ายต่อการลงมือจับกุม”

นอกจากนั้น พ.ต.ต. ศราวุธ ได้แสดงความคิดเห็นต่อเพจในการป้องกันอาชญากรรมว่า “เพจตามล่าไอโอมนี้ ทำให้ผู้เสียหายรู้ช่องทางที่จะร้องเรียน หรือส่งเรื่องมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแต่ใน สถานีตำรวจท้องที่เท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มคนเดียวกันที่ช่วยเสริมกันอยู่ คนที่เข้ามาอ่านจะรับรู้ถึงวิธีการก่อเหตุของคนร้าย ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้และระวังตัวมากขึ้น และช่วยในการจับกุมคนร้ายของตำรวจได้เป็นอย่างมาก”

กรณีศึกษาที่ 2 เพจ “จับชุดิมา เรื่องทิพย์”

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตของเพจที่ชื่อว่า “จับชุดิมา เรื่องทิพย์” (<https://www.facebook.com/Catchchutimaruentip>) ที่อยู่ในบริการสื่อสังคมบนอินเทอร์เน็ตเฟซบุ๊ก เพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555 จำนวนผู้ถูกใจ

เพจทั้งหมด 2,099 Likes (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558) โดยมีผู้ร่วมก่อตั้งและดูแลเพจที่เรียกว่า แอดมิน (Administrator) ทำหน้าที่ในการโพสต์ (Post) และแบ่งปันข้อมูล (Share) ทั้งในรูปแบบตัวอักษร รูปภาพและวิดีโอ “เพื่อรวบรวมสมาชิก และข้อมูลจากเพื่อนๆ ที่รู้จักผู้หญิงมิชชาชีพ นามว่า ชุติมา เรื่องทิพย์ ผู้นี้ เพื่อจะส่งให้ฝ่ายกฎหมายตามจับมาลงโทษ”

แอดมิน ได้ตั้งกระดานเครือข่ายออนไลน์ที่ชื่อว่า “พันทิป” (<http://pantip.com>) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้สื่อสารพูดคุยกันของแต่ละกลุ่มคน ที่มีความสนใจในเรื่องการซื้อ-ขายบัตรคอนเสิร์ตที่ปล่อยขายกันบนเว็บบอร์ดและเว็บไซต์ เพื่อเป็นการเตือนภัยกับเพื่อนในกลุ่มที่ชอบซื้อ บัตรคอนเสิร์ตออนไลน์ หรือหลังจากบัตรคอนเสิร์ตหมด คือนางสาวต้า (นามสมมติ) เธอพยายามโพสต์เรื่องราวที่โดนหลอกจากนางสาวชุติมา เรื่องทิพย์ ไม่ว่าเป็นเป็นการตั้งกระทู้พันทิป เว็บบอร์ดและการสร้างเพจบนเฟซบุ๊ก เพื่อหวังว่าจะเป็นช่องทางที่จะกระจายข่าวให้คนที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้รับรู้และได้ข้อมูลของนางสาวชุติมา เรื่องทิพย์ให้มากที่สุด

1. องค์ประกอบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมอินเทอร์เน็ตที่ชื่อเพจว่า “จับชุติมา เรื่องทิพย์” มี 5 ส่วนประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1.1 สมาชิกเครือข่าย สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ผู้ดูแลเพจ หรือ Admin และลูกเพจ หรือผู้ที่กด Like หน้าเพจ แอดมินของเพจ ประกอบด้วย

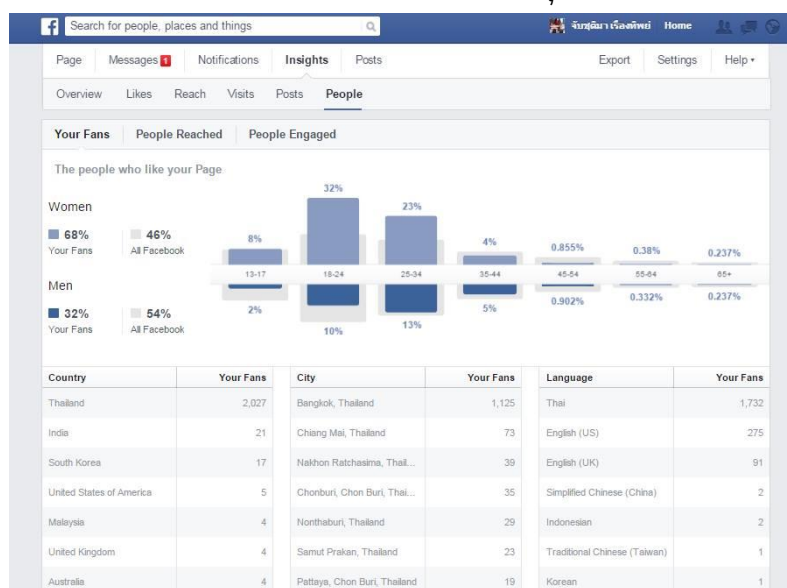
- ก. ผู้จัดตั้งและผู้บริหารเพจของเครือข่าย หรือ ที่เรียกในกลุ่มผู้ใช้บริการเฟซบุ๊ก ว่า แอดมิน (Administrator) ซึ่งแอดมินของเพจจับชุติมา เรื่องทิพย์ ได้แก่ นางสาวต้า (นามสมมติ) อายุ 31 ปี อาชีพ เจ้าหน้าที่การตลาด ด้านอสังหาริมทรัพย์ เป็นผู้ก่อตั้งเพจจับชุติมา เรื่องทิพย์ และเป็นผู้เสียหายจากการโอนเงินค่าบัตรคอนเสิร์ต Sensation No.1 ให้นางสาวชุติมา ราคา 5,000 บาท ใช้เครือข่ายเฟซบุ๊กมานาน 5 ปี และนางสาวนุ่น (นามสมมติ) อายุ 26 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว ใช้เครือข่ายเฟซบุ๊กมานาน 5 ปี เป็นผู้เสียหายอีกรายที่ทำหน้าที่เป็น แอดมินจนถึงปัจจุบัน

แรกเริ่มที่นางสาวต้ารู้ตัวว่าตนเองตกเป็นเหยื่อของภัยทางการซื้อขายบนอินเทอร์เน็ต ด้วยความเร่งรีบกลัวว่าบัตรคอนเสิร์ตที่ตนเองจะซื้ออาจจะโดนคนอื่นซื้อไปก่อน จึงให้แฟนหนุ่มเป็นผู้โอนเงินให้ หลังจากนั้น นางสาวต้าจึงได้เข้าแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่ ต่อมานางสาวนุ่น อีกหนึ่งผู้เสียหาย ผู้เป็นเหยื่อ

ในการหลอกลายบัตรคอนเสิร์ต Maroon 5 ราคา 7,000 บาท ได้เห็นเรื่องราวที่นางสาวต้าโพสต์ไว้ในเว็บไซต์แห่งหนึ่ง จึงตามมากดติดตามเพจ และขอให้นางสาวต้าเพิ่มเธอเป็นอีกหนึ่งแอดมินเพื่อช่วยกันดูแลเพจนี้

ข. สมาชิกเครือข่ายเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ ส่วนหนึ่งมาจากที่นางสาวต้าได้ประชาสัมพันธ์เพจดังกล่าวไว้ในกระทู้จากพันทิป เว็บไซต์ต่าง และการไปออกรายการโทรทัศน์ของนางสาวนุ่น ซึ่งเพจนี้จัดเป็นเพจสาธารณะ หากไม่ได้ติดตามก็สามารถมองเห็นเรื่องราวภายในเพจได้ ทำให้ผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวของเพจสามารถ กดถูกใจ หรือ ไลค์ (Like) เพื่อติดตามข่าวสารได้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของเครือข่ายบนพื้นที่เครือข่ายของตนเอง ที่เรียกว่า ฟีด (feed) แต่การกดถูกใจเพจอาจจะมาจากสาเหตุต่างๆ กัน จึงเป็นการยากที่ระบุได้ แต่ละบุคคลมีความสนใจในข้อมูลของเพจมากน้อยแค่ไหน ผู้ศึกษาจึงกำหนดขอบเขตของความเป็นสมาชิกของเพจ ต้องเป็นบุคคลที่มีการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จากโพสต์ที่แอดมินโพสต์ลงในหน้าเพจ ไม่ว่าจะเป็นการอัปเดตข้อมูลข่าวสารของคดีที่เพิ่มขึ้นมา รูปแบบการเกิดคดี และการแจ้งความคืบหน้าในการตามจับคนร้าย อีกส่วนหนึ่งก็คือการแบ่งปันข้อมูล หรือ แชร์ (share) ข้อมูลหรือข้อความใดๆ ในเพจ ซึ่งแสดงว่า บุคคลนั้นได้เห็นหรืออ่านข้อมูลที่แบ่งปันนั้นแล้ว และมีปฏิสัมพันธ์โดยการแชร์ข้อมูลนั้นทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของเครือข่าย จำนวนผู้กดถูกใจ 2,099 Likes แบ่งออกเป็นเพศชายร้อยละ 68 และเพศหญิงร้อยละ 32 กลุ่มผู้ติดตามส่วนมากจะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18 – 24 ปี รองลงมาคือช่วงอายุตั้งแต่ 25 – 34 ปี ซึ่งช่วงอายุที่ผู้ติดตามน้อยที่สุดจะอยู่ที่ช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป โดยเป็นผู้ที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นส่วนมาก รองลงมาคือจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 7 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์

1.2 จุดมุ่งหมายในการตั้งเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

จากการสัมภาษณ์ถึงจุดมุ่งหมายในการก่อตั้งเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ นางสาวต้าผู้ก่อตั้งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากจะจับมันให้ได้ ให้มันเข้าคุก มันอาจจะไม่ใช้เงินจำนวนมากอะไร แต่เงินแต่ละบาททุกคนก็ทำงานกว่าจะหาเก็บกันมาได้ ไม่อยากให้มันมาฉวยโอกาสโกงเป็นอาชีพแบบนี้ อยากให้ได้ข้อมูลจากเพจ เพราะคิดว่าไม่ได้มีแค่ 2 – 3 คนเท่านั้น จะต้องมีผู้เสียหายมากกว่านี้” แรกเริ่มที่นางสาวต้าเข้าไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็กลับมาที่บ้านเพื่อตั้งสติ คิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากนั้น เธอเริ่มเล่าเหตุการณ์ที่โดนหลอกขายบัตรคอนเสิร์ต พฤติกรรมและวิธีการของคนร้าย ถึงแม้คนร้ายจะส่งรูปบัตรประชาชนมาเพื่อให้ผู้เสียหายมั่นใจ แต่รูปส่งมานั้น เธอกลับมาสังเกตว่ารูปภาพบัตรประชาชนที่นางสาวต้าได้รับไม่ชัดมองเห็นได้แต่กลางๆ ว่าชื่อชุดิมา เรื่องทิพย์ เธอพยายามโพสต์เรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งในกระู้พันทิป เว็บไซต์ขายบัตรคอนเสิร์ตและสุดท้ายคือการตั้งเพจเฟซบุ๊ก เพื่อหวังว่าจะมีผู้เสียหายรายอื่นที่พอให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้อีก สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เธอไม่สามารถอยู่นิ่งได้ นั่นก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับแจ้งความได้กล่าวกับนางสาวต้าว่า “คงจะทำอะไรไม่ได้หรอกนะ คอนเสิร์ตมีวันที่ 27 เขาอาจจะส่งถึงคุณวันที่ 26 ก็ได้ รอให้ถึงวันที่ 27 ถ้าไม่ได้ค่อยมาแจ้งความแล้วกัน” จากการตอบรับของเจ้าหน้าที่ตำรวจทำให้นางสาวต้าคิดว่าจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคนร้ายให้มากขึ้น

และต้องตามหาคนร้ายมารับโทษทางกฎหมายให้ได้ ซึ่งหลังจากที่เธอได้รวบรวม ข้อมูลที่ได้รับมาจากสมาชิกเพจแล้วประมาณ 5 เดือน และเป็นช่วงที่นางสาวบุ๋น ผู้เสียหายอีกรายหนึ่งได้เข้ามาเป็นแอดมินเพจได้ประมาณ 3 – 4 เดือนแล้วนั้น นางสาวต้าก็ไม่มีเวลาเข้ามาดูแลเพจ จึงส่งต่อเพจนี้ให้นางสาวบุ๋นดูแลต่อไป

ด้านนางสาวบุ๋น เป็นผู้เสียหายจากการซื้อตัวคอนเสิร์ต หลังจากที่ได้พบเพจ จับชุดิมา เรื่องทิพย์ จึงแสดงตัวเป็นผู้เสียหาย และขอให้นางสาวต้าเพิ่มเป็นแอดมิน เพจ นางสาวบุ๋นได้ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเข้ามาจัดการเพจนี้ว่า “เพื่อเป็นเรื่อง เตือนสติ ให้คนที่ซื้อของทางอินเทอร์เน็ต ระวังระวังที่จะโดนหลอก และไม่ยากให้ ใครโดนหลอกแบบนี้อีก ไม่ได้หวังว่าจะได้เงินคืน แต่อยากช่วยคนที่โดนหลอก เหมือนกัน แต่ถ้าจับได้ก็จะดีใจมาก” นอกจากนั้น นางสาวบุ๋นพยายามอัปเดตข้อมูล ผ่านกระดานเพจ และได้รับข้อมูลข่าวสารของคนร้ายจากผู้เสียหายอยู่เรื่อยๆ จึงได้ แนะนำขั้นตอนการติดตามเรื่องแก่ผู้เสียหายรายอื่นๆ และนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มารวบรวมเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ประกอบเป็นหลักฐาน และยังเป็นผู้รวบรวมผู้เสียหาย เพื่อไปดำเนินเรื่องต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.3 การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกร่วมกันของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรม บนอินเทอร์เน็ตที่ใช้ชื่อว่า “จับชุดิมา เรื่องทิพย์” เป็นเครือข่ายชุมชนที่สร้างขึ้นจาก ผู้เสียหายเอง และได้รับข้อมูลจากผู้เสียหายอีกหลายๆราย ที่ร่วมมือกันเพื่อติดตาม ข้อมูลและความเคลื่อนไหวของคนร้าย รวมถึงการสร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้เสียหาย กันเอง ให้ผู้เสียหายที่ถอดใจกับการติดตามเรื่อง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดย ผู้เสียหายท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ในกระทู้พันทิปว่า “เรื่องราวที่ดิฉันนำมาแชร์ในวันนี้ ดิฉัน ต้องการให้ทุกคน ทราบความจริงและรายละเอียดทุกอย่าง ดิฉันอยากให้ทุกคนรู้ว่า เมื่อ คุณแพ้แล้ว คุณอย่าแพ้ซ้ำสอง อย่าเพิ่งท้อ อย่าเพิ่งถอดใจ จงพยายามทำทุกอย่างที่ตัวเอง ทำได้ อย่างตัวดิฉันเอง ได้ทำใจไว้ครึ่งหนึ่งแล้ว ว่าการที่ไปกองปราบ จะไม่ได้อะไร เพราะว่าไปกันแค่สามคน แต่ตัวดิฉันก็ทำสำเร็จได้ ดิฉันไม่ได้จะสอนให้ใช้น้ำตา กับ ตำรวจ แต่ตำรวจแค่บอกว่า 'หนูร้องไห้ทำไม รู้ไหมว่าตำรวจแพ้น้ำตา' หวังว่าเรื่องนี้จะ เป็นบทเรียนให้แก่ใครหลายคน ที่ได้ทำการติดต่อซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต ดิฉัน ไม่ได้บอกว่าห้ามซื้อ แต่ควรจะพิจารณาให้ดี ว่าผู้ขายเป็นใคร มีเว็บไซต์ขายเป็นหลัก

แหล่งใหม่ เชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน ส่วนเรื่องบัตรคอนเสิร์ต ดิฉันแนะนำให้อ้างอิงโดยตรงกับผู้จำหน่ายบัตร แต่ถ้าบัตรหมดจริงๆ อยากมาซื้อข้างนอก ก็ควรจะนัดรับเจอของกับผู้ชายโดยตรง ถ้าเค้าอ้างเหตุผลว่าอยู่ต่างจังหวัด ก็ควรจะตัดใจ และไม่ซื้อกับผู้ชายท่านนั้นโดยเด็ดขาด” จากข้อความข้างต้น ทำให้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เสียหายอีกหลายรายให้ความร่วมมือในการตามหาเบาะแสของคนร้าย และเข้าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจในที่สุด

1.4 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ศึกษาในกรณีเพจบนเครือข่ายเฟซบุ๊ก สามารถแบ่งหลักการมีส่วนร่วมบนเพจ ที่จะต้องผ่านการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลจากเพจ ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

- การร่วมถูกใจ (Like) ผู้ศึกษาถือว่าถูกเพจที่เข้ามามากด Like นั้น ได้ผ่านการอ่านและรับรู้ถึงสารที่แอดมินได้โพสต์ลงเพจ หลังจากนั้น ผู้ที่ถูกถูกใจจึงจะไปกดที่ปุ่มถูกใจ จำนวนถูกใจของแต่ละโพสต์ก็จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เพียงแต่โพสต์นั้น จะไปปรากฏอยู่บนหน้ากระดาน (Wall) ของถูกเพจได้เพียงอย่างเดียว แต่การเกิดการมีส่วนร่วมนั้นจะเกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการรับรู้ของถูกเพจที่เกิดขึ้นจากการกดถูกใจด้วยนั่นเอง ถือว่าการกดถูกใจ (Like) เป็นการแสดงออกถึงความมีส่วนร่วมในระดับเริ่มต้น
- การร่วมแสดงความคิดเห็นบนกระดาน (Comment) หลังจากถูกเพจได้อ่านสารที่แอดมินโพสต์ลงแล้วนั้น หากถูกเพจบางคนมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมกับสารก่อนหน้า ถูกเพจบางคนก็จะร่วมแสดงความคิดเห็นของตัวเองลงใต้โพสต์นั้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้ถือว่าการแสดงออกอย่างมีส่วนร่วมระดับกลาง
- การร่วมแบ่งปันข้อมูล (Share Post) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดในเครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต การแบ่งปันข้อมูลนั้นสามารถแบ่งไปให้กับเพื่อนๆ ในทันที และสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวพร้อมแบ่งปันข้อมูลได้ด้วย และส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่เพจจับจุดมา เรื่องทิพย์ได้กระจายออกไปอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาแบบสังเกตการณ์ของปฏิสัมพันธ์ภายในเฟซบุ๊กติมา เรื่องทิพย์ จะเกิดการมีส่วนร่วมทั้ง 3 รูปแบบ เมื่อมีการโพสต์รูปภาพของคนร้าย การก่อเหตุล่าสุดของคนร้าย และข่าวที่ออกสื่อกระแสหลักต่างๆ จะมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกเฟซบุ๊กค่อนข้างมาก ทั้งมีการกดถูกใจ แสดงความคิดเห็น และแบ่งปันไปยังเฟสบุ๊กส่วนตัวเพื่อเตือนภัยให้ผู้อื่นเห็น อีกส่วนหนึ่งคือแอดมินจะโพสต์รวบรวมผู้เสียหายในหน้าเพจ และแอดมินได้แสดงตัวอย่างชัดเจน ทำให้สมาชิกเพจให้ความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือในการส่งหลักฐานให้แก่แอดมิน จะมีการเข้ามาแสดงความคิดเห็นและเปิดเผยเบอร์โทรศัพท์มือถืออีกนอกระยะ รวมถึงมีการเปิดช่องทางให้ส่งหลักฐานต่างๆมายัง E – mail ส่วนตัวด้วย

ภาพที่ 8 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และกระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย

จากภาพที่ 8 เป็นลักษณะการแบ่งปันข้อมูลหลังจากที่แอดมินโพสต์รูปภาพคนร้าย สมาชิกของเพจส่วนหนึ่งได้แบ่งปันและเตือนภัยกับเพื่อนในเฟสบุ๊กให้ระมัดระวัง

คนร้าย ผู้ศึกษาเห็นว่า จุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต อาจจะไม่ได้เป็นการป้องกันอาชญากรรมที่ทำให้ผู้รับรู้ให้ความสนใจมากเท่ากับการส่งสารด้วยสื่อกระแสหลัก แต่ก็ยังเป็นจุดเล็กๆ ที่ทำให้คนที่รับสารนั้น สามารถช่วยแบ่งปันโพสต์นี้ต่อๆ กันไปอย่างไม่จำกัด

ภาพที่ 9 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และกระจายข้อมูลเพื่อป้องกันอาชญากรรม

	สิริวิมล ทราย ผู้หญิงลั่นลา นำส่งสารอย่าทำอีกนะค่ะ กสสยตัวได้ ทาดีไว้พร้อมให้อภัยคนคิดจะทำดีเสมออากาศดีลบให้ได้นะคะสู้ๆ November 21, 2012 at 3:08pm · Like · ๒ 2
	Nantakorn Janhom มีมีมีทำเหมือนกัน ทำไมไม่ทำงานสุจริตคนอื่นเค้าต้องทำงานกว่าจะได้เงินมา!นี้แนะนำกรรมดีจรวด! November 21, 2012 at 3:10pm · Like
	Choochart Lynn Khengdee เค้าไปทำอะไรมาหรอ November 21, 2012 at 3:10pm · Like
	Nantakorn Janhom โกงคนอื่นละสิ โคนจับแว่ว November 21, 2012 at 3:13pm · Like
	พีคิว 'สองร้อย' ไม่น่าโกงเงินเค้ามาเรยเงินที่เหลือเอาไปใช้ต่อในคุกสักจะไซริปาวเนี่ย November 21, 2012 at 3:13pm · Like · ๒ 1
	P'Rang Black Label โง่ แท้ November 21, 2012 at 3:47pm · Like
	พีฟุ่ลิด เกเร ทำตัวไม่สวยแถมโกงเงินผู้อื่นอีกโง่ทำไปได้เนอะ November 21, 2012 at 4:01pm · Like
	Ze Pang Zii Nkc เลว!!!มวีกสมน้ำหน้าเวณค่าตามพัน November 21, 2012 at 4:11pm · Like
	Abjn June Jirapa สมน้ำหน้า อายกโง่ November 21, 2012 at 4:24pm · Like · ๒ 1
	จริงจัย แต่ไม่ จริงจ้ง โกง ทำไมเดือดร้อนตัวเอง November 21, 2012 at 4:49pm · Like · ๒ 1

ที่มา : <https://www.facebook.com/Catchchutimaruentip>

จากภาพที่ 9 สมาชิกเพจแสดงความเห็นต่อโพสต์ที่จับตัวคนร้ายได้ แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ที่สมาชิกเพจจำนวนหนึ่งได้เฝ้าดูและติดตามเรื่องราวทั้งหมดที่แอดมินโพสต์อยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยแสดงความคิดเห็นด้วยหลักความถูกต้อง สิ่งใดควรหรือไม่ควร อีก

ทั้งยังมีการแสดงความเห็นใจแก่คนร้าย แสดงถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกเพจต่อเพจ

1.5 ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต นั่นคือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน เนื่องด้วยเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ เป็นเพจที่หาแนวร่วมในการจับคนร้ายให้ได้ จึงเป็นเพจที่ค่อนข้างเปิดเผยตัวตนและข้อมูลส่วนตัวของตนเองอย่างชัดเจน รวมถึงมีการเปิดช่องทางในการติดต่อในหลายๆ ด้าน เช่น การให้เบอร์โทรศัพท์มือถือของตนเองในหน้าเพจ การให้ E-mail address การนัดหมายเวลาและการเคลื่อนไหวของกลุ่ม นอกจากนี้ ทางกลุ่มผู้เสียหายเองยังมีการติดต่อกันทางโทรศัพท์ และนัดหมายรวมตัวกันด้วย

2. ความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย มีหลักการที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ

1.2.1 สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม

ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2556 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับชื่อว่า ชุดิมา เรื่องทิพย์ ในข้อหาข้อโกงทรัพย์ ซึ่งบุคคลผู้นี้เป็นที่รู้จักในวงการต่างๆ ในเครือข่ายผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในฐานะคนร้ายข้อโกงด้วยการหลอกผู้เสียหายจำนวนมาก ให้โอนเงินเพื่อซื้อสินค้าชนิดต่างๆ โดยเฉพาะตัวคอนเสิร์ตต่างๆ สินค้ามือสองต่างๆ โดยการจับกุมเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้ร้ายรายนี้ได้ติดต่อของเช่ารถกับผู้ให้บริการเช่ารถรายหนึ่ง แต่มีลักษณะเป็นพิรุณ ซึ่งน่าเชื่อว่า จะมีการหลอกหลวง ข้อโกง ผู้ให้บริการเช่ารถจึงได้สืบค้นข้อมูลของผู้ที่มาติดต่อเช่ารถรายนี้จากอินเทอร์เน็ต จึงได้ทราบว่าเป็นผู้ต้องหาที่มีคดีติดตัวตามหมายจับ จึงมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อประสานจับกุม

เมื่อถูกจับกุมในครั้งนั้น ชุดิมา เรื่องทิพย์มีอายุได้ 22 ปี และเคยถูกจับกุม และจำคุกมาแล้วในเวลาไม่กี่เดือนก่อนหน้าคือ ในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2555 ในคดีประเภทเดียวกัน รวมถึงมีการพบหลักฐานยาเสพติดในตัวผู้ต้องหาครั้งนี้ด้วย

จากการจับกุมในปีพ.ศ. 2555 นั้น ผู้ต้องหาคือ นางสาวชุดิมา เรื่องทิพย์นี้ได้สารภาพว่า ก่อเหตุในลักษณะข้อโกงมาแล้ว 3 ปี แต่ข้อมูลจำนวนมากในเครือข่าย

อินเทอร์เน็ตทำให้เชื่อได้ว่า นางสาวชุตติมา เรื่องทิพย์นั้นมีพฤติกรรมขโมยเงินด้วยการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตย้อนไปได้ถึงพ.ศ. 2549 เป็นอย่างน้อย โดยให้การหลอกลวงประกาศขายตัวคอนเสิร์ตนักร้องญี่ปุ่นและเกาหลีที่มาจัดการแสดงในเมืองไทย ให้กับแฟนเพลงผู้สนใจที่ไม่สามารถจองตั๋วได้ทันเวลา โดยให้ผู้เสียหายรายต่างๆ โอนเงินมาก่อน และสัญญาว่าจะส่งตัวคอนเสิร์ตไปให้ เมื่อมีการโอนเงินแล้ว ผู้ต้องหารายนี้ก็จะตัดการติดต่อกับผู้เสียหายและหนีหายไปพร้อมกับเงิน ซึ่งในบางกรณีมีมูลค่าหลายหมื่นบาท นอกจากตัวคอนเสิร์ตแล้วผู้ต้องหายังหลอกลวงขโมยเงินให้ผู้เสียหายที่สนใจไปเที่ยวและคอนเสิร์ตในต่างประเทศในลักษณะคล้ายกันๆ รวมถึงมีการหลอกลวงขายสินค้ามือสองหลายชนิด โดยที่ผู้เสียหายส่วนใหญ่ไม่ได้แจ้งความแต่อย่างไร ในหลายกรณีที่มีการแจ้งความหรือลงบันทึกประจำวันก็ไม่มีการติดตาม โดยผู้ร้ายรายนี้ก็ยังคงหลอกลวงขโมยเงินต่อมาเรื่อยๆ โดยตำรวจในท้องที่ต่างๆ ที่มีการแจ้งความก็ไม่มีการออกหมายเรียกหรือหมายจับผู้ร้ายรายนี้แต่อย่างใด

เมื่อเดือนสิงหาคม 2555 ‘คุณต้า’(นามสมมุติ) หนึ่งในผู้เสียหายจำนวนมากได้จัดตั้งเพจ “จับชุตติมา เรื่องทิพย์” (www.facebook.com/Catchchutimaruentip) ในเพจเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก เพื่อรวบรวมสมาชิกและข้อมูลจากผู้รู้จักชุตติมา เรื่องทิพย์ เพื่อส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตามจับมารับโทษตามกฎหมาย และมีผู้เสียหายอีกบางท่านได้ประสานติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจนนำมาซึ่งการจับกุมผู้ร้ายรายนี้เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2555 โดยใช้เพจ “จับชุตติมา เรื่องทิพย์” เป็นแหล่งประกาศข้อมูลและนัดหมายในการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหารายนี้

ในระหว่างการดำเนินคดีนางสาวชุตติมา เรื่องทิพย์ เพจ “จับชุตติมา เรื่องทิพย์” ก็ยังให้ข้อมูลในการขโมยเงินของผู้ร้ายรายนี้อย่างต่อเนื่อง หลังจากมีการประกันตัวในขณะที่คดียังอยู่ในชั้นศาล ผู้ต้องหาชุตติมา เรื่องทิพย์อาจเรียกได้ยังคงหลอกลวงขโมยเงินเกือบทุกวัน โดยมีข้อมูลของผู้เสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละวันตั้งแต่มูลค่าหลักร้อยจนถึงหลายพันบาท โดยผู้ร้ายรายนี้ได้ใช้ชื่อในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหลายชื่อกับเปลี่ยนอีเมลหลายครั้งด้วยกันและมีหมายเลขโทรศัพท์กับหมายเลขบัญชีธนาคารหลายรายการ จนเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2556 ก็ถูกจับกุมอีกครั้ง

หลังจากมีการจับกุมครั้งที่ 2 ผู้ต้องหารายนี้ ก็คงจะมีการขู่โก่งหลอกหลวงในช่วงเวลาที่ประกันตัวจากการคุมขังอย่างต่อเนื่อง จนถึงในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2557ก็ไม่ข้อมูลเพิ่มเติมจาก “จับชุดิมา เรื่องทิพย์”

กรณีการจัดตั้งเพจ “จับชุดิมา เรื่องทิพย์” เกิดขึ้นจากผู้เสียหายที่ถูกกระทำโดยการขู่โก่งของนางสาวชุดิมา เรื่องทิพย์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมผู้เสียหายคนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีของผู้ร้ายรายนี้ให้ถึงที่สุด โดยเน้นการลงข้อความ (โพสต์) ใดๆ ซ้ำหลายครั้ง เพื่อให้มีการเผยแพร่แบ่งปันข้อความทั้งหลายดังกล่าวในเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊กเป็นสำคัญ และเผยแพร่ในสื่ออินเตอร์เน็ตอื่นๆ ควบคู่กันไป (เช่น เพจพันทิป www.pantip.com) รวมถึงมีการให้ข้อมูลของมิจฉาชีพรายนี้ที่เกิดขึ้นในหน้าเว็บบอร์ดการซื้อขายต่างๆ และมีการเตือนให้ระวังมิจฉาชีพรายนี้อย่างสม่ำเสมอ แต่มีการให้ข้อมูลของมิจฉาชีพรายอื่นน้อยมาก

1.2.2 การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ เป็นลักษณะการสร้างพื้นที่แบบกระจายข่าวให้คนใกล้ตัวแล้วขยายออกไปเป็นวงกว้าง และการประชาสัมพันธ์จากโดยอาศัยสื่อกระแสหลัก แรกเริ่มที่นางสาวต้าตั้งเพจขึ้นมา นางสาวต้าได้แบ่งปันเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ไปยังเฟสบุ๊กของตนเองเพื่อให้คนใกล้ตัวช่วยกระจายข่าวออกไป ส่วนนางสาวบุ๋นจะช่วยในการโพสต์กระทู้ในพันทิปและเว็บบอร์ดต่างๆ ตัวเลขของผู้ติดตามเพจจึงมีมากขึ้นจากการสร้างกระทู้และเว็บบอร์ดบอกเล่าเรื่องราวของผู้เสียหายเอง อีกส่วนหนึ่งที่มีผลในการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กว้างขึ้นคือผู้ติดตามมาจากการชมโทรทัศน์ที่ผู้เสียหายไปออกรายการและให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดตั้งเพจขึ้นมา ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในการสร้างพื้นที่ทางสังคมบนอินเตอร์เน็ต แต่ยังสามารถผลักดันให้พื้นที่ของตนเป็นเครือข่ายที่มีพลังประชาชนและนำไปสู่การออกสื่อกระแสหลักสาธารณะ ทำให้การสร้างพื้นที่ทางสังคมมีกว้างมากขึ้น

1.2.3 การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมของเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมบนอินเตอร์เน็ต ที่ใช้ชื่อว่า “จับชุดิมา เรื่องทิพย์” จะเห็นได้ว่า ทั้งแอดมินและสมาชิกของเพจเองนั้น มุ่งหวังให้เพจนี้สามารถได้มาซึ่งข้อมูลที่จะระบุตัวคนร้ายเพื่อจับกุม และนำ

ตัวคนร้ายมารับโทษตามกฎหมาย หากผู้เสียหายแต่ละรายไปแจ้งความกันคนละที่ ผู้เสียหายก็จะมีเสียงร้องทุกข์ที่เบาบาง แต่หากผู้เสียหายรวมกลุ่มกันเพื่อร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เสียงของผู้เสียหายย่อมเป็นเสียงที่ดัง เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะได้ยินและได้รับความสนใจ เจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็อาศัยข้อมูลของผู้เสียหายทั้งหมด มาประกอบเป็นหลักฐานในการเอาผิดคนร้ายได้เช่นกัน

3. ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายของผู้จัดตั้งเพจจับชู้ตริมา เรื่องทิพย์ เป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน เนื่องจากกลุ่มผู้เสียหายเป็นกลุ่มที่มีความชื่นชอบศิลปินนักร้องคล้ายๆ กัน จึงทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกันเป็นอย่างดี และมีช่องทางในการกระจายข้อมูลและติดต่อสื่อสารกันอย่างชัดเจน เป็นวงแคบที่เฉพาะกลุ่ม จึงทำให้ความสัมพันธ์ของเครือข่าย ๙ ค่อนข้างใกล้ชิดกัน แต่ด้วยข้อจำกัดของแต่ละคนในบทบาทหน้าที่ จึงทำให้ผู้เสียหายบางราย ไม่สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของคดีและเดินทางเอาความกับผู้ต้องหาได้ เช่นเดียวกับนางสาวต้า ซึ่งเป็นผู้จัดตั้งเพจจับชู้ตริมา เรื่องทิพย์เอง นางสาวต้ากล่าวว่า “ทั้งครอบครัวและแฟนต่างก็บอกกับตนว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่จะไปตามจับเขาหรอก ขนาดเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจในการจับกุมอยู่ในมือก็ไม่สามารถทำอะไรได้ แล้วเราเป็นแค่ประชาชน อำนาจก็ไม่มี บารมีก็ไม่มี ใครจะมาช่วยเหลือเรา เอาเวลาที่เสียไปหันมาใส่ใจครอบครัวและตั้งใจทำงานดีกว่า ถือเสียว่าเป็นการฟาดเคราะห์ซื้อประสบการณ์ไปแล้วกัน” ทางด้านนางสาวต้า หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ถูกนางสาวชู้ตริมา เรื่องทิพย์หลอก เธอก็พยายามหาข้อมูล ติดตามและตั้งกระทู้เพื่อเล่าถึงเหตุการณ์และหาแนวร่วม เพราะเธอคิดว่าไม่ใช่เธอคนเดียวแน่ ๆ ที่ถูกหลอก จนทำให้ได้รู้จักกับนางสาวบูน ผู้เสียหายอีกรายหนึ่ง ทั้งสองคนช่วยกันเก็บข้อมูลเบาะแสเกี่ยวกับคนร้าย หลังจากนั้นประมาณ 3 สัปดาห์นางสาวต้าก็ได้ลดบทบาทในการเป็นผู้จัดการเพจ และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในเพจอีก ด้านนางสาวบูน หลังจากที่ได้เข้ามาดูแลเพจแล้ว ก็พยายามรวบรวมผู้เสียหาย โดยมีการจัดตั้งกลุ่มใน WhatsApp และ Line เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร และอัปเดตข้อมูลกันในกลุ่มผู้เสียหาย นอกจากนี้ ยังมีการนัดรวมตัวกันไปยังกองบังคับการปราบปราม เขตจตุจักร รวบรวมพยาน และหลักฐานให้สามารถจับผู้ต้องหามารับโทษหลายคนได้ หลังจากจับตัวผู้เสียหายได้แล้ว ผู้จัดการเพจและผู้เสียหายรายอื่นๆ ก็เริ่มห่างหายไป เพราะโทษที่ผู้ต้องหาได้รับนั้นค่อนข้างเบา จึงทำให้ผู้เสียหายไม่ตั้งใจดำเนินคดีใดๆ ต่อไป แต่หลังจากที่จับกุมผู้ต้องหาได้ประมาณ 2 เดือน

ผู้ต้องหาที่กลับมาขอโทษอีกหลายคนก็ จึงทำให้เพจยังคงมีความเคลื่อนไหว และมีการติดต่อกับผู้จัดการเพจอย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษาและแนะนำการดำเนินคดีต่อไป

4. ความสัมพันธ์ระหว่างเพจหรือผู้จัดการเพจกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเกี่ยวข้อง เบื้องต้นผู้เสียหายทุกรายได้เข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจของแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นหลักฐาน และเมื่อได้รวมตัวกัน จึงเป็นเหตุให้ได้เบาะแสของผู้ต้องหาที่ติดต่อขอเช่ารถยนต์กับบริษัทแห่งหนึ่ง เจ้าของบริษัทได้ตรวจสอบประวัติผู้เช่าบนอินเทอร์เน็ต และพบว่าชื่อและนามสกุลตรงกับบุคคลที่เพจจับกุมมา เรื่องทิพย์กำลังตามหาอยู่ จึงแจ้งไปยังเพจและประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นสามีของเจ้าของบริษัทรถเช่าเอง ร.ต.ต. จักรพงษ์ (นามสมมติ) ได้กล่าวว่า “การจัดตั้งเพจจับกุมมา เรื่องทิพย์ขึ้นมา ถือว่าเป็นการช่วยจัดการให้ข้อมูลอยู่เป็นหมู่เป็นก้อน จัดระบบให้รู้เรื่องราวได้เป็นอย่างดี มีที่มาที่ไปรวมถึงมีพยานบุคคลและหลักฐานที่อยู่ในเพจ หากไม่มีข้อมูลของผู้ต้องหาทั้ง ชื่อจริงและนามสกุลอยู่บนอินเทอร์เน็ต เราก็จะไม่รู้เลยว่าเขาคือมิจฉาชีพที่มีคดีติดตัวอยู่แล้ว และก็มีแนวโน้มว่ากำลังก่อคดีอีกหลายคน ถือว่าเป็นการใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตได้เป็นประโยชน์อย่างมาก” แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ใช้เครือข่าย ฯ นี้เป็นเครื่องมือหลักในการตามจับผู้ต้องหาก็ตาม แต่ก็ถือว่าเครือข่าย ฯ ที่กลุ่มผู้เสียหายจัดตั้งขึ้นนั้นช่วยประหยัดเวลาในการสอบสวนคดีและเป็นหลักฐานในการเอาความแก่ผู้ต้องหาได้ สำหรับจุดอ่อนในการใช้เครือข่าย ฯ เพื่อตามจับผู้ต้องหานั้น ร.ต.ต. จักรพงษ์ (นามสมมติ) กล่าวว่า “เนื่องจากเพจ ฯ ได้ตั้งเป็นสาธารณะที่สามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารให้ผู้อื่นเพื่อเป็นการเตือนภัยได้ และสามารถเข้ามาดูความเคลื่อนไหวของเพจ ฯ ได้ทุกคน แต่สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจเองคิดว่า อาจจะทำให้ผู้ต้องหา รู้ตัวและหลบหนีได้ทัน เพราะในโลกของอินเทอร์เน็ตไม่มีอะไรมาตรวจสอบได้ว่าเฟสบุ๊ก หรืออีเมล ชื่อนี้ หน้าตาแบบนี้เป็นของเขาจริงๆ เสมือนเพจ ฯ อยู่กลางแจ้งแต่เรากลับไม่รู้ว่ามีผู้ต้องหา อยู่ตรงไหน”

กรณีศึกษาที่ 3 เพจ ”ตามล่าไอปัง”

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตของเพจที่ชื่อว่า “ตามล่าไอปัง” (https://www.facebook.com/tamlaiping/info?tab=page_info) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2555 จำนวนผู้ถูกใจเพจทั้งหมด 489 Likes (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558) โดย

มีผู้ร่วมก่อตั้งและดูแลเพจที่เรียกว่า แอดมิน (Administrator) เพียงคนเดียว ทำหน้าที่ในการโพสต์ (Post) และแบ่งปันข้อมูล (Share) ทั้งในรูปแบบตัวอักษร รูปภาพและวิดีโอ เพื่อจะตามจับนายปรมินทร์ เจริญไชย (นามสมมติ) คนผู้ต้องหาในคดีลักทรัพย์ จึงเป็นเหตุให้ก่อตั้งเพจขึ้นมาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนร้าย

เพจ “ตามล่าไอ้ปิ้ง” จัดตั้งขึ้นเพื่อประกาศจับ นายปรมินทร์ เจริญไชย หรือปิ้ง ผู้ต้องหาคดีลักทรัพย์จำนวนหลายคดี ดังนี้ วันที่ 1 กรกฎาคม 2555 แจ้งความที่สถานีตำรวจภูธรไทย ผู้เสียหายแจ้งว่า นายปรมินทร์ได้อ้างตัวเป็นทูตลาว ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อัศวิน อุดุลยฤทธิกุล กระทรวงการต่างประเทศ มาทำงานไทย 9 วัน แล้วมีปัญหารื่องที่พัก ผู้เสียหายรู้จักนายปรมินทร์ จากเพื่อน (ซึ่งคนในกลุ่มเพื่อนก็โดนหลอกเช่นกัน) เลยรู้สึกเห็นใจ อยากช่วยเหลือจึงอนุญาตให้พักกับตนเองด้วย วันอาทิตย์ที่ผู้เสียหายได้ออกไปทำงาน นายปรมินทร์ ได้ลักทรัพย์ของมีค่าทั้งหมดที่อยู่ในคอนโดของผู้เสียหาย มูลค่าประมาณหนึ่งแสนหกหมื่นบาท อาทิ กล้อง Cannon 60D, Mac Book Air, Sony Vio, เข็มขัด Louis Vuitton และกระเป๋าเดินทาง

แรกเริ่มแอดมินใช้เครือข่ายเริ่มต้นที่ชื่อว่า “พันทิป” (<http://pantip.com>) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้สื่อสารพูดคุยกันของแต่ละกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก ที่มีความสนใจในเรื่องที่คล้ายๆกัน โดยมีการแบ่งปันข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย คือนายพัน (นามสมมติ) ในห้องศาลาประชาคม เกี่ยวกับภัยสังคม ปัญหาสังคม โดยนายนิว (นามสมมติ) เป็นพี่ชาย ช่วยเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำและถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนายพันให้แก่เพื่อนในเว็บไซต์พันทิปได้ เป็นเรื่องเตือนภัยและหวังว่าจะได้เบาะแสหรือข้อมูลบ้าง หลังจากนั้น นายพันได้สร้างเพจในเฟสบุ๊ค “ตามล่าไอ้ปิ้ง” ขึ้นมาเพื่อเป็นอีกช่องทางในการถ่ายทอดเรื่องราวและหวังที่จะได้ข้อมูลและเบาะแสของผู้ต้องหากลับมาเช่นกัน

1. องค์ประกอบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมอินเทอร์เน็ตที่ชื่อเพจว่า “ตามล่าไอ้ปิ้ง” มี 5 ส่วนประกอบที่สำคัญ ดังนี้
 - 1.1 สมาชิกเพจ สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ผู้ดูแลเพจ หรือ Admin และลูกเพจ หรือผู้ที่กด Like หน้าเพจ แอดมินของเพจ จำนวนทั้งหมด 1 ท่าน ได้แก่ นายพัน (นามสมมติ)
 - ก. ผู้จัดตั้งและผู้บริหารเพจของเครือข่าย หรือ ที่เรียกในกลุ่มผู้ใช้บริการเฟสบุ๊ค ว่า แอดมิน หรือ ผู้จัดการเพจ (Administrator) คือ ผู้ที่ดูแลจัดการและควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลของหน้าเพจ โดยสามารถจัดการ

ข้อมูลได้ทั้งในรูปแบบข้อความ รูปภาพและวิดีโอ จำกัดผู้ที่เข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งถือว่าเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

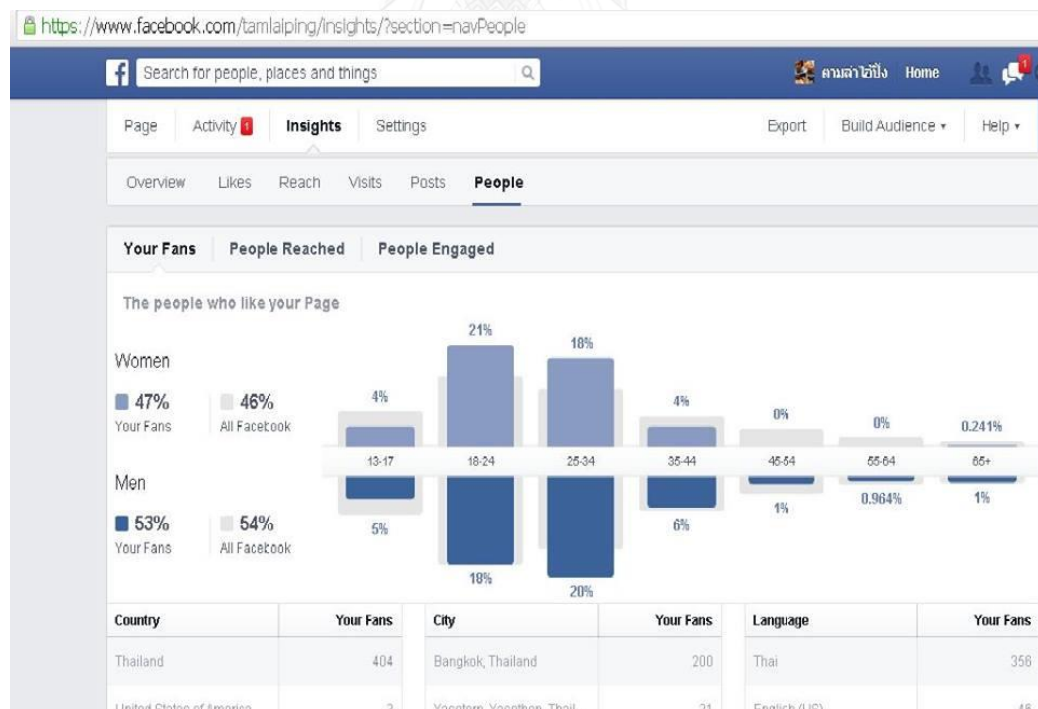
นายพัน (นามสมมติ) อายุ 29 ปี กำลังศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นผู้จัดตั้งเพจ “ตามล่าไอ้ปิ้ง” และเป็นผู้เสียหายในคดีลักทรัพย์ เหตุเกิดที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งย่านสุขุมวิท ผู้ต้องหาและผู้เสียหายนัดกันดูหนัง Step Up 4 3D (ผู้เสียหายได้รู้จักกับนายพรมินทร์ ประมาณ 1 สัปดาห์ และได้นัดทานข้าวด้วยกันมาแล้ว 2 ครั้ง) วันที่เกิดเหตุนายพรมินทร์ได้แก้งบอกว่าแบตเตอรี่มือถือของตัวเองหมด ผู้เสียหายจึงให้โทรศัพท์มือถือ Samsung รุ่นเก่า ให้โทรออก นายพรมินทร์ได้นำไปโทรในห้องน้ำแล้ว แก้งทำตกหล่นในชักโครก เพื่อทำลาย สภาพเปียกและพัง (เอาไปขายก็ไม่ได้เงิน) จึงพยายามขอยืม iPhone 4s ในระหว่างหนังฉาย อ้างต้องโทรหาแม่ด่วน จากนั้นก็หลบหนีไป นายพันรู้จักและใช้งานอินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่อายุ 13 ปี และใช้เฟสบุ๊กมานาน 10 ปี

แรกเริ่มที่นายพันรู้ว่าถูกลักทรัพย์ นายพันได้เข้าแจ้งความที่สถานีตำรวจทองหล่อ เป็นสถานีตำรวจในพื้นที่เกิดเหตุ และกลับมาปรึกษานายนิว ซึ่งเป็นพี่ชายของตน จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งเพจ ฯ และตั้งกระทู้ เพื่อหวังว่าจะมีคนรู้จักและเคยพบเห็นผู้ต้องหาในภาพและลักษณะเช่นนี้ และได้รับข้อมูลเบาะแสเกี่ยวกับผู้ต้องหาเพื่อนำไปสู่การจับกุม ทั้งสองได้แบ่งหน้าที่ในการดูแลและจัดการ โดยนายนิวเป็นผู้ดูแลกระทู้พันทิป ส่วนนายพันเป็นผู้จัดการเพจเฟสบุ๊ก

- ข. **สมาชิกเครือข่ายเพจ “ตามล่าไอ้ปิ้ง”** เนื่องจากรูปแบบของเพจ “ตามล่าไอ้ปิ้ง” เป็นแบบสาธารณะ ทำให้ผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวของเพจสามารถ กดถูกใจ หรือ ไลค์ (Like) ให้กับเพจได้ ซึ่งจะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของเครือข่ายบนพื้นที่เครือข่ายของตนเอง ที่เรียกว่า ฟีด (feed) แต่การกดถูกใจเพจอาจจะมาจากสาเหตุต่างๆ กัน จึงเป็นการยากที่จะระบุได้ แต่ละบุคคลมีความสนใจในข้อมูลของเพจมากน้อยแค่ไหน ผู้ศึกษาจึงกำหนดขอบเขตของความเป็นสมาชิกของเพจ ต้องเป็นบุคคลที่มีการกดถูกใจเพจ แสดงความคิดเห็นต่างๆ จากโพสต์ที่แอดมิน

โพสต์ลงในหน้าเพจ ไม่ว่าจะเป็นการอัปเดตข้อมูลข่าวสารของคดีที่เพิ่มขึ้นมา รูปแบบการเกิดคดี และการแจ้งความคืบหน้าในการตามจับคนร้าย อีกส่วนหนึ่งก็คือการแบ่งปันข้อมูล หรือ แชร์ (share) ข้อมูลหรือข้อความใดๆ ในเพจ ซึ่งแสดงว่า บุคคลนั้นได้เห็นหรืออ่านข้อมูลที่แบ่งปันนั้นแล้ว และมีปฏิสัมพันธ์โดยการแบ่งปันข้อมูลนั้นทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของเครือข่าย จำนวนผู้กดถูกใจ 489 Likes แบ่งออกเป็นเพศชายร้อยละ 53 และเพศหญิงร้อยละ 47 กลุ่มผู้ติดตามส่วนมากจะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18 – 24 ปี รองลงมาคือช่วงอายุตั้งแต่ 25 – 34 ปี ซึ่งช่วงอายุที่ผู้ติดตามน้อยที่สุดจะอยู่ที่ช่วงอายุตั้งแต่ 55 – 64 ปี โดยเป็นผู้ที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นส่วนมาก และรองลงมาคือจังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นจังหวัดภูมิลำเนาของผู้ต้องหา

ภาพที่ 10 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจตามล่าไอปัง

1.2 จุดมุ่งหมายในการตั้งเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

เพจ “ตามล่าไอ้ปิ้ง” จัดตั้งเพื่อตามหาข้อมูลและเบาะแสของคนร้าย ผู้จัดตั้งเพจกล่าวว่า “เราแจ้งความแล้วแต่เราก็ยังต้องหาวิธีที่ทำให้รู้จักเขามากขึ้น หาข้อมูลเขาให้ได้ ตำรวจเขางานเยอะ คดีเล็กอย่างเราเขาไม่วังให้หรอก คนเดือดร้อนกว่าเรามีทุกวัน เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากได้ตัวเขามาลงโทษ เราก็ต้องช่วยตัวเอง ต้องพึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด หาข้อมูลเท่าที่เราหาได้ก่อน ส่วนตำรวจก็ทำตามหน้าที่ของเขา” ด้านนายนิเวศก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งเพจเฟซบุ๊กว่า

หลังจากที่ตั้งเพจเฟซบุ๊กและกระหู่พันทิปแล้วนั้น ผู้เสียหายก็ใช้โปรแกรมที่รู้จักกันกับผู้ต้องหาครั้งแรกอีกครั้ง คือ Application Grindr, Gay spy โดยใช้บัญชีชื่อใหม่ เพราะบัญชีเดิมผู้ต้องหาได้บล็อกผู้เสียหายไปแล้ว ผู้เสียหายสามารถทราบพิกัดตำแหน่งของผู้ต้องหา และพูดคุยกับผู้ต้องหาระยะหนึ่ง ด้านข่าวสารบนเพจ ฯ ยังไม่ได้ข้อมูลมากนัก เนื่องจากเพราะผู้ดูแลเพจไม่มีการโพสต์ข้อมูลมากนัก ส่วนมากจะเป็นการโพสต์ในลักษณะที่รายงานความเคลื่อนไหวของผู้ต้องหามากกว่า

1.3 การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกร่วมกันของเครือข่ายนั้น จากการเก็บข้อมูลจากในหน้าเพจพบว่าจำนวนผู้ติดตามเพจมีจำนวนไม่มากถือว่าเป็นเพจที่มีจำนวนผู้ติดตามน้อยที่สุด และไม่มีการออกสื่อกระแสหลัก อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แต่ก็ยังมีลูกเพจจำนวนหนึ่งแบ่งปันข้อมูลจากเพจไปยังหน้าเฟซบุ๊กของตนเอง เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลเบาะแสของคนร้ายและพฤติกรรมที่ล่อลวงเหยื่อ ให้ผู้ที่เข้ามาเจอ Post หรือ Share นั้นๆ ระวังภัยและป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนใกล้ตัวได้ และยังเป็นการสร้างกระแสกระจายข้อมูลให้แพร่หลายมากขึ้นเรื่อยๆ ในมุมมองของแอดมินในฐานะผู้เสียหาย ก็แสดงถึงความมีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ผู้เสียหายเองไม่ได้นิ่งเฉยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นแล้ว แต่ก็ยังแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย และยังตระหนักผลของการที่จะปล่อยให้คนร้ายยังคงอยู่ในสังคม ซึ่งถือว่าเป็นภัยต่อคนในสังคม ดังที่นายพันได้กล่าวว่า “ไม่อยากให้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับใครอีก อยากให้ทุกคนใช้ชีวิตอย่างมีสติมากกว่า เชื่อว่าทุกคนจะมีพื้นฐานการป้องกันตัวเองอยู่แล้ว แต่คนเรารู้หน้าไม่รู้ใจ คิดว่าการเจอกันหลายครั้งอาจจะเป็นคนสนิท

และไว้ใจได้ แต่จริงๆแล้วเราต้องมีสติตลอดเวลา ไม่อยากให้เกิดกรณีนี้เกิดขึ้นอีก ไม่ว่าจะกับใครก็ตาม เพราะจะเป็นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน”

1.4 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ศึกษาในกรณีเพจบนเครือข่ายเฟซบุ๊ก สามารถแบ่งหลักการมีส่วนร่วมบนเพจ ที่จะต้องผ่านการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลจากเพจ ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

- การร่วมถูกใจ (Like) ผู้ศึกษาถือว่าถูกเพจที่เข้ามากด Like นั้น ได้ผ่านการอ่านและรับรู้ถึงสารที่แอดมินได้โพสต์ลงเพจ หลังจากนั้น ผู้ที่ถูกถูกใจจึงจะไปกดที่ปุ่มถูกใจ จากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า ผู้ที่ถูกถูกใจคิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ 4 แม้ว่าจะเป็นรูปภาพ หน้าต่างข้อความของโปรแกรม Gay spy หรือข้อมูลที่กระตุ้นให้ผู้ติดตามเพจเข้ามาแสดงความคิดเห็นก็ยังถือว่าเพจตามล่าไอ้ปิ้ง ได้รับความมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยมาก

- การร่วมแสดงความคิดเห็นบนกระดาน (Comment) หลังจากถูกเพจได้อ่านข่าวสารที่แอดมินโพสต์ลงแล้วนั้น หากถูกเพจบางคนมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมกับสารก่อนหน้า ถูกเพจบางคนก็จะร่วมแสดงความคิดเห็นของตัวเองลงใต้โพสต์นั้น ซึ่งจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเพจตามล่าไอ้โอม สรุปได้ว่า ถูกเพจที่แสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ โดยส่วนมากจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของคนร้าย รองลงมาคือทำให้กำลังใจแก่กลุ่มแอดมินในการตามหาข้อมูลและการจับคนร้ายให้นำตัวมาลงโทษให้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้ถือว่าเป็นการแสดงออกอย่างมีส่วนร่วมระดับกลาง

- การร่วมแบ่งปันข้อมูล (Share Post) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดในเครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต การแบ่งปันข้อมูลนั้นสามารถแบ่งไปให้กับเพื่อนๆ ในทันที และสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวพร้อมแบ่งปันข้อมูลได้ด้วย และส่วนนี้เป็นช่วยสำคัญที่เพจตามล่าไอ้โอมได้กระจายออกไปอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์

1.5 ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ของเพจตามล่าไอ้ปิ้ง เป็นความสัมพันธ์แบบมีระยะห่าง กล่าวคือ ผู้ติดตามเพจไม่มีความผูกพันหรือการแสดงอารมณ์ร่วมกับเพจค่อนข้างน้อย ทั้งการถูกใจ การแสดงความคิดเห็นและการแบ่งปันเพจไปยังหน้าเฟซบุ๊กของตนเอง ตั้งแต่

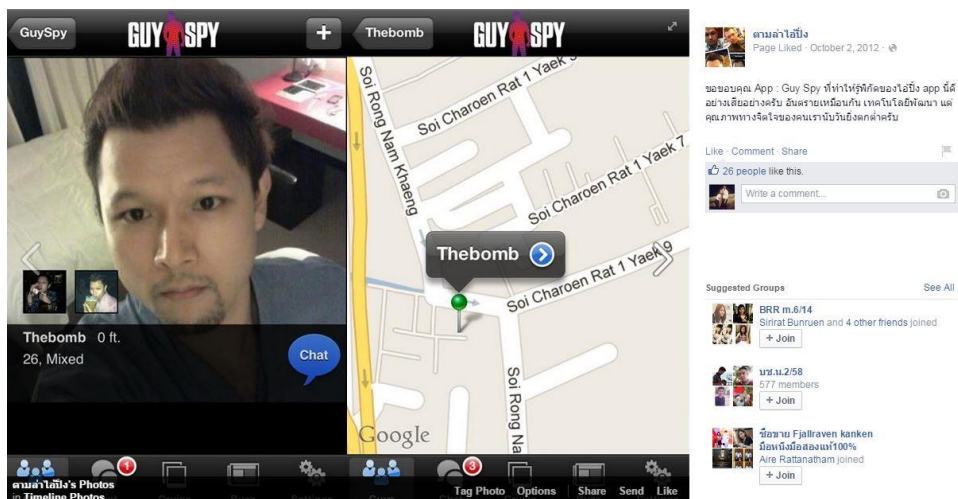
เริ่มสร้างเพจจนกระทั่งได้ข้อมูลที่ระบุตัวผู้เสียหายได้ จนกระทั่งจับกุมตัวคนร้ายได้แล้ว ความสัมพันธ์ของแอดมินกับลูกเพจก็ยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบมีระยะห่าง และไม่มีช่วงที่มีผู้สนใจมากเป็นพิเศษหรือน้อยมาก เพราะเฉลี่ยแล้วสัดส่วนการมีส่วนร่วมของลูกเพจอยู่ที่ร้อยละ 5 จากผู้ติดตามทั้งหมด ในด้านของผู้จัดการเพจเองจะพยายามโพสต์ข้อมูลที่ได้มาใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ เพื่อเป็นการสร้างความเคลื่อนไหวกับเพจ และเป็น การแจ้งความเคลื่อนไหวของคนร้ายเองด้วย

ภาพที่ 11 ข้อมูลของคนร้ายที่ได้มาจากกระทู้พันทิป แอดมินนำมาลงในเพจเพื่ออัปเดตข้อมูลที่ได้มาใหม่

จากภาพที่ 11 เห็นได้ว่า แอดมินทำหน้าที่โพสต์ข้อมูลเบาะแสคนร้ายที่ได้มา เพื่อสร้างความเคลื่อนไหวให้เพจ ซึ่งแอดมินพยายามหาประเด็นที่จะต้องเอามาโพสต์ให้มีความเคลื่อนไหวของเพจอย่างต่อเนื่อง ให้คนที่ติดตามเพจได้รับรู้ว่ามีกิจกรรมเคลื่อนไหวและการติดตามคนร้ายอยู่เสมอ ทำให้เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมเกิดการเคลื่อนไหวและมีปฏิสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นและช่วยกระจายข้อมูลของลูกเพจ ดังในภาพที่ 1 ลูกเพจได้แสดงความคิดเห็นและแบ่งปันจำนวน 2 Shares เพื่อเป็นการเตือนเพื่อนๆ บนสังคมออนไลน์ให้รับรู้ถึงพฤติกรรมของคนร้าย จนเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยสร้างพื้นที่ทางสังคมของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตนี้ ให้มีเครือข่ายที่แพร่หลายมากขึ้น สามารถสรุปได้ว่า ส่วนมากลูกเพจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกระจายข้อมูล

ภาพที่ 12 ช่องทางการสื่อสารทางเลือกที่แอดมินสร้างขึ้น เพื่อรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม

ที่มา : https://www.facebook.com/tamlaiping/photos_stream

2. ความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย มีหลักการที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ

2.1 สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม

วันที่ 4 สิงหาคม 2555 แจ้งความที่สถานีตำรวจของหล่อ เหตุเกิดที่โรงภาพยนตร์แห่งหนึ่ง ย่านสุขุมวิท ผู้ต้องหาและผู้เสียหายนัดกันดูหนัง Step Up 4 3D (ผู้เสียหายได้รู้จักกับนาย ประมินทร์ ประมาณ 1 สัปดาห์ และได้นัดทานข้าวด้วยกันมาแล้ว 2 ครั้ง) วันที่เกิดเหตุนาย ประมินทร์ ได้แก้มบอกล่าวแบตเตอรี่มือถือของตัวเองหมด ผู้เสียหายจึงให้โทรศัพท์มือถือ Samsung รุ่นเก่า ให้โทรออก นายประมินทร์ได้นำไปโทรในห้องน้ำแล้ว แก้มบการทำตกลงในซั๊กโครก เพื่อทำลาย สภาพเปียก พัง (เอาไปขายก็ไม่ได้ตั้ง) เลยพยายามขอยืม iPhone4s ในระหว่างหนังฉาย อ้างต้องโทรหาแม่ด่วน จากนั้นก็หลบหนีไป

วันที่ 14 กันยายน 2555 มีผู้เสียหายเป็นผู้หญิง แก้มบทำเป็นจิบ พาไปกินข้าว ดูหนัง และบอกเป็นเหตุญี่ปุ่นหลอกใช้ชื่อว่า Kantsuedo Ronaise Kotoshi แล้วก็ออกกกลอุบายลัทธิทรัพย์ เป็นโทรศัพท์มือถือไปได้

วันที่ 17 กันยายน 2555 มีเหยื่อเป็นชาย โดนลัทธิทรัพย์โทรศัพท์มือถือไป เหตุการณ์คล้ายกับเหตุที่เกิดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2555 สถานที่เดียวกัน

วันที่ 26 กันยายน 2555 เจ้าหน้าที่จับกุมตัวได้ที่หอพักลิต้าเฮ้าส์ ถนนเจริญราษฎร์ แขวง บางโคล่ เขตบางคอแหลม

ผู้ต้องหาซึ่งใช้ชื่อปลอมว่า บั้ง หรือบอมบ์นี้ยังใช้ชื่ออื่นๆ อีกหลายชื่อ เช่น Ronaise Bomb, Vladimir Bomb แต่ที่จริงแล้วมีชื่อจริงว่า นาย ประมินทร์ เจริญไชย เกิดเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2533 เป็นชายโสดโดยกำเนิดและไม่ได้เชื้อสายเป็นลูกครึ่งแต่อย่างใด อ้างว่ามีอาชีพเป็น Cooperate manager ของโรงแรม ชาเทรียม ย่านสาทร เป็นทูตประจำประเทศไทย ทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหายใช้โปรแกรม Grindr, Gay spy บนมือถือ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้ติดต่อสื่อสารพบปะของกลุ่มคนรักร่วมเพศ (homosexual) และ คนรักสองเพศ (Bisexual) ผู้ต้องหาใช้โปรแกรกดังกล่าวติดต่อกับผู้เสียหายหลายราย โดยอ้างว่าท่านมีฐานะที่ดี เช่น มีคอนโดมิเนียมให้เช่าหลายห้อง มีบ้านอยู่ในย่านสาทร แต่งตัวภูมิฐาน เมื่อมีผู้เสียหายเริ่มสนใจจึงนัดพบกับผู้ต้องหา นัดทานอาหาร ดูหนัง เดินตามห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องหารายนี้จะออกอุบายขอยืมโทรศัพท์มือถือจากเหยื่อ ด้วยเหตุผลว่าโทรศัพท์ตัวเองแบตหมด และออกไปคุยบริเวณที่ห่างจากผู้เสียหายอยู่ แล้วเดินเลี้ยวออกไปพร้อมกับโทรศัพท์มือถือของผู้เสียหาย ในบางกรณีก็เข้าไปขโมยทรัพย์สินจากบ้านของผู้เสียหายด้วย

ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2555 ซึ่งนายประมินทร์ได้ก่อเหตุนี้ นายประมินทร์เพิ่งมีอายุเพียง 22 ปี แต่ได้หลอกลวงเหยื่อรายต่างๆว่าเข้าใจว่ามีอายุมากกว่านั้นและมีการศึกษาสูง มีตำแหน่งการทำงานที่ดี บ่อยครั้งจะอ้างว่าเป็นชาวต่างชาติหรือเป็นลูกครึ่งต่างชาติ โดยเฉพาะเป็นเจ้าหน้าที่ทูตต่างชาติ เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ทูตญี่ปุ่น หรือ เจ้าหน้าที่ทูตสิงคโปร์ เนื่องจากมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศ

นอกจากนั้นนายประมินทร์ยังใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ค (www.facebook.com) จำนวนหลายบัญชีเพื่อเป็นเครื่องมือใช้งาน โดยอ้างข้อมูลประวัติของตนว่า จบการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยลอนดอน (University of London) มหาวิทยาลัยนอร์ธัมเบรีย (North Umbria University) และจบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ทำงานที่กระทรวงต่างประเทศ เป็นเจ้าหน้าที่การทูตระดับเลขานุการโท และเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย

นายประมินทร์ยังมีการใช้นามบัตรซึ่งมีตรากระทรวงต่างประเทศ โดยใช้ชื่อเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัศวิน อุดุลยฤทธิกุล มีตำแหน่งเป็นนักวิชาการล่ามแปลภาษารัสเซีย ฝรั่งเศส และที่ปรึกษาพิเศษด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ ประจำกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศ อ้างเหมือนเดิมเป็นทูต ชาติสิงคโปร์บ้าง ญี่ปุ่นบ้าง

เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2555 ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุมนายประมินทร์ ซึ่งได้สารภาพว่าเคยเป็นนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สาขาภาษารัสเซียศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วถูกรีไทร์ โดยการก่อเหตุทั้งหมดเนื่องจากติดหนึ่การพนันออนไลน์ จึงวางแผนสร้างตัวตนขึ้นมาเป็นข้าราชการกระทรวงต่างประเทศ อีกทั้งสร้างแผนผังโครงสร้างตำแหน่งเจ้าหน้าที่คณะกรรมการทูตสังกัดกระทรวงต่างประเทศประจำปี 2555 ของปลอมขึ้น และยังมีแอบอ้างอื่นหลอกเหยื่อมาได้แล้วหลายราย

หลังจากมีการจับกุมนายปรมิินทร์ เจริญไชยแล้ว เพจตามล่าไอ้ปิ้งก็ยังคงให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจับกุมและคดีต่างของนายปรมิินทร์จนถึงช่วงเดือนธันวาคมในปีเดียวกัน (พ.ศ. 2555) ก็ไม่มีความเคลื่อนไหวจากเพจตามล่าไอ้ปิ้งอีกจนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 จึงมีข้อความใหม่อีกครั้ง แล้วก็มีความเคลื่อนไหวของเพจเกี่ยวกับข่าวอาชญากรรมต่างๆ และกำหนดพันธกิจของผู้ต้องหาจนถึงปัจจุบัน

2.2 การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเพจตามล่าไอ้ปิ้ง เนื่องจากก่อนที่ตั้งเพจขึ้นมา นั้น ทีมแอดมินก็สร้างกระทู้ในเว็บบอร์ดพันทิปก่อน แต่ด้วยข้อจำกัดที่ห้ามลงชื่อ - นามสกุล และข้อมูลส่วนตัวของบุคคลอื่นในกระทู้ได้ จึงได้จัดตั้งเพจบนเฟสบุ๊คที่ค่อนข้างอิสระในการโพสต์ข้อมูล รูปภาพและคลิปวิดีโอได้ ส่วนกระทู้พันทิปก็ยังคงดำเนินต่อไป นอกจากจะอัปเดตข้อมูลและความคืบหน้าของคดีแล้ว ก็ยังประชาสัมพันธ์ว่าทางผู้เสียหายได้มีการตั้งเพจที่ใช้ชื่อเพจว่า “ตามล่าไอ้ปิ้ง” ทุกคนที่อ่านในกระทู้ส่วนมากก็จะมากดูถูกใจเพจและช่วยกันแชร์ให้เพื่อนในเฟสบุ๊คได้เห็น ทำให้เกิดการกดถูกใจเพจและมีการแบ่งปันเพจกันมากขึ้น เป็นลักษณะดาวกระจายออกไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ ทางผู้เสียหายยังใช้โปรแกรมบนมือถือ Guy Spy และ Line ที่ใช้ติดต่อผู้เสียหายตั้งแต่แรก จึงทำให้เพิ่มช่องทางในการติดตามผู้ต้องหาได้มากขึ้นและเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในกาติดตามตัวผู้เสียหายได้เป็นอย่างดี

2.3 การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมของเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ใช้ชื่อว่า “ตามล่าไอ้ปิ้ง” เนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็ว ว่องไวและสามารถแพร่หลายไปในวงกว้าง ซึ่งเราก็ไม่สามารถกำหนดความกว้างนั้นได้เช่นกัน เพราะฉะนั้น การจัดตั้งเพจตามล่าไอ้ปิ้งขึ้นมา นั้น แม้ว่าไม่ได้รับการตอบรับมากเท่ากับเพจอื่นๆ แต่ถือว่ายังเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดตั้งเพจที่ได้รับข้อมูลเบาะแสร้อย สามารถระบุชื่อจริง - นามสกุลได้ ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายเป็นอย่างมาก และยังเป็นอีกหนึ่งของภัยสังคมที่เกิดขึ้นมาพร้อมสังคมที่เจริญด้วยเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ นายพันได้กล่าวถึงความสำคัญในการสร้างเพจขึ้นมาว่า “หากไม่มีการจัดตั้งเพจนี้ขึ้นมา สิ่งแรกที่เราจะไม่รู้ก็คือมีภัยในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ใช่เพียงผู้หญิงที่จะต้องระมัดระวังตัว

แต่กลับเป็นทุกเพศทุกวัยที่จะต้องรู้ให้ทันกลลวงของมิชชันนารี หลังจากจับตัวคนร้ายได้ก็ไม่คิดจะปิดเพจ ยังเปิดไว้เหมือนเดิมเพื่อให้คนอื่นเข้ามาดูเข้ามาอ่าน ศึกษาเป็นบทเรียน”

3. ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายของแอดมินในเพจตามล่าไอ้ปิ้ง หลังจากที่ได้ลงกระทู้เตือนภัยในเว็บไซต์พันทิปได้ประมาณ 3 วัน นายพันจึงจัดตั้งเพจตามล่าไอ้ปิ้งบนเครือข่ายเฟสบุ๊ก ขึ้นมา เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งใช้สื่อสารข้อมูลและตามหาเบาะแสของคนร้าย นายพันได้เปิดช่องทางการติดต่อให้กับลูกเพจทางข้อความเฟสบุ๊ก และการแสดงความคิดเห็นตามโพสต์ทั่วไปหน้ากระดานข่าวสารของเพจ ลักษณะความสัมพันธ์ของลูกเพจจึงเป็นการแจ้งเบาะแสข้อมูลเท่านั้น ไม่มีการติดต่อกันทางโทรศัพท์หรือสร้างสัมพันธ์ภาพอย่างต่อเนื่อง เป็นเพียงการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องเกี่ยวกับคดีตามล่าไอ้ปิ้ง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างเพจหรือแอดมินกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเกี่ยวข้อง ร.ต.อ สุรศักดิ์ (นามสมมติ) อายุ 29 ปี ตำแหน่ง รองสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจทองหล่อ

ร.ต.อ สุรศักดิ์ ภายใต้บัญชาการของ พ.ต.ท.วิรตล ทับทิมดี รองผู้กำกับสอบสวน สถานีตำรวจทองหล่อ เป็นผู้รับผิดชอบคดีของนายปรมินทร์ เนื่องจากมีผู้เสียหายจำนวนมาก และได้รับการร้องเรียนจากกลุ่มผู้เสียหายที่ร่วมมือกันประสานข้อมูล จนได้มาซึ่งรายละเอียดชี้เฉพาะบุคคลของคนร้าย และพิกัดตำแหน่งที่พัก จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เวลาไม่นานในการติดตาม และเฝ้าดูสอดส่องพฤติกรรมของคนร้ายอยู่ประมาณ 1 สัปดาห์ จึงสามารถจับตัวคนร้ายมาดำเนินคดีได้ในที่สุด

ร.ต.อ สุรศักดิ์ ได้ให้ข้อมูลว่า “ช่วงแรกเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รู้มาก่อนว่ากลุ่มผู้เสียหายได้พยายามติดตามหาข้อมูลของคนร้ายกันเอง และไม่เคยเข้าไปดูหรือติดตามในเพจหรือพันทิปเลย แต่จะได้ข้อมูลที่ทางผู้เสียหายแจ้งเพิ่มเติมมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งรู้ที่อยู่ของคนร้าย จึงนำทีมตำรวจนอกเครื่องแบบไปสังเกตการณ์อยู่ 3 – 4 วัน เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นบุคคลเดียวกันกับที่ก่อเหตุ หลังจากนั้นได้นำกำลังเข้าจับกุมที่ห้องพัก ถือว่าเป็นทำงานที่ค่อนข้างรวดเร็ว เพราะตำรวจเองไม่สามารถที่จะตามหาหลักฐานในทุกๆ คดีได้รวดเร็วขนาดนี้ การใช้แอฟ ฯ ติดตามตัวคนร้ายเป็นวิธีที่ทำให้ได้พิกัดค่อนข้างถูกต้องและแม่นยำ”

นายพันกล่าวว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความช่วยเหลือพวกเราเป็นอย่างดี ยังคำปรึกษาและแนะนำให้กับเราที่ไม่รู้ขั้นตอนขึ้นโรงขึ้นศาลแบบนี้หรือ ปกติเพื่อนที่มาโรงพักก็จะมาตำราวจให้

ฟังว่าไม่ช่วย ไม่เป็นเดือดเป็นร้อน แต่พอเรามาเจอตำรวจจริงๆ แล้วไม่ได้แยขนาดนั้นนะ พวกเขา ก็ทำตามหน้าที่ แต่ก็อยากฝากให้ตำรวจหลายๆ คน ช่วยเหลือประชาชนทุกคนให้จับคนผิดเอา มาลงโทษให้ได้ก็พอแล้ว”

กรณีศึกษาที่ 4 เพลง ”ตามหาคนร้าย”

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตของเพลงที่ชื่อว่า “ตามหาคนร้าย” (<https://www.facebook.com/pages/ตามหาคนร้าย>) ที่อยู่ในบริการสื่อสังคมบนอินเทอร์เน็ตเฟซบุ๊ก เพลงตามล่าไอ้โอมได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557 จำนวนผู้ถูกใจเพลงทั้งหมด 5,506 Likes (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558) โดยมีผู้ร่วมก่อตั้งและดูแลเพลงที่เรียกว่า แอดมิน (Administrator) จำนวนทั้งหมด 1 ท่าน ทำหน้าที่ในการโพสต์ (Post) และแบ่งปันข้อมูล (Share) ทั้งในรูปแบบตัวอักษร รูปภาพและวิดีโอ เพื่อจะตามจับนายวันชัย (นามสมมติ) คนร้ายในคดีข่มขืนกระทำชำเรา จึงเป็นเหตุให้ก่อตั้งเพลงขึ้นมาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนร้าย

1. องค์ประกอบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ชื่อเพลงว่า “ตามหาคนร้าย” มี 5 ส่วนประกอบที่สำคัญ ดังนี้
 - 1.1 สมาชิกเพลง สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ผู้ดูแลเพลง หรือ Administrator และลูกเพจ หรือผู้ที่กด Like หน้าเพจ แอดมินของเพลงตามหาคนร้าย จำนวน 1 ท่าน
 - ก. ผู้จัดตั้งและผู้ดูแลเพลงของเครือข่าย หรือ ที่เรียกในกลุ่มผู้ใช้บริการเฟซบุ๊ก ว่า แอดมิน หรือ Admin คือ ผู้ที่ดูแล จัดการและควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลของหน้าเพจ โดยสามารถจัดการข้อมูลได้ทั้งในรูปแบบข้อความ รูปภาพและวิดีโอ จำกัดผู้ที่เข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ชื่อว่า “ตามหาคนร้าย” ได้แก่ นายเอก (นามสมมติ) อายุ 32 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน เป็นพี่ชายของผู้เสียหาย (นางสาวฟ้า) ใช้งานเฟซบุ๊กมา 4 ปี
 - ข. สมาชิกเครือข่ายเพลง ‘ตามหาคนร้าย’ เป็นสมาชิกที่มาจากกรณีโฆษณาเพลงของแอดมินที่ได้ชำระเงินให้แก่เฟซบุ๊กเพื่อโฆษณาเพจให้สามารถบุคคลอื่นมองเห็นเพลงตามหาคนร้ายโดยไปปรากฏบนหน้าเฟซบุ๊กของผู้อื่นได้มากขึ้น ด้วยรูปแบบ

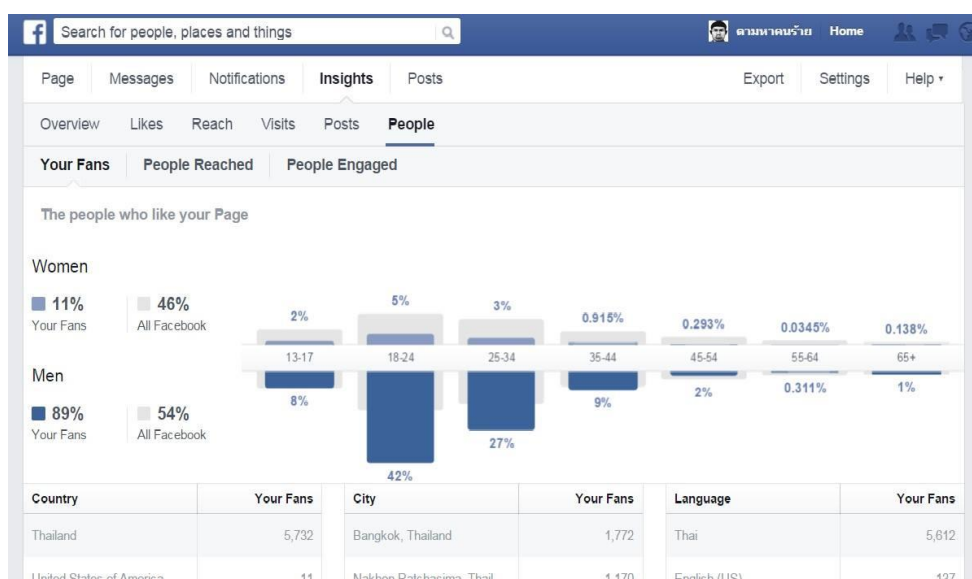
ของเพจเป็นแบบสาธารณะ ทำให้ผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวของเพจสามารถ กดถูกใจ หรือ ไลค์ (Like) ให้กับเพจได้ ซึ่งจะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของเครือข่ายบนพื้นที่เครือข่ายของตนเอง ที่เรียกว่า ฟีด (feed) แต่ละบุคคลมีความสนใจในข้อมูลของเพจมากน้อยแค่ไหน ผู้ศึกษาจึงกำหนดขอบเขตของความเป็นสมาชิกของเพจ ต้องเป็นบุคคลที่มีการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จากโพสต์ที่แอดมินโพสต์ลงในหน้าเพจ ไม่ว่าจะเป็นการอัปเดตข้อมูลข่าวสารของคดีที่เพิ่มขึ้นมา และการแจ้งความคืบหน้าในการตามจับคนร้าย อีกส่วนหนึ่งก็คือการแบ่งปันข้อมูล หรือ แชร์ (share) ข้อมูลหรือข้อความใดๆ ในเพจ ซึ่งแสดงว่า บุคคลนั้นได้เห็นหรืออ่านข้อมูลที่แบ่งปันนั้นแล้ว และมีปฏิสัมพันธ์โดยการแชร์ข้อมูลนั้นทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของเครือข่าย จำนวนผู้กดถูกใจ 5,506 Likes แบ่งออกเป็นเพศชายร้อยละ 89 และเพศหญิงร้อยละ 11 กลุ่มผู้ติดตามส่วนมากจะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18 – 24 ปี รองลงมาคือช่วงอายุตั้งแต่ 25 – 34 ปี ซึ่งช่วงอายุที่ผู้ติดตามน้อยที่สุดจะอยู่ที่ช่วงอายุตั้งแต่ 55 – 64 ปี โดยเป็นผู้ที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นส่วนมาก และรองลงมาคือจังหวัด นครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดที่เกิดเหตุและแอดมินได้โพสต์ภาพสะเก็ดของคนร้ายลงในเพจชมรมคนรักมวกเหล็กเพื่อเป็นช่องทางกระจายข่าวสาร

1.2 จุดมุ่งหมายในการตั้งเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

นายเอกได้จัดตั้งเพจในเฟซบุ๊ก มีชื่อว่า “ตามหาคนร้าย” เพื่อตามจับคนร้ายที่ก่อเหตุข่มขืนนางสาวฟ้า น้องสาวของตนเองเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2557 ที่งาน Chill on the hill ริมน้ำลำตะคอง หลังจากที่นายเอกได้ทราบว่าน้องสาวของตนเองถูกข่มขืนจากกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ไปร่วมงานคอนเสิร์ตเดียวกันกับน้องสาว ก็ได้เบาะแสว่าคนร้ายเป็นคนมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จึงแจ้งความที่สถานีตำรวจสี่คิ้ว สถานีตำรวจเหตุเกิดในพื้นที่รับผิดชอบและได้ติดตามการขอภาพสะเก็ดของคนร้ายประมาณ 1 เดือน จึงจัดตั้งเฟซบุ๊ก ตามหาคนร้าย เพื่อใช้พื้นที่สาธารณะกระจายข้อความช่วยเหลือ โพสต์รูปสะเก็ดของคนร้ายลงเพจ นายเอกกล่าวว่า “พอไปแจ้งความทางตำรวจก็รับเรื่อง แต่รู้สึกว่าจะไม่ได้ความอะไร ไม่มีการช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำ ตำรวจซักถามน้องสาวก็ใช้คำพูดที่ค่อนข้างรุนแรง ซึ่งการข่มขืนมันเป็นเรื่องอ่อนไหวมากอยู่แล้ว แต่กลับถูกตำรวจถามกลับไปกลับมา เหยียบย่ำจิตใจของน้องผมมาก ซึ่งน้องผมอายุแค่ 15 ปี แล้วต้องไปให้ปากคำถึง

3 ครั้ง เดินทางจากกรุงเทพ – โคราซอยู่ 3 อาทิตย์ แต่ก็ไม่มีวีแวนที่ตำรวจจะได้เบาะแสอะไรเพิ่มเติม จึงเร่งให้ตำรวจออกรูปสะเก็ดมาจะได้นำรูปไปทำใบปลิว ทำป้าย เพื่อจะได้เบาะแสบ้าง” หลังจากนั้น นายเอกจัดตั้งเพจและได้ใช้เพจนี้ ตามหาคนร้ายได้ในที่สุด

ภาพที่ 13 อัตราส่วนของสมาชิกภายในเพจตามหาคนร้าย

ที่มา : <https://www.facebook.com/ตามหาคนร้าย/?section=navPeople>

1.3 การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกร่วมกันของเครือข่ายนั้น จากการเก็บข้อมูลจากในหน้าเพจพบว่า มีลูกเพจจำนวนมากเนื่องจากแอดมินได้ชำระเงิน เพื่อให้เพจตามหาคนร้ายไปแสดงหน้าเฟสบุ๊กผู้อื่น หลังจากนั้นไม่นาน เกิดการแบ่งปันข้อมูลจากเพจไปยังหน้าเฟสบุ๊กของตนเองเป็นจำนวนมาก เพื่อกระจายข้อมูลเบาะแสของคนร้ายและพฤติกรรม ให้ผู้ที่เข้ามาพบ Post หรือ Share นั้นๆ ระมัดระวังและป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนใกล้ตัวได้ และยังเป็นการสร้างกระแสกระจายข้อมูลให้แพร่หลายมากขึ้นเรื่อยๆ ในมุมมองของแอดมินในฐานะผู้เสียหาย ก็แสดงถึงความมีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม แม้จะไม่ได้เป็นผู้เสียหายโดยตรงแต่แอดมินก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้เช่นกัน ผู้เสียหายเองไม่ได้นิ่งเฉยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นแล้ว แต่ก็หาข้อมูลด้วยตนเองเพิ่มเติมด้วย นอกจากนี้ จิตสำนึกร่วมของผู้ติดตามเพจตามหาคนร้าย ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะไม่ได้

รู้จักกันและมีส่วนเสียหายใดๆ แต่เป็นการแสดงความเห็นอกเห็นใจ และตำหนิคนร้ายได้โพสต์ในเพจ

1.4 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ที่ศึกษาในกรณีเพจบนเครือข่ายเฟซบุ๊ก สามารถแบ่งหลักการมีส่วนร่วมบนเพจที่ต้องผ่านการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลจากเพจ ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

- การร่วมถูกใจ (Like) ผู้ศึกษาถือว่าถูกเพจที่เข้ามามากด Like นั้น ได้ผ่านการอ่านและรับรู้ถึงสารที่แอดมินได้โพสต์ลงเพจ หลังจากนั้น ผู้ที่กดถูกใจจึงจะไปกดที่ปุ่มถูกใจ จำนวนถูกใจของแต่ละโพสต์ก็จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เพียงแต่โพสต์นั้น จะไปปรากฏอยู่บนหน้ากระดาน (Wall) ของถูกเพจได้เพียงอย่างเดียว แต่การเกิดการมีส่วนร่วมนั้นจะเกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการรับรู้ของถูกเพจที่เกิดขึ้นจากการกดถูกใจด้วยนั่นเอง ถือว่าการกดถูกใจ (Like) เป็นการแสดงออกถึงความมีส่วนร่วมในระดับเริ่มต้น

- การร่วมแสดงความคิดเห็นบนกระดาน (Comment) หลังจากถูกเพจได้อ่านสารที่แอดมินโพสต์ลงแล้วนั้น หากถูกเพจบางคนมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมกับสารก่อนหน้า ถูกเพจบางคนก็จะร่วมแสดงความคิดเห็นของตัวเองลงใต้โพสต์นั้น ซึ่งจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเพจตามหาคนร้าย สรุปได้ว่า ถูกเพจที่แสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ โดยส่วนมากจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของคนร้าย รองลงมาคือการให้กำลังใจแก่กลุ่มแอดมินในการตามหาข้อมูลและการจับคนร้ายให้นำตัวมาลงโทษให้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้ถือว่าการแสดงออกอย่างมีส่วนร่วมระดับกลาง

- การร่วมแบ่งปันข้อมูล (Share Post) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดในเครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต การแบ่งปันข้อมูลนั้นสามารถแบ่งไปให้กับเพื่อนๆ ในทันที และสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวพร้อมแบ่งปันข้อมูลได้ด้วย และส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่เพจตามล่าไอโอมได้กระจายออกไปอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์

1.5 ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต มีหลักสำคัญที่เครือข่ายให้ดำรงอยู่ต่อไปก็คือความสัมพันธ์และการสื่อสารของคนในเครือข่าย นั่นคือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่าง

แอดมินต่อลูกเพจ และลูกเพจต่อลูกเพจ รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ที่ก่อตัวมากับเครือข่าย โดยกระบวนการสื่อสารนั้น ไม่เป็นเพียงแค่การใช้พื้นที่ทางเฟสบุ๊คเพียงอย่างเดียว แต่ยังมี การติดต่อส่งข้อมูลกันทางข้อความส่วนตัวด้วย

ภาพที่ 14 การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนระหว่างแอดมินและลูกเพจ ที่ช่วยกันติดตาม และ กระจายข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย

The screenshot displays a series of comments from various users on a Facebook post. Each comment includes a profile picture, the user's name, and the text of their message. The messages are supportive and provide information, such as offering help, sharing personal experiences, and expressing concern. The comments are dated between February 20, 2014, and February 21, 2014.

- Narawadee Ja เลวระ**: Like · Reply · 1 · February 21, 2014 at 8:34pm
- รักแท้แท้ไม่รัก**: ขอให้นันตายโหงตามผลกรรมของมัน
Like · Reply · 1 · February 21, 2014 at 4:02pm
- Suttida Pattasan**: กฎหมายไทยน่าจะจับได้แล้วประหารชีวิตจะได้ไม่เป็นเยี่ยงอย่างให้พวกมันได้ทำอีก
Like · Reply · 1 · February 21, 2014 at 8:49am
- Daku'Rain Shadow'Writh Sadness'Blogger**: ผมจะช่วยหา อีกอย่าง ช่วยกัน ลือ จิตถึงมัน สาบแช่งมัน ต่ำ มัน แล้วนึก ใบหน้าของมัน ด้วยสมาธิดีๆ มันก็จะกะวนกะวาย แบบไร้สาเหตุ แบบนี้ใช้ได้ผล ร้อยก็ต่อเมื่อ หลายคนช่วยกันทำด้วยความตั้งใจจริง
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 9:14pm
- ริเจนซี่ เทียวเทียว แก้ว**: เกิดไปเป็นหมาขะมิง เสียชาติเกิดแท้ๆ
Like · Reply · 2 · February 20, 2014 at 8:58pm
- NongNid Classic**: ไร้ตายจาก
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 8:13pm
- Suchart Toongjun**: บักสันดาน....หมา ไร้ลูกหมา
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 8:07pm
- ศิริศักดิ์ ปานประสงค์**: ใจ ระย่ำ ไร้เหี้ยยยยยยยยยยยยยยยยยยยยยย ทำแจอกจะดี แม่งง
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 8:07pm
- ศิริศักดิ์ ปานประสงค์**: ไร้ สีส เหี้ยง ไร้ทำ ทำได้กะหึงเด็ก สีส เหี้ยย
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 8:06pm
- G'Kug Gok**: ขามันทิ้งชะแลวเจรงๆไร้สคนใจหมา
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 7:46pm
- Nongtam Yellowsunday Sunday**: ขอพินหน้าได้ปะค่อยส่งตำรวจ
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 6:59pm
- เอ๋ จิรัฎฐ**: เป็นกำลังใจให้ณะคะ
Like · Reply · 1 · February 20, 2014 at 6:34pm

จากภาพที่ 14 แสดงถึงปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วมระหว่างคนในเครือข่าย ๆ ที่ แสดงความคิดเห็น ให้กำลังใจและแนะนำให้แก่ผู้เสียหาย แอดมินพยายามหาประเด็นที่ จะต้องเอามาโพสต์ให้มีความเคลื่อนไหวของเพจอย่างต่อเนื่อง ให้คนที่ติดตามเพจได้รับรู้ว่า ยังมีการเคลื่อนไหวและการติดตามคนร้ายอยู่เสมอ ทำให้เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรม

เกิดการเคลื่อนไหวและมีปฏิสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น และช่วยกระจายข้อมูลของลูกเพจ นอกจากนี้ ลูกเพจบางส่วนได้แบ่งปันข้อมูลไปยังเฟสบุ๊คส่วนตัวของแต่ละคน เพื่อเป็นการเตือนเพื่อนๆ บนสังคมออนไลน์ให้รับรู้ถึงพฤติกรรมของคนร้าย จนเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยสร้างพื้นที่ทางสังคมของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตนี้ ให้มีเครือข่ายที่แพร่หลายมากขึ้น สามารถสรุปได้ว่า ส่วนมากลูกเพจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกระจายข้อมูล

2. ความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย มีหลักการที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ

2.1 สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม

กลางดึกคืนวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2557 นางสาวฟ้า (นามสมมติ) ได้ไปร่วมงานคอนเสิร์ต Chill on the Hill และพักที่ Mountain Creek Resort บริเวณใกล้เขื่อนลำนางรอง จังหวัดนครราชสีมา เหตุเกิดที่บริเวณลานจอดรถ โดยมีกลุ่มวัยรุ่น 4 – 5 คน เข้ามาลากนางสาวฟ้าไปที่ท้ายรถและข่มขืน โดยมีเพื่อนในกลุ่มยืนรออยู่ด้านข้างรถ หลังจากนั้นคนร้ายและเพื่อนได้ขับรถกลับไปส่งเพื่อนตามบ้านในเขตอำเภอมวกเหล็ก โดยพานางสาวฟ้าขึ้นรถไปด้วย หลังจากที่ส่งเพื่อนๆ ทุกคนแล้ว คนร้ายก็พาผู้เสียหายที่นั่งรถไปด้วย ไปส่งหน้าที่พักช่วงเช้าตรู่ของอีกวัน

หลังจากนั้น นางสาวฟ้าได้โทรหานายเอกซึ่งเป็นพี่ชายและเล่าเรื่องราวให้ฟัง นายเอกจึงรีบขับรถมาหานางสาวฟ้าที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อไปแจ้งความ สถานีตำรวจสี่คิ้ว นายเอกเล่าว่า “ตำรวจที่รับเรื่องดูเหมือนไม่พอใจที่เข้ามาแจ้งความ กลับตอว่าน้องสาวผมว่าทำไมไปนั่งอ้อยเขาทำไมไม่อยู่กับเพื่อนหรือพี่ชายที่บ้าน สีนหน้าและคำพูดทำให้ผมรู้สึกว่าการตำรวจพึ่งพาอะไรไม่ได้แล้วเขาไม่ได้คิดจะบริการประชาชนเลย ผมไม่สามารถอยู่เฉยๆได้หรอก เห็นการทำงานของตำรวจไทยแล้วผมต้องหาวิธีจับคนร้ายมาให้ได้ ถ้าตำรวจไม่ทำ ไม่ช่วยเพราะเห็นว่าเป็นคดีเล็กๆ คนร้ายก็เพิ่มขึ้นทุกวันและต่อไปก็สังคมก็น่ากลัวมากกว่านี้อีกหลายเท่า”

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตของเพจที่ชื่อว่า “ตามหาคนร้าย” (<https://www.facebook.com/pages/ตามหาคนร้าย>) ที่อยู่ในบริการสื่อสังคมบนอินเทอร์เน็ตเฟซบุ๊ก เพจตามล่าไอ้โอมได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557 จำนวนผู้ถูกใจเพจทั้งหมด 5,506 Likes (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558) โดยมีผู้ร่วมก่อตั้งและดูแลเพจที่เรียกว่า แอดมิน (Administrator) จำนวนทั้งหมด 1 ท่าน ทำหน้าที่ในการโพสต์ (Post) และแบ่งปันข้อมูล (Share) ทั้งในรูปแบบตัวอักษร รูปภาพและวิดีโอ เพื่อจะตามจับ

นายวันชัย (นามสมมติ) คนร้ายในคดีข่มขืนกระทำชำเรา จึงเป็นเหตุให้ก่อตั้งเพจขึ้นมาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนร้าย

2.2 การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเพจตามหาคนร้าย เริ่มจากการตั้งกระทู้ในพันทิป ก่อน และตั้งเพจตามหาคนร้ายในเฟสบุ๊กควบคู่กันไป นายเอกกล่าวว่า “ตอนนั้นมีช่องทางไหนที่สามารถจะทำให้ได้เบาะแสของคนร้าย เราก็พยายามทำทุกอย่าง เปิดเพจ ตั้งกระทู้ แต่ไม่ได้เล่าให้คนรู้จักฟัง เพราะเราไม่อยากให้ใครรู้ มันเป็นเรื่องของความรู้สึกและจิตใจ จึงตัดสินใจจ่ายเงินค่าโฆษณาให้เฟสบุ๊ก รวมทั้งหมดประมาณ 5,000 บาท เพราะปกติคนที่ติดตามเพจเรา จะเห็นที่เราโพสต์แค่ 10 % เท่านั้น หลังจากที่ซื้อโฆษณาก็ทำให้มีคนมากดไลค์และช่วยแชร์ เยอะมาก ผมต้องขอบคุณสังคมออนไลน์จริงๆ ที่ทำให้เพจของผมไปถึงคนมวกเหล็ก และทุกคนในเพจก็ช่วยผมแชร์ เข้ามาให้กำลังใจ” พื้นที่ทางสังคมของเพจตามหาคนร้ายเป็นการสร้างพื้นที่ที่มีต้นทุน ลักษณะของการสร้างพื้นที่เป็นแบบดาวกระจาย คือหลังจากที่มีการกดแชร์เพจ หรือโพสต์ที่แอดมินเพจได้โพสต์ จะมีบางคนสนใจและเข้ามาติดตามและมีการแชร์เพจให้เพื่อนของตัวเองได้เห็น ในส่วนของกระทู้พันทิปก็ได้แจ้งว่ามีเพจตามล่าคนร้ายอยู่ ทำให้พื้นที่ทางสังคมเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งมาจากผู้ที่ติดตามกระทู้พันทิป ทางผู้ตั้งเพจเองก็พยายามที่จะออกสื่อกระแสหลักทั้งติดต่อรายการทีวี รายการสัมภาษณ์ข่าวต่าง ๆ เพื่อให้เป็นกระแสและได้รับความสนใจจากสื่อ ประชาชน ทำให้ความคืบหน้าของคดีรวดเร็วขึ้น

2.3 การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมของเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้ชื่อว่า “ตามหาคนร้าย” เป็นเพจ ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ผู้จัดตั้งเพจต้องการตามหาคนร้ายที่กระทำความผิดเพื่อมาดำเนินคดีและรับโทษตามกฎหมาย จึงเป็นเหตุให้เพจตามหาคนร้ายชำระเงินเพื่อเป็นค่าโฆษณาเพจๆ หวังว่าจะทำให้เพจๆ เพิ่มช่องทางการรับรู้และการสื่อสารบุคคลอื่นทั่วไปเป็นจำนวนมากและรวดเร็วที่สุด หลังจากซื้อโฆษณาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ ผู้จัดตั้งเพจได้รับข้อมูลว่าคนร้ายอาศัยอยู่บริเวณอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จากลูกเพจที่ส่งข้อความส่วนตัวมาแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับคนร้ายเพิ่มเติม หนึ่งเดือนถัดมา ผู้จัดตั้งเพจทราบชื่อ – นามสกุลและที่อยู่ของคนร้าย ถือว่าเป็นความร่วมมือของลูกเพจ ๆ ที่ช่วยสังเกตและมีจิตสำนึกร่วมในการตามหาเบาะแสของคนร้ายเพื่อให้คนร้ายมารับโทษ ข้อสังเกตอีกส่วนหนึ่งคือจำนวนการแบ่งปันโพสต์ (Share Post) ของเพจตามหาคนร้ายที่มีจำนวนมากที่สุดถึง 3,195 ครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนการแบ่งปันโพสต์ที่มากที่สุด ผลคือได้รับข้อมูลของคนร้ายหลายๆ ด้าน และหลายคน ทางผู้จัดตั้งเพจ

เองก็ต้องนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมารวบรวมและวิเคราะห์ จนในที่สุด ผู้จัดตั้งเพจได้รับข้อความจากอดีตนายจ้างของคนร้าย ที่มีข้อมูลระบุตัวตนคนร้ายได้อย่างชัดเจน ทำให้เพจตามหาคนร้ายสามารถตามหาคนร้ายได้ในที่สุด ทั้งนี้ การสร้างจิตสำนึกแก่คนในสังคมและการตอบสนองจากเหตุการณ์ที่ได้รับรู้ของลูกเพจ ทำให้เพจตามหาคนร้ายเป็นอีกหนึ่งเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพในการตามจับคนร้ายมาได้

3. ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายของแอดมินในเพจตามหาคนร้าย เป็นความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างมีระยะห่าง หมายถึง ผู้จัดตั้งเพจไม่แสดงตัวเองให้ผู้ติดตามทราบว่าเป็นใคร ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวแก่ลูกเพจ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแอดมินกับลูกเพจค่อนข้างจะเป็นความสัมพันธ์ที่ห่าง ไม่มีความผูกพันหรือมีกิจกรรมร่วมกัน แต่จะเป็นลักษณะการพูดคุยกันเรื่องเหตุการณ์และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตามหาคนร้ายมากกว่า อีกทั้งยังมีบางคนส่งข้อความให้กำลังใจแก่ผู้จัดตั้งเพจและผู้เสียหาย มีการให้คำแนะนำ ให้ปรึกษานักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย และเป็นเบาะแสของคนร้ายด้วย หลังจากจับตัวคนร้ายได้แล้ว ผู้จัดตั้งเพจจะโพสต์ประเด็นที่เกี่ยวกับการละเมิดทางเพศ กฎหมายโทษ ประหารชีวิตคดีข่มขืนเท่านั้น ไม่พบการโพสต์เตือนภัยอาชญากรรมหรือประเด็นอื่นๆ ในเพจ ยกเว้นคือ เพจตามหาคนร้ายสนใจเรื่องการละเมิดทางเพศ กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดคดีข่มขืน และกระบวนการยุติธรรมชั้นตำรวจ ที่มีวิธีการปฏิบัติงานที่ไม่คำนึงถึงสภาพจิตใจของเหยื่อ จะได้รับการสนใจเป็นพิเศษ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างเพจหรือแอดมินกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเกี่ยวข้อง

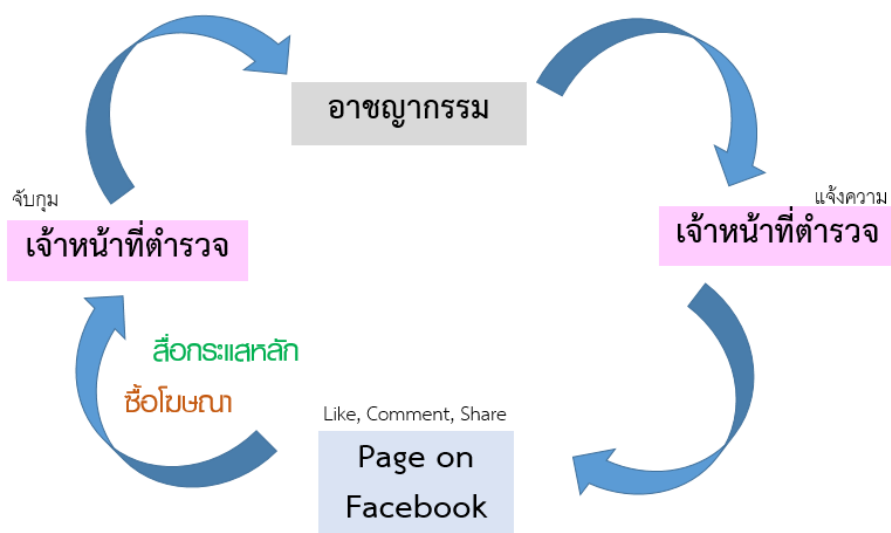
ด.ต อำนาจ (นามสมมติ) อายุ 42 ปี ตำแหน่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรสี กล่าวว่าการทำงานของตำรวจมันซับซ้อน ไม่ใช่ว่าตำรวจสามารถจับใครๆ ที่ไหนได้หมด ตำรวจมีข้อจำกัดของพื้นที่ทำงาน บางครั้งต้องอาศัยเวลาในการตรวจสอบข้อมูล จะจริงหรือเท็จต้องให้เขาตรวจก่อน พยานหลักฐาน รูปคดีมันหลายอย่าง การประสานงานกับหน่วยอื่นก็ต้องใช้เวลา กว่าจะเดินเรื่องก็ไม่ใช่ว่ามีคนมารับทำให้ เราก็ต้องรอเขา” ด้านการสร้างเพจตามหาคนร้าย เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบว่าผู้เสียหายจัดตั้งเพจ ฯ ในเฟสบุ๊ก จนกระทั่งผู้เสียหายนำข้อมูลของคนร้ายที่ได้มาจากอดีตนายจ้างมาส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อขออำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาได้ในที่สุด

“.. ผมก็สงสัยเหมือนกันว่าเขาไปหาบัตรประชาชนผู้ต้องหามาได้ยังไง เพราะว่าเขาอยู่กรุงเทพฯ แต่ผู้ต้องหาอยู่มวกเหล็ก คือเป็นคนแรกที่ผู้เสียหายใช้อินเทอร์เน็ตและได้บัตรประชาชนมา เราให้ภาพสะเก็ดของคนร้ายหายไปเกือบ 2 เดือนเราก็จับได้ ดีนะ ช่วยตำรวจทำงาน บางคดีรอให้ตำรวจวิ่งให้อย่างเดียว ทุกวันมีแจ้งความไม่ต่ำกว่า 10 เรื่อง ตำรวจเดี๋ยวนี้ทำไม่ทันนะ ถ้าประชาชนช่วยกันแบบนี้ทุกคดี ผมว่ามันจะเร็วขึ้นมาก ผมไม่รู้ว่าเขาทำยังไงให้ได้มา”

หลังจากนำหลักฐานมอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรสีคิ้วแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยประสานเข้าจับกุมผู้ต้องหาที่มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และช่วยแนะนำเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย การเอาผิดและการยอมความท้ายที่สุด ประชาชนก็ต้องพึ่งพาอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ประชาชนไม่สามารถทำได้เองเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องพึ่งพาข้อมูล หลักฐานและพยานกับเจ้าทุกข์แต่ละคดี เพื่อนำมาประกอบเป็นหลักฐาน และพยานต่างๆ ให้สามารถทำงานได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือประชาชนต่างก็ต้องพึ่งพาและขอความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต พบว่า เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตทั้ง 4 เพจ ได้แก่ เพจตามล่าไอโอม เพจตามล่าไอ้ปิ้ง เพจจับชู้ติมา เรื่องทิพย์ และเพจตามจับคนร้าย ซึ่งสามารถสรุปเป็นรูปแบบและกระบวนการฯ ได้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 15 รูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

พบว่า เมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้น ผู้เสียหายจะเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่เป็นอันดับแรก หลังจากนั้น จึงจัดตั้งเพจบนเฟซบุ๊ก เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยตามหาข้อมูลและเบาะแสของผู้ต้องหา เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีกำลังไม่เพียงพอในการสืบสวนสอบสวนให้แก่คดีต่างๆ ให้แก่ประชาชนได้ ทุกคดี จึงทำให้ผู้เสียหายเกิดความร้อนใจที่จะหาข้อมูลของผู้ต้องหาเอง จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งเพจต่างๆ ขึ้น เช่นเดียวกับเพจตามล่าไอโอม เพจจับชู้ตมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอปัง และเพจตามหาคนร้าย ซึ่งหลังจากที่ได้ตั้งเพจขึ้นมา นั้น จะมีสมาชิกเพจที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เพจเกิดความเคลื่อนไหว มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน ซึ่งเปรียบได้กับชุมชน แต่ด้วยอาณาเขตที่ไม่แน่นอน จึงใช้คำว่า “ชุมชนเสมือนจริงแทน” หรือที่ผู้วิจัยเรียกว่า เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า หากเพจใดมีการขับเคลื่อนเพจและอาชญากรรมที่เกิดขึ้นของผู้เสียหาย ให้ไปสู่สื่อกระแสหลัก อาทิ การออกโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เป็นต้น ทำให้เกิดกระแสสังคมที่คนส่วนมาให้ความสนใจ เพจนั้นจะได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ช่วยเร่งดำเนินคดีให้จับกุมตัวผู้ต้องหามาเร็วกว่าเพจที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เรื่องราวในเพจไปสู่สื่อกระแสหลัก เพราะฉะนั้น สื่อเป็นตัวกลางที่ทำให้ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐให้ความสนใจและให้ความช่วยเหลือจนประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม บางเพจที่จัดตั้งขึ้นมา ต้องการจับกุมตัวผู้ต้องหา แต่ไม่ต้องการแสดงตัวต่อบุคคลอื่นว่าตนเองเป็นใคร ทำอาชีพอะไร และค่อนข้างเคลื่อนไหวข้อมูลด้วยความรอบคอบ และเริ่มต้นการเคลื่อนไหวของสมาชิกเพจด้วยคนใกล้ชิด โดยการซื้อโฆษณาในเฟซบุ๊ก ผู้จัดตั้งเพจต้องจ่ายค่าโฆษณาทั้งหมดจำนวน 8,000 บาท และได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก รวมทั้งจำนวนของผู้ติดตามเพจมีมากเทียบเท่ากับเพจที่เคลื่อนไหวบนสื่อกระแสหลัก แต่จะแตกต่างกันที่เพจที่เคลื่อนไหวจะได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนเพจที่ซื้อโฆษณาจากเฟซบุ๊กจะได้รับความช่วยเหลือจากประชาชนที่เห็นเพจจากการโฆษณา ซึ่งเป็นคนในพื้นที่เดียวกับผู้ต้องหาเป็นส่วนมากถึงร้อยละ 90 ทำให้สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้เช่นกัน สามารถสรุปได้ว่า หากเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมที่เคลื่อนไหวบนสื่อกระแสหลักได้ ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะให้ความสนใจจะช่วยดำเนินการและอำนวยความสะดวกให้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องการแนวความคิดการป้องกันอาชญากรรมของ สุตสงวน สุธีสร ตามการศึกษาขยายฐานความรู้เรื่องลักษณะการป้องกันอาชญากรรม สามารถจัดเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตเป็นป้องกันอาชญากรรมโดยภาคเอกชนโดยชุมชน (สุตสงวน สุธีสร 2546) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงให้คนในสังคมได้รับรู้และระวังภัยที่อาจจะเกิดกับตนเองหรือคนใกล้ชิด เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไรเราไม่สามารถรู้ล่วงหน้าได้ แต่เราสามารถ

ป้องกันตนเองเบื้องต้นได้ เช่น หลีกเลี่ยงการไปต่างพื้นที่เพียงลำพัง ตรวจสอบประวัติของแม่ค้าออนไลน์ก่อนทำการโอนหรือนัดรับกัน เป็นต้น การถ่ายทอดเรื่องราวอาชญากรรมของทั้ง 4 เพจกรณีศึกษานี้ ทำให้เป็นเรื่องราวที่เตือนสติและให้อยู่กับความระมัดระวังป้องกันตนเองและคนรอบข้างให้รู้เท่าทันอาชญากรรมในรูปแบบดังกล่าวได้ นอกจากนี้แล้ว เพจทุกเพจยังเป็นเหมือนช่องทางการแจ้งเตือนหรือขอความช่วยเหลือกับเหตุอาชญากรรมอื่นๆ อีกเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นอาชญากรรมหลากหลายรูปแบบถือว่าเป็นชุมชนเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมที่สามารถพัฒนาเป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือเหตุอาชญากรรมได้ ทุกคนมีจิตสำนึกของการช่วยเหลือเห็นใจและให้ความร่วมมือช่วยกันเป็นหูเป็นตาให้สังคมเป็นสังคมที่มีอาชญากรรมลดน้อยลงได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม ศึกษากระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายใน ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตและศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารเพื่อทำความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ เพจตามล่าไอ้โอม เพจจับชุกติมา เรื่องทิพย์ เพจตามล่าไอ้ปิ้ง และเพจตามหาคนร้าย เก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2558

5.1 คำถามวิจัย

รูปแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตมีลักษณะอย่างไร และเชื่อมโยงกับการกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อมีผลในทางปฏิบัติได้อย่างไร

5.2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบและกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ก. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายสังคมออนไลน์
- ข. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
 - แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล
 - ทฤษฎีกลไกแห่งการควบคุม หรือทฤษฎีตีกรอบ

- ค. แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต
 ง. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และทำการวิจัยด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมบนเพจเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง 4 เพจ จำนวนทั้งสิ้น 12 ราย ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2558

5.3 สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต เป็นรูปแบบเครือข่าย ๙ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลและเบาะแสของคนร้าย ที่นอกเหนือจากการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตสามารถแบ่งเครือข่ายออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะเครือข่าย ๙ ที่ออกสื่อกระแสหลัก และเครือข่าย ๙ ที่ไม่ได้ออกสื่อกระแสหลัก แต่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนทั้งหมด กรณีศึกษาทั้ง 4 เพจ เป็นเครือข่าย ๙ ที่มีประสิทธิภาพในการจับตัวคนร้ายมารับโทษตามกฎหมายได้ ได้รับความร่วมมือจากผู้ติดตามเพจและเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงสื่อมวลชนที่เข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดกระแสการใช้สังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม เครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมเกิดขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกันไม่นานหลังจากมีเพจตามล่าไอโอมที่ได้ออกสื่อกระแสหลัก ว่าได้ใช้เพจตามล่าไอโอมรวบรวมข้อมูลจนสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ในที่สุด ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมแนวใหม่ หลังจากที่ได้รับ ความสนใจจากคนทั่วไปในการจัดตั้งเครือข่ายตามล่าไอโอม จึงมีการจัดตั้งเพจอื่นๆ ตามมา เพื่อหวังจะได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากบุคคลอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่สร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มีส่วนร่วมกับการจัดตั้งเครือข่ายฯ ต่าง ๆ นี้ขึ้นมา แต่ข้อมูล และข่าวสารความเคลื่อนไหวของผู้ต้องหาที่ได้มาจากเพจ ถือว่าเป็นประโยชน์ และหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อคดี

ผู้วิจัยยังพบว่าองค์ประกอบของการตั้งเพจแต่ละเพจมีความคล้ายและแตกต่างกันอยู่ ขึ้นอยู่กับสมาชิกเครือข่าย จุดมุ่งหมายในการจัดตั้งเครือข่าย การทำหน้าที่อย่างมีสำนึกของแต่ละเครือข่ายการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน รวมถึงระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอก สรุปได้ดังนี้

สมาชิกของเครือข่ายทุกเครือข่าย มีการตั้งกระทู้ในพันทิปและแจ้งชื่อเพจเฟซบุ๊กแต่ละเพจไว้ จึงมีสมาชิกพันทิปที่ใช้งานเฟซบุ๊กส่วนหนึ่งเป็นผู้ติดตาม ส่วนสมาชิกที่มาจากการเผยแพร่เพจไปสู่สื่อกระแสหลัก ได้แก่ เพจตามล่าไอ้โอม และเพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์ หลังจากออกรายการทางโทรทัศน์และได้ประชาสัมพันธ์เพจดังกล่าว ทำให้มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก จำนวนการรับรู้ข้อมูลของผู้ใช้งานบนอินเทอร์เน็ตก็มีจำนวนมากขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้สื่อกระแสหลักที่ทำให้จำนวนผู้ติดตามของแต่ละเพจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว วิธีการซื้อโฆษณาของเพจในเฟซบุ๊กเองก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่เพจตามหาคนร้าย และเป็นวิธีการที่ได้ผู้ติดตามเพิ่มขึ้นและช่วยกันแบ่งปันโพสต์มากที่สุด ส่วนสมาชิกของเพจตามล่าไอ้ปั้ง มาจากเพื่อน และคนรู้จักของผู้จัดตั้งเพจ

จุดมุ่งหมายในการตั้งเพจทุกเพจมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือต้องการรวบรวมข้อมูลและความเบาะแสดความเคลื่อนไหวของคนร้าย เพื่อนำตัวคนร้ายมารับโทษตามกฎหมาย แต่ยังมีนัยยะอื่นในการจัดตั้งเพจขึ้นมา ได้แก่ ต้องการถ่ายทอดเรื่องราวภัยสังคมเพื่อเตือนคนในสังคมให้ระวังภัยอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ซึ่งอาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถือว่าการจัดตั้งเพจนี้ เป็นบทเรียนสอนให้ผู้อื่นมีทักษะในการเอาตัวรอดในสังคมที่ค่อนข้างวุ่นวายและคนในสังคมมีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกทั้งในส่วนของผู้จัดตั้งและผู้ติดตามเพจ พบว่า ทีมผู้จัดตั้งและผู้ดูแลเพจ รวมถึงสมาชิกเพจล้วนมีจิตสำนึกว่าภัยสังคมที่เกิดขึ้นในรูปแบบทั้ง 4 รูปแบบนี้ เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายและไม่ควรปล่อยให้ผู้ต้องหาอยู่ในสังคม โดยที่ไม่ได้รับการลงโทษใดๆ แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคในการติดตามคดี รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ การประสานขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ การแสดงตนต่อสื่อกระแสหลัก และการเปิดเผยความเป็นส่วนตัว ล้วนต้องเสียสละเวลา ทรัพย์สิน และสภาพจิตใจ และต้องมีความตั้งใจมุ่งมั่นเข้มแข็งที่จับผู้ต้องหาได้ รวมถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ผู้เสียหายให้ลุล่วงไปด้วยดี

การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน เห็นได้ชัดจากการแสดงความคิดเห็นบนโพสต์ที่แอดมินได้โพสต์ลง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของคนร้าย รูปภาพ หลักฐานที่ได้มาจากแหล่งใหม่ พบว่า

ผู้ติดตามได้แสดงความคิดเห็น กดถูกใจ และช่วยแบ่งปันโพสต์ต่างๆ ให้ผู้อื่นได้เห็น ซึ่งเป็นการแสดงความมีส่วนร่วมในเพจ นอกจากนี้ ยังมีช่องทางอื่นที่บางเพจให้ติดต่อเพื่อแจ้งข้อมูล เช่น E – mail โทรศัพท์ ข้อความส่วนตัว เป็นต้น ปริมาณของการมีส่วนร่วมของเพจขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ติดตามของเพจด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเพจ ตามล่าไอโอม จับชุดิมา เรื่องทิพย์ และตามหาคนร้ายจะมีการแสดงความคิดเห็น Like & Share กันตลอด ส่วนเพจตามล่าไอโอมพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกเพจค่อนข้างน้อย

ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารของเครือข่าย พบว่าทุกเครือข่ายเปิดรับข้อความส่วนตัวทางเพจ ทุกคนที่เปิดเพจสามารถส่งข้อความคุยกับแอดมินได้โดยตรงโดยเป็นช่องทางส่วนตัวผู้อื่นไม่สามารถเห็นได้ สำหรับช่องทางอื่นที่เปิดให้ติดต่อโดยตรงกับผู้จัดการเพจ ได้แก่ เพจตามล่าไอโอมและเพจจับชุดิมาเรื่องทิพย์ ที่มี E – Mail เบอร์โทรศัพท์ เพจตามล่าไอโอม ใช้ช่องทางการสื่อสารด้วยโปรแกรมบนมือถือที่ชื่อว่า Guy Spy และเพจตามหาคนร้ายได้ให้เบอร์เจ้าหน้าที่รับผิดชอบคดีเพื่อแจ้งข้อมูลเพิ่มเติม ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกของเครือข่าย หากจำนวนสมาชิกของเครือข่ายมีจำนวนมาก

5.4 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้จัดตั้งเพจ ผู้ติดตามเพจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ผู้วิจัยได้พบและเป็นปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล พอสรุปได้ ดังนี้

- ก. ปัญหาในการติดตามขอสัมภาษณ์ผู้จัดตั้งเพจ ในกรณีที่มีผู้จัดตั้งเพจและผู้ดูแลเพจคนละคนกัน ผู้วิจัยจำเป็นต้องสอบถามถึงผู้จัดตั้งเพจ พบว่าผู้จัดตั้งเพจได้ออกจากการเป็นผู้จัดตั้งเพจและไม่มีส่วนร่วมในการดูแลเพจอีกต่อไป จึงไม่ได้สัมภาษณ์และได้ข้อมูลจากผู้จัดตั้งเพจจริงๆ
- ข. ปัญหาผู้ให้สัมภาษณ์มีทัศนคติในแง่ลบต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงได้ข้อมูลที่แฝงด้วยอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าสถานการณ์ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
- ค. ปัญหาในการติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจบางราย ย้ายหน่วยงานปฏิบัติงานใหม่ จึงค่อนข้างยุ่งยากในการติดต่อขอสัมภาษณ์ และไม่มีเวลาในการให้สัมภาษณ์ เนื่องจากจำเป็นต้องปฏิบัติงานในเวลากลางคืน ส่วนกลางวันต้องการเวลาพักผ่อน จึงหาเวลาสัมภาษณ์ในช่วงเวลาต่างๆ ได้ค่อนข้างยาก

- ง. ปัญหาในการสัมภาษณ์ประเด็นอ่อนไหว ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ค่อยตอบเกี่ยวกับคดีข่มขืน ไม่สามารถนัดเวลาสัมภาษณ์ได้ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์จะติดต่อมาเองเมื่อสะดวก ผู้วิจัยจึงต้องส่งข้อความไปหลายครั้ง

5.5 ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับเครือข่ายอื่นที่ยังไม่สามารถจับตัวผู้ต้องหามารับโทษได้ เพื่อได้ข้อเปรียบเทียบในการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ หากได้ข้อเปรียบเทียบเหมือนและจุดต่าง สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมที่ได้ประสิทธิภาพ สามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมได้ไม่มากนัก

5.6 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการทำงานของตำรวจหรือภาครัฐการทำงานโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการติดตามผู้ต้องหาใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางและสืบหาหลักฐาน พยาน เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือภาครัฐให้สอดคล้องกับปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มจะเกิดบนอินเทอร์เน็ตเพิ่มมาอย่างรวดเร็ว และควรศึกษาการสร้างเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมบนสังคมออนไลน์อื่น อาทิ Twitter เว็บไซต์พันทิป หรืออื่นๆ

รายการอ้างอิง

Danah M. Boyd and Nicole B. Ellison (2007). "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship." Journal of Computer-Mediated Communication.

Weinsein Jay (1997). Social and Cultural Change: Social Science for A Dynamic World.

กัลยา อุดมวิทิต, et al. (2538). การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ในหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร, สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ.

กาญจนา แก้วเทพ (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน : โดยถ้อยมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร, สภาคาทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544). ชุมชนนิยม: ฝ่าวิกฤติชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพมหานคร, ชัคเซสมิเดีย.

คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม and คณะ (2545). "รายงานการวิจัย เรื่องแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก."

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2541). แนวทางการใช้ไอทีในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร, ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

จิตสว่าง, น. (2553). "ความหมายและขอบเขตของการป้องกันอาชญากรรม (ตอนที่ 2)."

ฉัฐฉา ภาระตะศิลป์ (2544). การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ที่เกิดก่อนยุคคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมเกียรติ ศรีวรขาน (2553). หลักการและแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร, บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

ชูชัย ศุภวงศ (2541). แนวคิดพัฒนาการและข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร, สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

ทัศนีย์ ลักษณะภิกขช (2548). การบริหารสังคมกับโครงสร้างสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร, มิสเตอร์ ก๊อปปี้.

นฤมล นิราทร (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ (2543). การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ในระยะเริ่มต้นในเขตกรุงเทพมหานคร กับผลประทบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสื่อสาร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเดิม พันรอบ (2528). สังคมวิทยามนุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์อมรรการพิมพ์.

เบญญาภา ฐิตวัฒนาคุณ (2552). การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรธุรกิจ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภาพร ขวนปิยะวงศ์ (2549). ความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **Master Degree.**

ประเวศ วะสี (2541). ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มูลนิธิโกศลิมทอง.

ปาริชาติ วัลย์เสถียร (2547). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ and ช. ถิระพันธ์. (2546). สื่อสารกับสังคมเครือข่าย. กรุงเทพมหานคร, สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.

พชรมน พิริยะสกุลยิ่ง (2549). กระบวนการสร้างกลุ่มเพื่อนโดยการสนทนาแบบออนไลน์: ศึกษากรณีกลุ่มเพื่อนมิตรภาพ. กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรชัย ชันดี, et al. (2543). ทฤษฎี และงานวิจัยทางอาชญวิทยา กรุงเทพฯ, บุ๊คเน็ต.

ไพสันต์ พรหมน้อย (2539). "สังคมอินเทอร์เน็ต สื่อสารมวลชนยุคใหม่." 25.

มลินี สมภพเจริญ (2547). อินเทอร์เน็ตและสื่อมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา. สาขาวิชาบริหารการสื่อสาร ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต

ราชบัณฑิตยสถาน (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร, ราชบัณฑิตยสถาน.

วรรณสิกา เชื้อชาติไทย (2546). ความเหงาในชุมชนเสมือน กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

วรา วัฒนาจตุรพร (2545). ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตในการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองและพฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหาข่าวสารการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 มกราคม 2544. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วราวุธ แสงอร่าม (2552). อินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

สมใจ โลหะพุนตระกูล (2539). จส.100 : สำนักทางสังคมของคนชั้นกลางในเมือง. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2519). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร, ไทยวัฒนาพานิช.

สุดสงวน สุธีสร (2546). อาชีวศึกษา และงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธาวัลย์ โปธิศรี (2548). ชุมชนบนอินเทอร์เน็ตกับวัฒนธรรมวัยรุ่น: ศึกษากรณีเว็บไซต์เฉลี่ยง. กรุงเทพมหานคร, ภาควิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

สุพัตรา สุภาพ (2542). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร, ไทยวัฒนาพานิช.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2542). การสื่อสารกับการเมือง กรุงเทพมหานคร, ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พรีนติ้ง.

อนุชาติ พวงสำลี and วีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2541). ประชาสังคม : คำ ความคิดและความหมาย. กรุงเทพมหานคร, สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

อรรถนพ พงษ์วาท (2539). จากแผนพัฒนาคนสู่แผนพัฒนาครู กรุงเทพมหานคร, สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อรัญญา ม้าลายทอง (2539). การเปิดรับข่าวสารและการใช้บริการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของพนักงานในกลุ่มบริษัทล็อกซเลย์ จำกัด (มหาชน). กรุงเทพมหานคร, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.

อริยา เสวตามร์ (2542). การสร้างความหมายเกี่ยวกับชุมชนในกระบวนการผ้าป่าข้าวภายใต้บริบทของงานพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดพะเยา เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย
<p>1. เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพจการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นได้อย่างไร - เพจฯ เกิดขึ้นเมื่อใด - มีสมาชิกเพจ กี่คน - เพจฯ มีเป้าหมายเพื่ออะไร - ผู้จัดตั้ง/กลุ่มผู้จัดตั้ง ศึกษาข้อมูลการใช้เพจ เพื่อเป็นการสร้างกลุ่มอย่างไร - มีการประชาสัมพันธ์เพจ หรือแบ่งปันเพจส่งต่อกับสมาชิกอื่นๆ อย่างไร - ความคาดหวังในการต่อตั้งเพจ คืออะไร - ความน่าเชื่อถือ ของข้อมูล หรือเบาะแสที่ได้จากคนภายในเพจมากน้อยอย่างไร
<p>2. เพื่อศึกษากระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ภายใน ของเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะของการแบ่งปันข้อมูลบนเพจ เป็นอย่างไร - การช่วยเหลือระหว่างคนภายในเพจ เป็นอย่างไร (ทางบวก,ทางลบ) - มีการประชาสัมพันธ์ และช่วยเหลือในการกระจายข่าวสารเพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างไร - การมีส่วนร่วมของคนภายในเพจ ในการป้องกันอาชญากรรม
<p>3. เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการติดต่อดำเนินการกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ใดบ้าง - หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือการช่วยเหลืออย่างไรบ้าง - การเข้าขอรับการช่วยเหลือต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีปัญหาและอุปสรรคเรื่องใดบ้าง

เพจตามล่าไอโอม

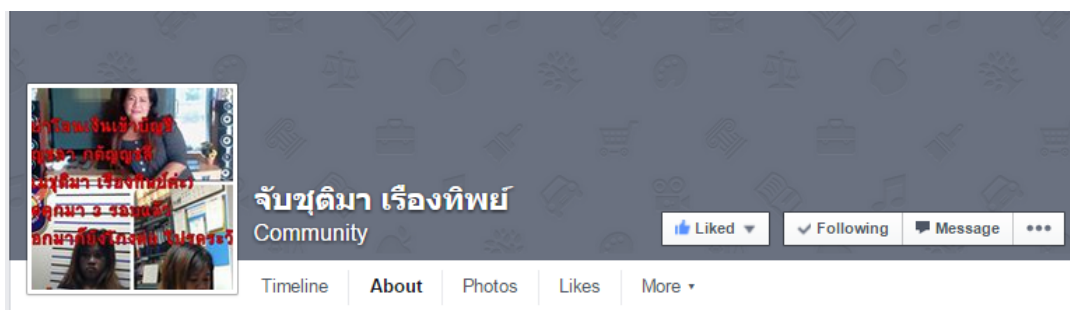
ตามล่าไอโอม
Community

Timeline **About** Photos Likes Videos

About ตามล่าไอโอม

Page Info	Milestones	PAGE INFO
		Start Date Founded on May 23, 2012
		Short Description ประกาศจับ นายชาคร บุญเชิญ ตามหมายจับหลายหมาย
		Long Description คนร้าย ชื่อในหมายจับ นาย ชาคร บุญเชิญ วันเกิด 1 กุมภาพันธ์ 2522 อายุ 33 บัตรประชาชนเลขที่ 3329900130121 หมายเหตุ ในวงเล็บหน้าดีเป็นการทวนความเข้าใจของแอดมิน เพราะมีการรวมข้อมูลใหม่ จึงขอกำกับข้อมูลเท่าไว้ เพื่อกันความ

เพจจับชุดิมา เรื่องทิพย์

จับชุดิมา เรื่องทิพย์
Community

Timeline About Photos Likes More

About จับชุดิมา เรื่องทิพย์

Page Info	PAGE INFO
Page Owners	Short Description fanpage ใจแจ่มเบาะแสข้อมูล ชุดิมา เรื่องทิพย์ ผู้ได้โดนหลอกมา รบกวน inbox มาบอกเลยละเอียดด้วยนะคะ

เพจตามล่าไอปิ้ง

ตามล่าไอปิ้ง
Community

Timeline About Photos Likes More

About ตามล่าไอปิ้ง

Page Info	PAGE INFO
Milestones	Start Date Launched on July 30, 2012
	Short Description ประกาศจับ นายปรินทร์ เจริญไชย หรือมิ่ง
	Long Description มีจดหมายแนบอ้างว่าสัญชาติสิงคโปร์, ญี่ปุ่น หรือรัสเซีย อาจเป็นทูตชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ อุดลยฤทธิกุล หรือ Bombi หรือ... See More
	Website http://www.pantip.com/cafe/social/topic/U12673798/U12673798.html

เพจตามหาคนร้าย

CASE CLOSED

ตามหาคนร้าย
Community

Liked Following Message

Timeline About Photos Likes Videos

5,687 people like this

Invite friends to like this Page

ABOUT

ตามหาคนร้ายจากภาพสเก็ตป์ในคดีฆาตกรรมวินแลนด์บริเวณอำเภอ
นวมเทือกหรือใกล้เคียง

Ask for ตามหาคนร้าย's website

PHOTOS

CASE CLOSED

ตามหาคนร้าย
September 9, 2014 · 🌐

เดี๋ยวเดาก็จะเพิ่มอัตราโทษคดีฆาตกรรมแล้ว หวังว่าคงถึงประหารชีวิต
ยิ่งช่วงนี้เป็นกระแสหวังว่าคงโดนหนัก
ว่าแต่ญาติหรือผู้ปกครองแฟนคนร้ายรู้เรื่องไหม
จะให้แจ้งไหม?

Like · Comment · Share

11 people like this.

Write a comment...

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวดวงหทัย ศรีสุข เกิดวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ภูมิลำเนาจังหวัดฉะเชิงเทรา

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโท สังคมวิทยามหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

